

VOJENSKÝ PROFESIONÁL

7 - 9 / 1997

ARMÁDNÍ ODBORNÝ ČASOPIS

**ZMĚNA ORGANIZAČNÍCH
STRUKTUR ORGÁNŮ VELENÍ,
ORGANIZACE VELENÍ A ŘÍZE-
NÍ NA STUPNI BRIGÁDA-
PRAPOR**

Genmjr. Ing. JOSEF ŠÍBA

**ÚKOLOVÁNÍ JE VIZITKOU
SCHOPNOSTÍ VELITELE
A DOVEDNOSTÍ JEHO ŠTÁBU**

Pplk. Ing.
ROSTISLAV BUREŠ

**K MANÉVRU ŽENIJNÍMI
ZÁTARASY V PRŮBĚHU
BOJOVÉ ČINNOSTI**

Plk. Doc. Ing.
JAROSLAV ZELENÝ, CSc.

VOJENSKÝ PROFESIONÁL

Armádní odborný časopis

• Vydává Ministerstvo obrany ČR v Agentuře vojenských informací a služeb (AVIS Praha)

• Šéfredaktor
plk. Ing. Vilibald Dvorský (tel. Praha 215 731)
• Zástupce šéfredaktora
plk. Ing. Petr Obermayer (tel. Praha 215 732)

• Redakční rada: plk. Ing. Vojtěch Jamrich, plk. Ing. Miloš Jiříkovský, plk. v zál. doc. Ing. Josef Kašpar, CSc., plk. v zál. prof. Ing. Kamil Kollert, CSc., plk. Ing. Aleš Komár, CSc., plk. Mgr. Antonín Konrád, pplk. Ing. Alexander Lehner, plk. doc. Ing. Vítězslav Stodůlka, CSc., pplk. Ing. František Komrška, plk. gšt. Ing. Jozef Žerebák

• Sídlo redakce: Rooseveltova 23, Praha 6
• Adresa redakce pro písemný styk: AVIS, redakce Vojenský profesionál, náměstí Svobody 471, 160 01 Praha 6

• Časopis vychází čtvrtletně v rozsahu 80 tiskových stran a 4 strany obálka, cena jednoho výtisku je 10 Kč

• Rozšiřuje a objednávký časopisu Vojenský profesionál na předplatné od 1. 4. zajišťuje BMSS - START, Starodubečská 43/9 107 00 Praha 10 - Dubeč (tel. Praha 781 37 45). Pro čtenáře ve Slovenské republice MAGNET-PRESS SLOVAKIA, s.r.o., Grösslingova 62, 811 09 Bratislava, tel./fax.: 07/36 13 90, cena předplatného na jeden výtisk ve SR je 12 Sk.

• Uveřejněný obrazový materiál a nevyžádané rukopisy se nevracejí

• Zveřejněné názory nemusí být totožné s názory redakce a vydavatele

• Tiskne Vojenský zeměpisný ústav, Rooseveltova 23, Praha 6

• Rukopis tohoto čísla byl předán tiskárně 23. 7. 1997

• Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, č.j.: 2364/97, dne 20. 6. 1997

• Registrační značka MK ČR 6123

• MČ 47 759

• © AVIS Praha

OBSAH

Pplk. Ing. J. HALAŠKA: Řízení lidí na základě úkolu v dnešním bundeswehru	1
Výcvik bundeswehru	4
Genmjr. Ing. J. ŠIBA: Změna organizačních struktur orgánů velení, organizace velení a řízení na stupni brigáda-prapor	6
Pplk. Ing. R. BUREŠ: Úkolování je vizitkou schopností velitele a dovedností jeho štábu	15
Plk. Ing. J. VALKO, CSc.: Metodika plnění palebných úkolů dělostřelectva z hlediska požadavků standardizace NATO	21
Plk. doc. Ing. J. ZELENÝ, CSc.: K manévru ženijními zátarasy v průběhu bojové činnosti	32
Kpt. Ing. I. LUKÁŠ: Bezdrátový přenos dat na polních místech velení	35
Npor. Mgr. M. JEBAVÝ: Vojensko-praktické lezení bezpečně!	39
Pplk. Ing. Mgr. V. BARTOŠ: Úkoly vojenské psychologie	42
Plk. Ing. PAVEL HYKEL: Výběr, příprava a vzdělávání příslušníků vojenské policie	51
Pplk. Ing. MILAN ŠOUŘEK, CSc.: Některé výsledky třístranné zahraniční spolupráce na taktickém stupni	57
Pplk. Ing. J. HOUHA: Z historie spojovacího vojska	60
Ing. Z. ŘEZÁČ, plk. v zál.: Boj legií s bolševiky	63
Mjr. Ing. B. KRAJČA: Prostředky pro získávání informací	66
Co je obrana vzdušného prostoru?	69
Plk. doc. Ing. J. HERYNK, CSc.: Příprava švédských ozbrojených sil pro mírové operace - PEACE KEEPING	72
<i>Foto první strana obálky Oldřich Jeřábek</i>	

Připravujeme do čísla 10 - 12/1997

Doc. Ing. J. KAŠPAR, CSc.: Řízení boje
Kpt. Ing. M. ZEMAN: Zřizování protitankového
minového pole rozvozem
Plk. Ing. J. RŮŽIČKA: Intenzivní výcvik a využí-
vání psů v podmínkách roční základní služby
Pplk. Ing. F. MALÍK, CSc.: Zkušebnost z výcviku
s kompletem 9K 116 BASTION

ŘÍZENÍ LIDÍ NA ZÁKLADĚ ÚKOLU V DNEŠNÍM BUNDESWEHRU

Podplukovník Ing. JIŘÍ HALAŠKA

„Řízení na základě úkolu, je řídicí postup, ve kterém má podřízený v rámci zámyslu velitele širokou volnost pro splnění svého úkolu.“

Služební předpis BW HDV 100/900

Vojenské delegace přijíždějící do útvarů a zařízení bundeswehru (BW) jsou zpravidla již v prvních diskuzích seznámeny se dvěma základními principy výchovy a vedení lidí, to je: „s vnitřním vedením“ (Innere Führung) a „úkolovou taktikou“ (Auftragstaktik).

Zatímco vnitřní vedení je poměrně bohatě popsáno ve vojenské literatuře BW, o metodě úkolové taktiky toho moc k přechtění není.

Při řízení pomocí úkolu se předpokládá daleko vyšší účinnost řídicího procesu zejména z těchto důvodů:

a) Velitelé na nižších stupních mají aktuální informace o stavu věcí, mohou rychle reagovat na vývoj, což zvyšuje jejich aktivitu.

b) Podrobnosti jsou rozhodovány na úrovni velitele, který úkol plní a má větší přehled o stavu věcí. Toto vede ke zvýšení odborné kompetence.

c) Samostatnost v jednání zvyšuje motivaci. Motivace zvyšuje kvalitu výsledku práce.

d) Delegování úkolu na podřízené urychluje práci a uvolňuje ruce veliteli pro jiné úkoly.

Řízení na základě úkolu znamená tedy delegování rozhodovací pravomoci pomocí postavených úkolů. Tento proces předpokládá důvěru mezi velitelem a podřízeným. Velitel totiž stále nese zodpovědnost

za delegované úkoly. Musí tedy vědět, co delegovat nesmí.

Úspěšné použití řízení pomocí úkolu vyžaduje následující předpoklady:

- jasné formulování úkolu, popř. jednoznačné určení delegační oblasti,
- sesouhlasení delegace úkolu, kompetence a zodpovědnosti,
- vyčlenění nutných prostředků pro delegované úkoly,
- připravenost podřízených samostatně a odborně působit v delegované oblasti,
- připravenost nadřízených věcně správně delegovat,
- jednotné pochopení úkolu ve všech řídicích rovinách,
- zabezpečení informace o plnění delegovaného úkolu,
- jednoznačné ohraničení delegovaného úkolu, doplnění principu delegace o přiměřenou kontrolu.

Řízení na základě rozkazu (Befehlstaktik) naproti tomu vychází z omezení rozhodovací kompetence podřízeného velitele, kdy úkol je přesně definován a nezbyvá, než ho splnit. Od tohoto způsobu řízení lidí se v současném BW upouští.

Podle mého názoru nejsou ani v naší armádě tyto metody řízení neznámé. I když nebyly takto přesně vymezeny. U nás se spíše jednalo o styl řízení lidí, tedy: autokratický, demokratický a liberální. Myslím si, že

i v BW, v bojové praxi mohou být hranice mezi „úkolovou a rozkazovou taktikou“ často velmi úzké. Jiné budou při manévrování „malých sil ve větších prostorech“ a jiné při plnění přesně splánované operace. Jiné budou u brigády a jiné v družstvu. Je jasné, že použití úkolové taktiky bude záviset na:

- bojové situaci,
- stylu řízení velitele,
- stupni vycvičenosti a vyspělosti velitelů a vojáků,
- kvalitě personálního a logistického zabezpečení.

V AČR bylo v poslední době rovněž mnoho uděláno v procesu řízení pomocí cílů. Přesto si myslím, že tento způsob u nás plně nezdolal ze dvou základních příčin:

- proces rychlé transformace vyvolával silný tlak na rychlost plnění úkolů, takže se mnoho úkolů kumulovalo i měnilo,
- stav personálního poddůstojnického sboru neumožnil u roty a praporu (kde probíhají rozhodující vojenské činnosti) podstatnou změnu metod řízení.

Chci v této souvislosti poukázat na některé aspekty realizace metody „úkolové taktiky“ v dnešním BW. Tyto zkušenosti pro nás nemusí být nezajímavé, protože BW se dle mého soudu, svým pojetím, organizací, mentalitou lidí, přípravou všech vojáků, režimem života a zejména principem základní vojenské služby nejvíce z armád NATO blíží AČR. „Úkolová taktika“ je zde chápána nejen jako filosofie procesu řízení, ale i procesu výchovy všech kategorií vojáků.

Při návštěvě bojového praporu, či brigády BW na první pohled upoutá pozornost **klid při plnění úkolů**, menší počty důstojníků a podstatně zjednodušené funkční povinnosti.

Na štábu mpr BW pracuje 9 D (AČR 24 D), ve štábu u tb BW je 22 D + 22 pdd. (AČR 75 D a 12 prap.) při srovnatelných počtech VZS. U štábu tb BW má tedy každý víc ostatních funkčních úkolů.

Např. důst. S2 tb má vedle hlavní funkční náplně ještě další čtyři funkční povinnosti. Zodpovídá za vnitřní bezpečnost v kasárněch, za dozorcí a strážní službu, za styk s policií a je správcem posádky.

Štáb žije náročně, VŠC či vyvedení zabere z roku až 3 měsíce času. Ale pokud jsou důstojníci v posádce je dodržována pravidelná pracovní doba. V práci štábu byly podstatně zjednodušeny otázky plánování, kontroly, rozborové činnosti, vedení bojové i výkazové dokumentace.

Plán přípravy tb na rok je list formátu A4, kde na jedné ose jsou jednotky, na druhé měsíce a naplánovány jsou jen rozhodující akce, tedy vyvedení vojsk, VŠC a kontroly techniky. Proces plánování je tedy velmi zjednodušen a probíhá vlastně neformálně celý rok.

Plán se nemění a již v květnu 1996 znala brigáda plán na rok 1997. Kontroly v BW provádí nejvíce velitel a to v rámci tzv. služebního dohledu, což je neplánovaná a zcela neformální kontrola.

Rozbory se dělají mnohem skromnější než u nás a jsou spíše neformálně spojeny s vydáním úkolů na nové období. Velitel si je většinou píše sám, protože má z kontrol nejvíce zkušeností. U brigády se nepíše rozkazy pro vyvedení, výcvik nováčků, nehlásí se výsledky střelby apod., protože to patří do kompetence praporu či roty.

Velitel roty prostě po železnici přesune rotu s bojovou technikou a posilovými prostředky do VVP na druhém konci Německa a tam za 14 dní sám a v klidu splní úkoly polní přípravy. Písemné přípravy má poněkud skromnější než u nás, ale za to má více prostoru pro seberealizaci, ale i více zodpovědnosti. Při útoku mě v hustém lese s bojovou střelbou, kdy se družstva neustále překračovala a vedla palbu jsem mu tu zodpovědnost ani nezavídal.

Hodně opatření je k utužení vztahů u praporu, či brigády: akce s rodinami,

posezení velitele brigády s veliteli rot, společné sportovní akce, každou středu je společný oběd štábu brigády a večerní posezení v kantýně. Tomu odpovídají vztahy, které jsou profesionální, ale kolegiální mezi různými kategoriemi vojáků, ale i štáby různých stupňů.

Výkon funkce velitele roty a praporu je stanoven na tři roky, a je rozhodujícím odrazovým můstkem pro další kariéru. Kdo těmito funkcemi neprojde, nemůže v BW očekávat žádnou podstatnou kariéru. Profesionální kariéra vyšších důstojníků či generálů BW se potom skládá ze tří období:

1. Období velitelské.

2. Období služby ve štábech, kdy pozná jís službu ve štábech taktického a operačního stupně, někteří z nich přednášejí ve vojenských školách či akademiích.

3. Období služby v zahraničí, které zahrnuje studium na zahraničních školách, výkon funkce styčných důstojníků na různých zařazení v zahraničí, práce ve štábech NATO a rovněž výkon diplomatických funkcí.

Tato rotace přispívá k větší motivaci, ale i profesionálnímu růstu velitelů. V BW se také často při profesionálním použití důstojníků mění druhy vojsk či zařazení, např. jedna ze základních funkcí, na kterou nastupují absolventi Velitelské akademie BW je náčelník oddělení logistiky brigády. Když jsem se dozvěděl, že v BW všichni majoři pobírají stejný služební příjem, okamžitě mě napadlo, že náš systém (s celou řadou příplatků) přispívá k větší motivaci lidí, tudíž je lepší. Na druhé straně však může být pravda, že u nás dáváme peníze tam, kde chceme získat, či udržet lidi, tedy vyrovnáváme nedostatky jiného systému. Velitel praporu BW ví, že po úspěšném splnění úkolu na stupni prapor se před ním otevírá celá řada pracovních i finančně výhodných možností.

Navíc důstojníci BW průběžně pracují na své kariéře spolu se „svým“ personálním důstojníkem, takže např. důstojníci studující na Velitelské akademii BW již před nástupem na akademii vědí, co budou dělat po jejím ukončení. Jestliže napíše major v oddělení G3 brigády spis podřízenému praporu a na závěr připojí slůvko „Im Auftrag“ (Úkolem po-věřen), znamená to, že plní úkol velitele brigády, nebo úkol, který patří do jeho služební kompetence. V podřízeném stupni je tento úkol přijat jako úkol velitele brigády a splněn, aniž do něho jsou přímo zainteresováni nadříazené stupně.

Také jeden způsob, jak uvolnit ruce veliteli pro koncepční práci.

Samozřejmě, že v současném BW je celá řada problémů spojená s restrukturalizací, redukcí, snižováním rozpočtu, či nedostatkem některých kategorií vojáků. Ale právě princip úkolové taktiky pomáhá urychlovat a zjednodušovat celý řídicí proces. Klasickým příkladem byla např. rychlost, se kterou byla zrušena, či přijata do BW bývalá NLA a současně vytvořeny vojenské struktury BW v nových oblastech. Rozhodující zde byli velitelé, kteří obdrželi důvěru, pravomoci a úkol.

Závěr

Zřejmě jsem ve svém článku neobjevil nic převratně nového. Myslím si však, že při našem směřování do NATO a při dalších předpokládaných redukcích a změnách bude na čase celkově zjednodušit celý proces řízení a učinit jej efektivnějším. Důležité bude vytvoření personálních, materiálních a organizačních předpokladů pro plnou realizaci metody řízení pomocí cílů zejména na stupni rota, prapor.

Možným vzorem je právě „úkolová taktika“, která v dnešním BW významně přispívá ke zjednodušení a zklidnění procesu řízení a k úsporám sil, prostředků a času.

VÝCVIK BUNDESWEHRU

Podplukovník Ing. JIŘÍ HALAŠKA

MTC (Combat Maneuver Training Center) Hohenfels představuje v současné době zřejmě nejvěrnější možnost jak přiblížit výcvik skutečnému boji. Vedení "reálné" palby laserovými simulátory, vyhodnocení stupně poškození (zasažení) jednotlivce či techniky, dokumentování boje pomocí videa a satelitních snímků, vedení boje různými druhy vojsk v reálném čase, to vše přináší zcela nové nároky na velitele a vojáky.

Analýza dvouletého výcviku jednotek pozemního vojska bundeswehru na CMTC HOHENFELS je poměrně kritická. Konstruktivní kritika je směřována nejvíce do oblasti organizace a vedení boje na stupni rota a prapor. Mezi klad je počítána zejména:

- vysoká angažovanost vojáků a velitelů při výcviku,
- lepší se stav výcviku během vyvedení,
- kvalitativně vyšší úroveň výcviku se simulací.

Výcvik probíhá na stupni zesíleného praporu, roty v trvání dvaceti dnů. Příprava k tomuto vyvedení však trvá 12 měsíců a je prováděna podle zpracované metodiky. Velitelé rot a praporů jsou navíc centrálně připravováni metodou cvičení na počítačovém simulátoru plánování a vedení boje.

Vlastní dvacetidenní vyvedení na CMTC se dělí na dvě části:

- výcvik rot, praporu za řízení velitele praporu při využití všech možností cvičiště CMTC (5-7 dnů),
- vlastní taktické cvičení bojového uskupení rot (praporu) proti reálnému protivníkovi, kdy se denně mění bojový úkol (7 dnů).

Při vlastním taktickém cvičení se procvičují všechny druhy boje, boj je veden pohyblivě a náročnost postupně stoupá. Velký důraz je přikládán dennímu rozboru či diskuzi o výsledcích boje.

Jaké jsou tedy charakteristické chyby a nedostatky?

Celkově se soudí, že zatímco u mužstva se nedostatky postupně odstraňují, chyby

u velitelů všech stupňů se opakují a mají za následek neúspěchy v bojové činnosti.

Zejména je zanedbávána systematika plánování boje, nepoužívají se osvědčené metody znázornění (plastický stůl), terén se důsledně nevyhodnocuje. Například útok často probíhá v údolí, aniž jsou ovládnuty či střeženy palbou dominantní výšiny. Při hodnocení protivníka se vychází obecně z formulace bojového rozkazu nadřazeného stupně, aniž se tento přenesení do terénu.

Není soustřeďováno úsilí na rozhodujícím směru, protože není dostatečně rozkryt protivník. Jednotky jsou často použity v základních sestavách, měly by být kombinovány podle úkolu a terénu. Při stanovení úkolu rádiovou stanicí jsou relace příliš dlouhé a bezobsažné. Při plánování na mapě není použito dominantních terénních předmětů, z čehož plynou problémy s orientací a koordinací.

Problémy střídání palby a pohybu rovněž vedou k velkým ztrátám. Jedná se o to, že dnes již se prakticky nemůže útočit v otevřeném terénu, aniž by část rot (praporu) z ukrytých postavení nezajišťovala palbou tento útok. Rovněž frontální a lineárně vedené útoky vedou k velkým ztrátám.

Malé znalosti velitelů mechanizovaných rot a praporů o základech bojového použití ostatních druhů vojsk vedou ke špatné součinnosti zejména s dělostřelectvem a ženijními vojsky. (Střelba dělostřelectva je vedena do vlastních jednotek; jednotky vjíždějí do vlastních minových polí.)

Nepochopené je sesednutí pěchoty. Pěchota často sesedá bez tlaku protivníka,

tedy zbytečně a po sesednutí vážne součinnost s bojovými vozidly.

Bojová postavení jsou často zaujímana na dominantních výšinách, či u markantních terénních předmětů, což zvyšuje ztráty způsobené palbou dělostřelectva. Postavení nejsou v průběhu boje střídána, nevyužívá se předem nastavených postavení. U velitelů je podceňován princip velení „zepředu“ a u velitelů praporů i z toho místa, které je rozhodující pro vývoj bojové situace. Někdy velitelé přistupují k organizaci boje šablonovitě, např. „školsky“ rozdělí síly a prostředky na všechny druhy zabezpečení boje a pak zjistí, že nemají dostatek sil pro hlavní bojovou činnost.

V obraně je charakteristickou chybou její převážně pasivní vedení, což zvyšuje ztráty. Při vedení boje na zdrženou se tato statika projevuje v dlouhém a bezúčelném držení postavení při vysokých ztrátách. Jen zřídka je projevována odvaha překvapivě zaútočit, či zničit protivníka z výhodných postavení.

U velitelů je hodnocen velmi dobrý fyzický i psychický stav během cvičení (dvacet dnů není krátká doba), snaha řídit jednotku vlastním příkladem a rovněž dobrá nálada a optimismus.

Samozřejmě, že zkušenosti získané tímto výcvikem ovlivňují názory na další rozvoj bojového použití a změny v organizaci a vybavení jednotek. Tak např. u bojových jednotek se často při cvičení využíval princip patnácti bojových vozidel v rotě. Dvě vozidla navíc jsou záložní vozidlo velitele roty (na CMTC střídalo vozidlo průměrně jedenkrát za den) a vozidlo zástupce velitele roty. Rovněž pro velitele praporu bylo vždy k dispozici záložní vozidlo, protože boj byl někdy rozhodnut během několika hodin a nebylo možno riskovat nepřítomností velitele praporu na bojišti kvůli poruše.

Tanková či mechanizovaná rota byla posílena o dva vyprošťovací tanky a dvě zdravotní družstva a přesto tato kapacita vždy nepostačovala. Za snížené viditelnosti často docházelo ke zničení techniky vlastními jednotkami; zde je požadováno zavedení

rozpoznávacích prostředků „Jsem vlastní bojové vozidlo“, jako u letectva.

U tankových jednotek jsou uváděny velké ztráty za přesunu, zejména v členitém terénu, kdy přesun nebyl zabezpečen pozorováním a palbou. Rovněž je zdokumentována jednoznačná převaha tanků v dobře zamaskovaných okopech, oproti útočícím tankům, byť mají sebelepší výzbroj a stabilizaci.

Mechanizované jednotky je doporučováno používat vždy v základních sestavách rota, četa, ale více je kombinovat, zejména do úderných skupin při boji v lese, v osadě a s tanky protivníka. Zvláště v lese a členitém terénu je nutné posilovat tankové rotu pěchotou. Velmi překvapivá je nízká účinnost BVP při boji s tanky a to i v lese.

Průzkumné jednotky byly často použity v rozporu s principy bojového použití, což přineslo velmi nízké výsledky průzkumu. Nejlepší výsledky byly u lehkých průzkumných skupin (Leopard 2) při spolupráci s pěchotou.

Zdravotnické jednotky jen velmi těžko organizovaly vyhledávání a odsun raněných. Zpravidla bylo zpočátku pouze 20% a později 40% raněných odsunuto do vyšších zdravotnických zařízení. Proto byly tyto jednotky zdvojnásobeny. Vojáci těchto jednotek se špatně orientují v terénu, mají malé návyky v řízení vozidel na bojišti a neumí odstraňovat poruchy na svých vozidlech. Rovněž vybavení obvazišť, jejich schopnost přežít není na požadované úrovni.

Podrobně se bude hodnotit i celý systém logistického zabezpečení.

Dělostřelectvo uvádí jako největší nedostatek fakt, že vozidlo předem nastaveného dělostřeleckého pozorovatele (M113) v těžkém terénu nestačí tempu podporovaných jednotek. Nejlepších výsledků v řízení palby bylo dosaženo po sesednutí a řízení palby mimo tohoto vozidla (což znamená možnost zranění, ale i časovou prodlevu).

Ženíjná vojska hodnotí účinnost svých prostředků na CMTC velmi vysoce. Dokonce tak, že dálkově kladená minová

pole protivníka znemožnila celou další bojovou činnost. Proto byly podmínky použití minových polí „změkčeny“ tak, aby při pečlivém průzkumu bylo možno tato pole objevit. Jako problematický se jeví stav výměny informací o vlastních minových polích, což často vede ke zničení vlastní bojové techniky.

Vojsko PVO hodnotí použití svých prostředků na CMTC pozitivně.

U velitelů se ukazuje, že více úspěchu mají ti, kteří jsou činorodí, odvážní, nápadití a věří ve vlastní síly. Velitel totiž nesmí minimalizovat rizika, ale spíše musí optimalizovat výsledky svého jednání.

V současné době se tedy hledají cesty, jak zlepšit přípravu velitelů již ve školách, jak provádět nácviky velitelských činností na všech úrovních a jak posilovat schopnost snášet fyzickou a psychickou zátěž.

Jak využít těchto zkušeností u pozemního vojska AČR?

Věřím, že za čas i naše jednotky budou mít možnost cvičit na zařízení CMTC. Potom nastane nelehká cesta přípravy a zkvalitňování výcviku podle těchto zku-

šeností. Myslím si však, že některé problémy je možno řešit již dnes. Mám na mysli komplexnost výcviku, tak jak jsem ji viděl na několika cvičeních 2.mb.

Součinnostní taktické cvičení několika druhů vojsk s bojovou střelbou, kdy na etapě bez bojové střelby jsou procvičovány typické úkoly zabezpečení bojové činnosti a logistického a zdravotnického zabezpečení. Vše závisí od dobré materiální a organizační přípravy cvičení a pružné a nápadité rozehry. I německé zkušenosti totiž uvádějí, že největší účinnost má CMTC pouze tehdy, pokud je následně spojeno s bojovými střelbami, kdy vojáci vidí praktickou účinnost svých zbraní.

Rovněž se domnívám, že by bylo vhodné v jednom taktickém cvičení prakticky prověřit schopnost zdravotnické služby u jednotek vyhledávat, ošetřovat a odsunovat raněné. Zdá se mi, že v BW je této otázce věnována mnohem větší pozornost a to jak ze strany velitelských, tak i odborných orgánů.

metodika ● zkušenosti ● dokumenty

Připravujeme se ke vstupu do NATO

ZMĚNA ORGANIZAČNÍCH STRUKTUR ORGÁNŮ VELENÍ, ORGANIZACE VELENÍ A ŘÍZENÍ NA STUPNI BRIGÁDA - PRAPOR

Generálmajor Ing. Josef ŠÍBA - náčelník odboru bojové přípravy pozemních sil - zástupce náčelníka sekce bojové přípravy GŠ AČR

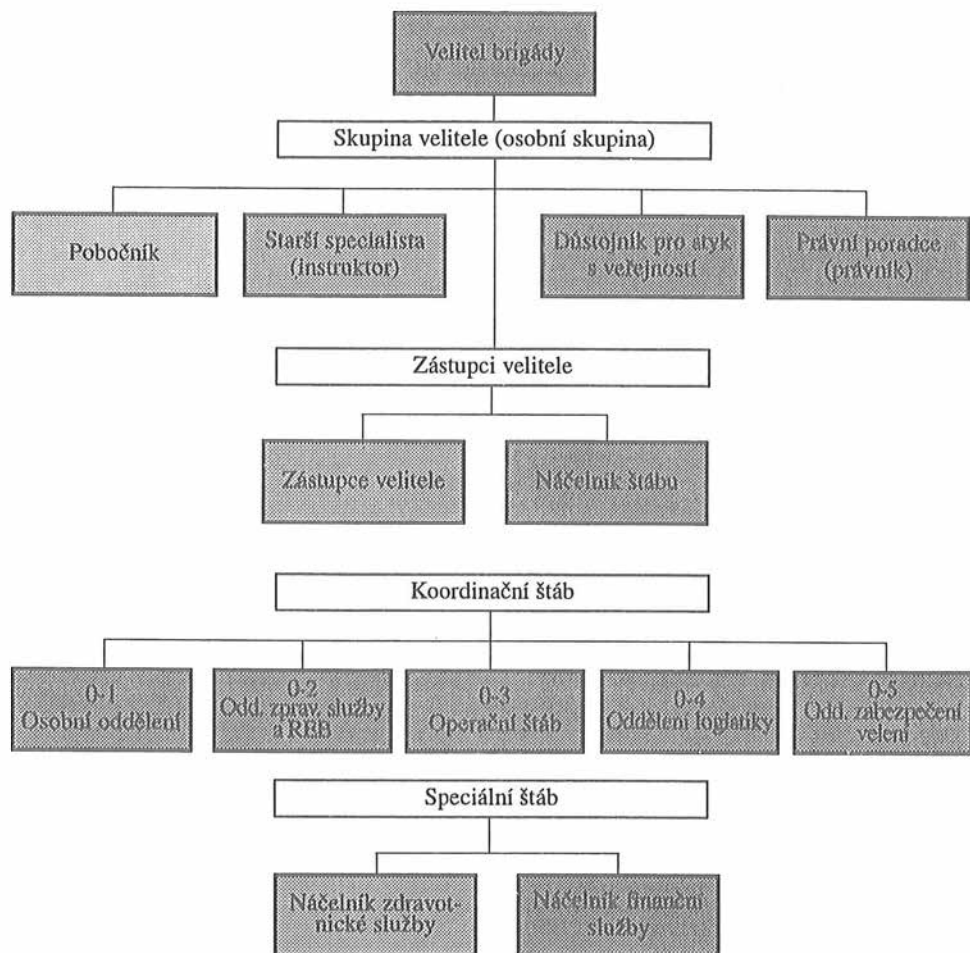
Jednou z podmínek k dosažení interoperability v oblasti velení a řízení je sladění organizačních struktur, operačního a taktického plánování, metod práce velitelů a štábů. Změna vnitřních organizačních struktur velitelství brigád a praporů pozemního vojska byla součástí v letošním roce prováděných organizačních změn. Nejde však přitom jen o změnu vnitřního členění jednotlivých velitelství. Je spojena se změnou působnosti nově vytvořených oddělení a skupin, postavení jednotlivých funkcionářů, metod práce, vztahů podřízenosti a nadřízenosti i součinnostních vazeb.

Velení, je z jedné strany oprávnění velitele v rozsahu své působnosti k vydávání rozkazů a přijímání opatření ke splnění stanovených cílů, z druhé strany je to jeho odpovědnost za efektivní používání dostupných prostředků, za plánování a organizování zaměstnání, řízení a koordinování činnosti podřízených útvarů a jednotek. Zahrnuje také odpovědnost za zdraví, morální stav, kázeň, výcvik a všestranné zabezpečení podřízených. Velení a řízení je

proces, prostřednictvím kterého jsou vedeny, koordinovány a uskutečňovány veškeré aktivity vojenských kolektivů. Rozsah a různorodost úkolů, kterým musí velitel čelit vyžadují koordinované úsilí mnoha lidí, integraci mnoha složitých systémů a rozumnou dělbu práce. Tomuto musí odpovídat organizace velení a řízení, organizační struktura velitelství a štábu, funkční uskupení oddělení a skupin, jejich úkoly, oprávnění a vzájemné vztahy.

Organizační schéma velitelství brigády

Tabulka 1

Velitel mechanizované brigády (brigády rychlého nasazení), stejně tak jako každý jiný velitel, má ve velitelství brigády výjimečné postavení.

Zcela nově má vymezenou úlohu **zástupce velitele (ZV)**. Ten zpravidla nemá pevně stanoveny funkční povinnosti. Plní úkoly podle pokynů velitele v oblastech, které mu velitel stanoví. Jako zástupce velitele musí být trvale připraven převzít jeho povinnosti v plném rozsahu. Za tím účelem jej velitel informuje o svých plánech, záměrech, cílech a problémech. Náčelník štábu (NŠ) mu poskytuje nezbytné informace. Zástupce velitele nemá vlastní podřízení, pokud je potřebuje, jsou mu přidělováni NŠ na základě pokynů velitele. V nové organizační struktuře velitelství se setkáváme se skupinou velitele, nebo také osobní skupinou. Jak již z názvu vyplývá, tato skupina pracuje pod přímým řízením velitele. Typickými příslušníky skupiny jsou:

- pobočník (zajišťuje bezpečnost veliteli, ulehčuje mu ve všedních povinnostech, pomáhá mu při organizaci a plánování činnosti, v administrativních úkolech, zabezpečuje jeho návštěvy, apod);

- důstojník pro styk s veřejností, právní poradce (právník), jejichž obsah činnosti je dnes již všeobecně znám;

- starší specialista nebo také instruktor.

Jedná se o nově vytvořenou funkci, která s ohledem na stále se zvyšující počty v kategorii poddůstojníků v další služby a praporčíků nachází své nezastupitelné místo. Je to jakýsi jejich „patron“, „hlavní poddůstojník“. Je jejich představitelem u příslušného velitelství, zastupuje jejich zájmy, poskytuje veliteli a štábu rady a doporučení v otázkách, týkajících se této kategorie nižšího velitelského sboru. Sleduje, jak si vedou při výcviku a výchově svých podřízených, udržuje s nimi neustálý styk poskytuje jim pomoc, pomáhá jim řešit jejich problémy.

Se změnou místa a úlohy náčelníka štábu se mění obsah pojmu štáb. Ačkoliv do-

savadní definice, že štábem je vše co je podřízeno náčelníku štábu byla zachována, rozšířením jeho pravomocí je štábem de facto celé bývalé velitelství.

Štáb je výkonným orgánem náčelníka štábu, pomáhá veliteli při přijetí rozhodnutí získáváním, analyzováním, uspořádáním a poskytováním informací, přípravou návrhů a doporučení. Připravuje plány a rozkazy (nařízení), kontroluje a prosazuje plnění úkolů, zajišťuje včasné a přesné informace veliteli a podřízeným. Jednou z povinností je i předvídaní situace. Všichni příslušníci štábu musí znát nejen své povinnosti, ale i dalších příslušníků tak, aby byli vzájemně zastupitelní.

Štáb stanovuje a udržuje vysoký stupeň součinnosti uvnitř štábu, ale také se štáby vyšších, nižších a spolupůsobících svazků a útvarů. Úsilí štábu musí být vždy soustředěno na podporu velitele při velení podřízeným útvarům.

Pokud jsou štábní důstojníci vyššího štábu vysláni ke kontrole plnění úkolů u podřízeného útvaru, mají právo velitelům těchto útvarů dávat jen doporučení, nabízet jim radu, nikoliv jim cokoli nařizovat. Je na rozhodnutí těchto velitelů, zda přijmou nebo odmítnou tato doporučení nebo radu. Tím se **posiluje úloha velitele na každém stupni velení, vycházející z jejich nedílné pravomoci a odpovědnosti, zvyšuje se jejich samostatnost**. Pokud štábní důstojníci vyššího štábu zjistí, že vydané úkoly velitelem nejsou plněny, nebo jsou ve zjevném rozporu s jeho zámyslem, oznámí toto veliteli kontrolovaného útvaru a současně své zjištění hlásí svému veliteli.

Náčelník štábu je dalším zástupcem velitele. Je odpovědný za koordinované plnění úkolů štábem, řídí a kontroluje činnost jak koordinačního, tak speciálního štábu (skupiny). Úkoly vydává na základě pokynů a rozhodnutí velitele. Sám náčelník štábu žádná rozhodnutí nečiní, jen v případě

nepřítomnosti velitele (zástupce). Všechny pokyny, informace a úkoly od velitele jsou štábu vydávány prostřednictvím náčelníka štábu a to i v případě, že mají někteří příslušníci štábu přímý přístup k veliteli. S ohledem na rozsah plněných úkolů a povinností, náčelník štábu velitele zpravidla jeho v nepřítomnosti nezastupuje, ale zástupce velitele.

Koordinační štáb představují náčelníci jednotlivých oddělení, mající pravomoc koordinovat úkoly mezi sebou a mezi příslušníky speciálního štábu (skupiny). Jsou hlavními pomocníky náčelníka štábu, podílí se na plnění jedné (kombinované, sloučené) oblasti úkolů, kterou završují a za kterou odpovídají.

Pomáhají s koordinováním plánů a činností. Mají kolektivní odpovědnost za celou oblast odpovědnosti stanovené veliteli, s výjimkou těch činností, které se rozhodl velitel řídit osobně, nebo oblastí, které jsou určeny zákonem nebo předpisem pro důstojníky speciálního štábu (skupiny).

Ačkoliv jsou přímo podřízeni náčelníkovi štábu, velitel má právo jednat (konzultovat) s nimi přímo. V tomto případě jsou povinni náčelníka štábu o výsledku jednání informovat (mimo případy, kdy velitel si to výlučně nepřeje).

0 - 1 OSOBNÍ ODDĚLENÍ. Ve srovnání s dřívější působností se rozsah plněných úkolů tímto oddělením zvýšil. Přitom nelze tento stav vidět jako konečný. Za základní změnu lze považovat především to, že řeší otázky, týkající se veškerého personálu (vojáků z povolání, v další službě, základní služby i občanských zaměstnanců). Do působnosti oddělení patří i oblast kázně.

Mezi základní úkoly patří zejména:

- vedení přehledu a evidence počtů osob (jmenovitá a číselná evidence, denní výkazy počtů);
- řešení doplňování osob a úhrady ztrát, zpracování požadavků na doplnění;
- analýza připravenosti personálu (morálky);
- řízení průběhu služby (vojáků z povolání, v další službě, vojáků základ-

ní služby, občanských zaměstnanců) - zvyšování kvalifikace, rekvalifikace, vysílání do škol a kurzů, ustanovování do funkcí, přemísťování, povyšování, vyznamenávání a odměňování;

- vedení přehledu zápočtu doby praxe, o dovolených;
- analýza stavu kázně, tendencí vývoje, navrhování opatření k upevnění kázně;
- realizace opatření v oblasti prevence sociálně - patologickým jevům.

0 - 2 ODDĚLENÍ ZPRAVODAJSKÉ SLUŽBY A REB zaznamenalo změnu v souvislosti se začleněním REB do orgánů zpravodajské služby.

Do působnosti oddělení patří :

- získávání a analýza zpravodajských informací a údajů, vyhodnocování situace protivníka, předkládání závěrů z jeho hodnocení NŠ (veliteli), předávání informací uvnitř štábu i mezi štáby;
- plánování a řízení průzkumné činnosti;
- koordinace všech druhů průzkumu;
- provádění kontroly zpravodajského výcviku.

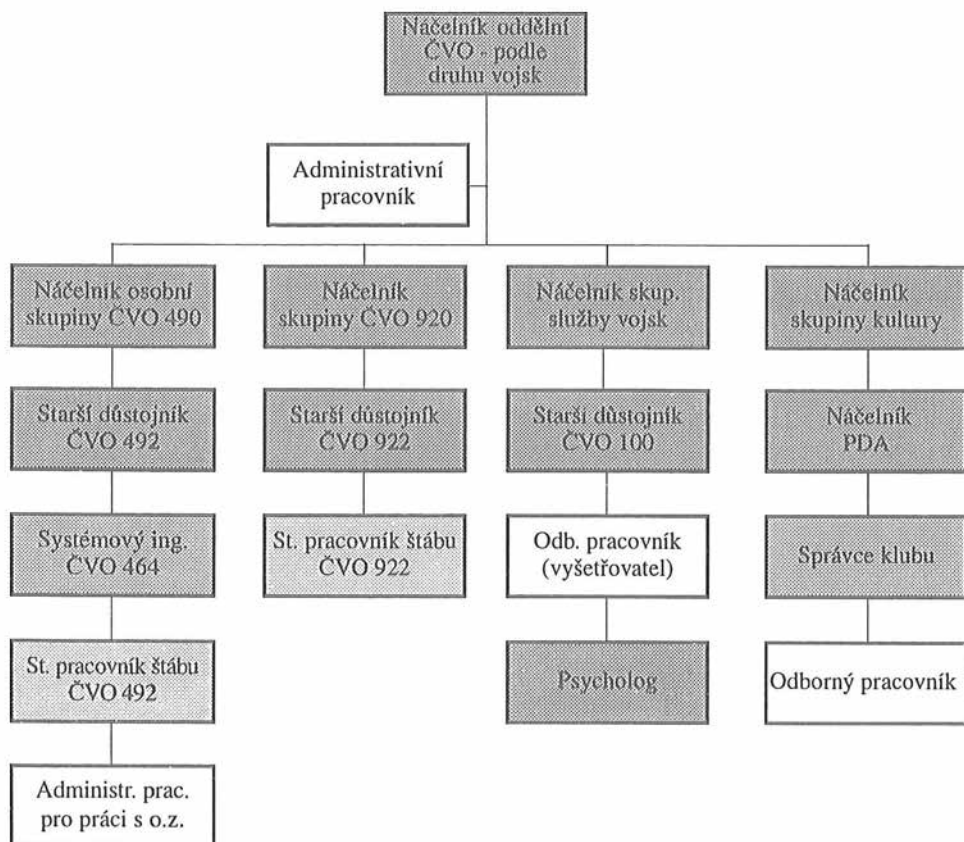
0 - 3 OPERAČNÍ ŠTÁB je nejdůležitější složkou velitelství. Je hlavním koordinátorem činnosti všech složek štábu. V čele je zástupce náčelníka štábu (ZNŠ). Podle dvou hlavních oblastí se člení na dvě oddělení - oddělení operační a oddělení výcviku. Přitom je třeba vidět, že důstojníci druhů vojsk jsou jak v operačním oddělení, tak oddělení výcviku.

Do působnosti operačního oddělení patří zejména:

- zpracování základních výcvikových a operačních dokumentů, hlášení;
- předvídání situace, příprava a aktualizace řídicích dokumentů;
- příprava podkladů a návrhů pro rozhodování veliteli;
- příprava, zpracování a koordinace operačních plánů, posuzování plánů podřízeným;
- zpracování plánů a dokumentů pro organizaci a vedení boje;

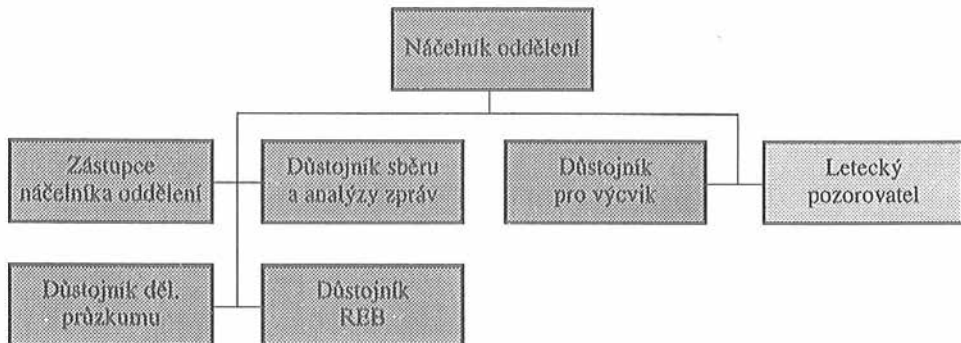
Organizační schéma osobního oddělení

Tabulka 2

Organizační schéma oddělení zpravodajské služby a REB

Tabulka 3

- řešení otázek ochrany proti zbraním hromadného ničení, ženiijního, chemického a topografického zabezpečení;
- koordinace paleb, manévru a jednotlivých druhů zabezpečení boje;
- příprava nařízení a pokynů podřízeným;
- řešení otázek bojové a mobilizační pohotovosti;
- hodnocení stavu a možností vlastních vojsk, přidělených a podpůrných jednotek;
- navrhování organizačních struktur a vybavení jednotek, tabulek počtů;

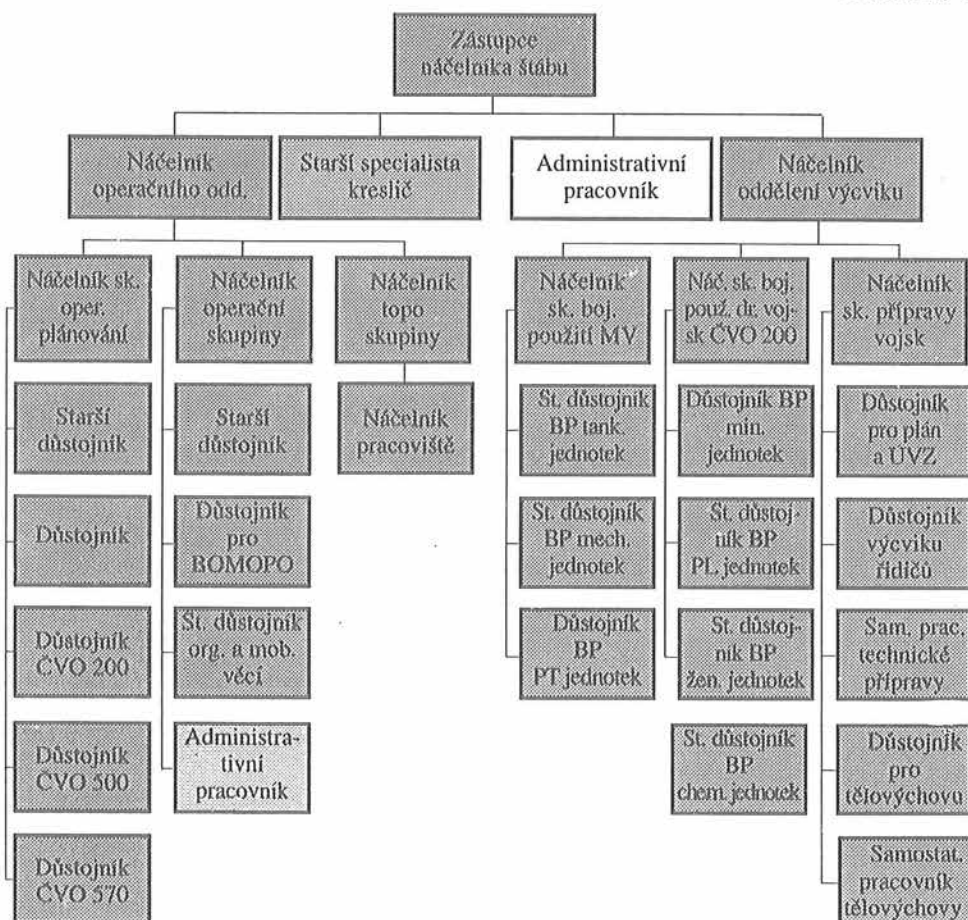
- stanovení požadavků na rozvinování vojsk, jejich mobilizační doplňování;
- sledování rozvoje výzbroje a techniky.

Do působnosti oddělení výcviku patří zejména:

- stanovení požadavků na výcvik na základě stavu vycvičenosti a plánovaného bojového úkolu;
- příprava a plnění výcvikových programů;
- plánování a řízení taktických a odborných cvičení;

Organizační schéma operačního štábu

Tabulka 4

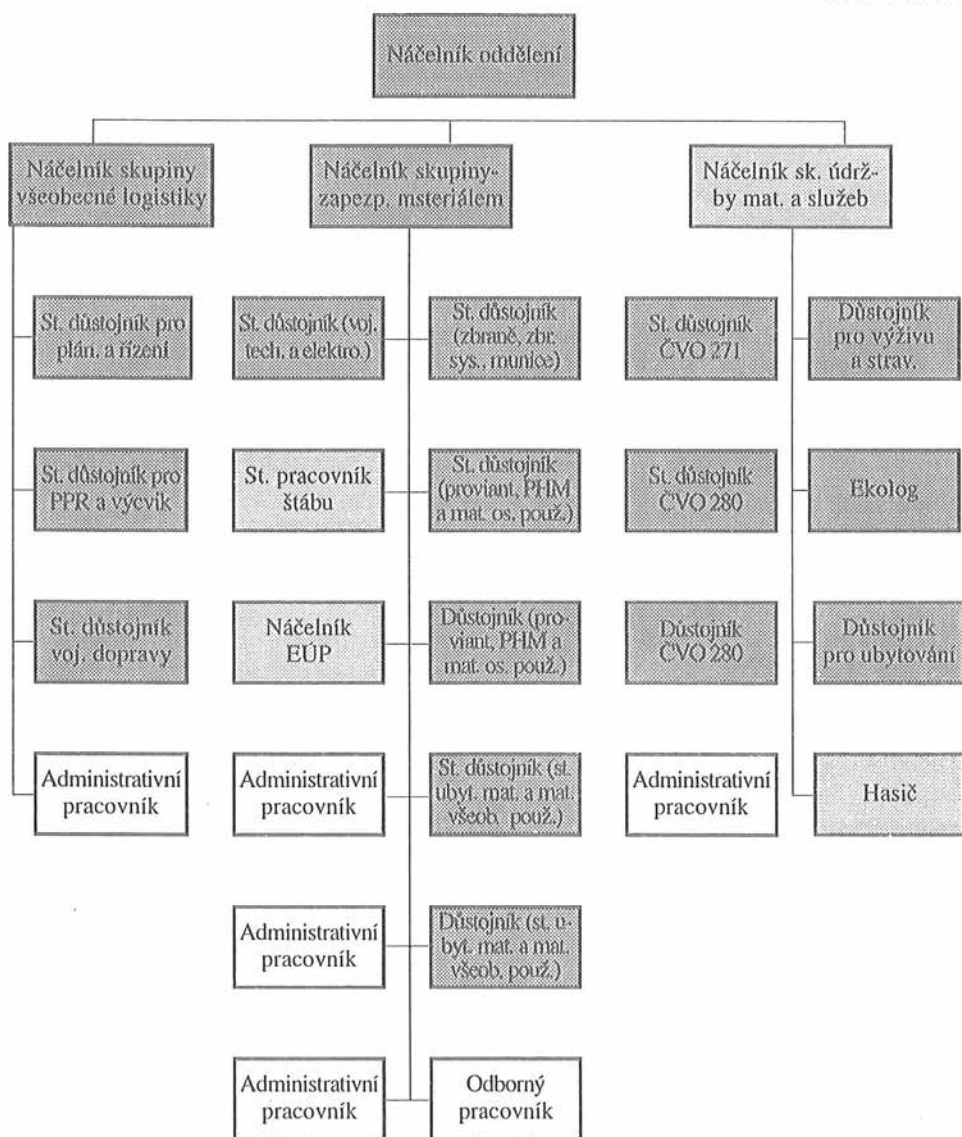

- stanovení norem a zdrojů pro výcvik (munici, prostory, výcviková zařízení a pomůcky);
- organizace a řízení poddůstojnických škol a kurzů;
- plánování a provádění kontrol výcviku;
- vedení výsledků hodnocení výcviku.

O - 4 ODDĚLENÍ LOGISTIKY je orgánem pro oblast zabezpečení, zásobování a údržby materiálu, dopravy a služeb. Jeho vnitřní struktura rovněž zaznamenala podstatné změny, související s přechodem na nová materiálová uskupení.

Organizační schéma oddělení logistiky

Tabulka 5

Oddělení:

- vypracovává návrh na použití jednotek a útvarů logistické podpory;
- navrhuje prostory rozmístění logistiky, přísunové a odsunové cesty;
- připravuje kalkulace a výpočty, zpracovává plány a nařízení;
- určuje logistické požadavky na výcvik;
- určuje normy materiálu;
- sleduje požadavky, přírůstky zásob, jejich distribuci a vedení evidence materiálu;
- provádí kontrolu rozdělení a přísunu zásob;
- má na starosti péči o majetek;
- sleduje a analyzuje stav výzbroje a techniky;
- stanovuje organizaci a způsob používání výzbroje a ostatní techniky, provádění ošetřování, provozu a oprav;
- organizuje chod parkové služby;
- plánuje a koordinuje přesun osob a materiálu všemi druhy přepravy;
- řeší otázky stravování, koupání, praní prádla, výměny oděvů, ubytování a požární ochranu.

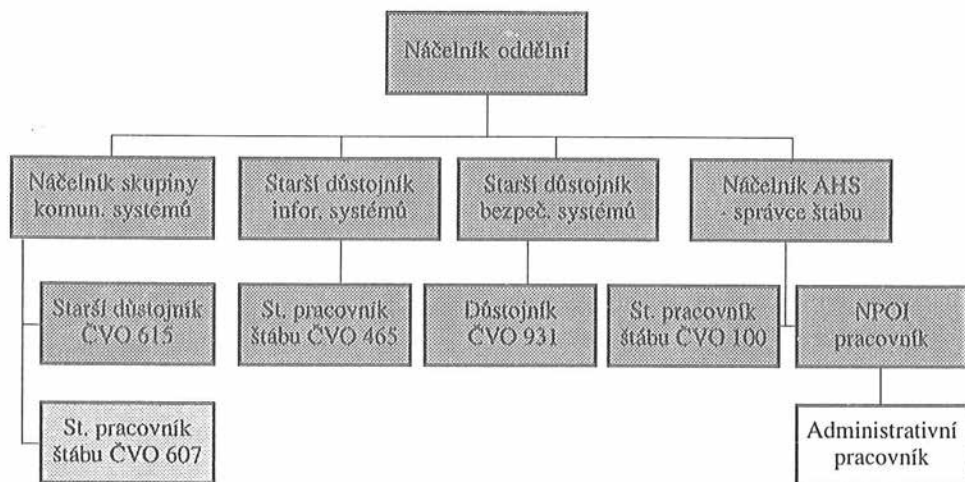
O - 6 ODDĚLENÍ ZABEZPEČENÍ VELENÍ je orgánem pro podporu procesů velení, řízení a zabezpečení. Odpovídá za organizaci systému velení a řízení, provozuschopnost komunikačních a informačních technologií, bezpečnost těchto systémů z hlediska OUS, organizaci všestranného zabezpečení velitelství a štábu.

Plní tyto úkoly :

- plánuje využití stacionární komunikační infrastruktury;
- organizuje provoz a údržbu informačních systémů;
- plánuje a kontroluje výcvik spojovacích specialistů;
- plánuje použití štábních prostředků, komunikačních a informačních systémů pro zabezpečení velení;
- organizuje provozní a systémovou bezpečnost komunikačních a informačních systémů z hlediska OUS;
- řídí a zabezpečuje spisovou službu;
- organizuje přesuny, rozmístění, ochranu a obranu míst velení.

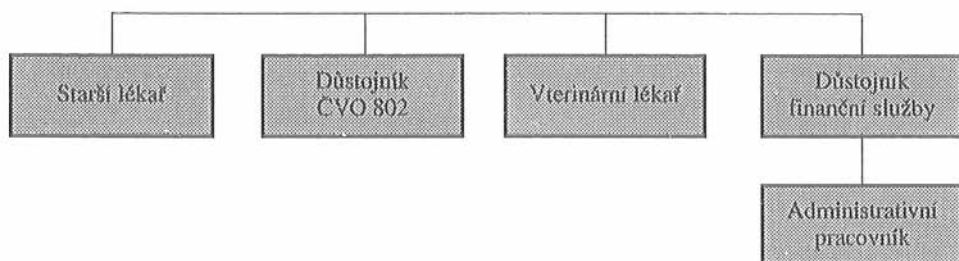
Organizační schéma operačního štábu

Tabulka 6

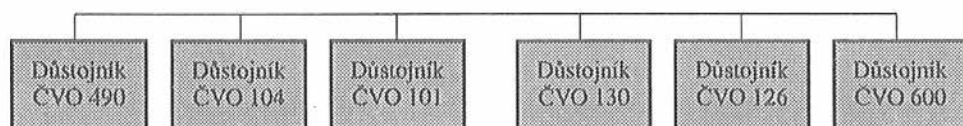
Speciální skupina štábu

Tabulka 7

Skupina styčných důstojníků

Tabulka 8

Speciální štábní skupina (štáb) nepředstavuje v našich podmínkách velikou skupinu lidí. Jedná se zejména o důstojníka finanční služby, u některých svazků a útvarů o náčelníka zdravotnické služby, případně veterinárního lékaře. Plní úkoly ve specifických oblastech činnosti, se všemi dalšími zainteresovanými důstojníky konzultují a koordinují otázky ze své působnosti. Jsou podřízeni veliteli, ale ačkoliv nejsou ani příslušníky koordinačního štábu jsou řízeny náčelníkem štábu. Jinde mohou být příslušníky speciální skupiny štábu velitelé odborných útvarů.

Nově je v organizační struktuře velitelství brigád zařazena **skupina styčných důstojníků** (styčný tým). Jedná se rovněž o jedno z opatření k dosažení interoperability.

Tato skupina se vytváří k zastupování velitele na velitelství jiného koaličního svazku, koordinuje vzájemnou činnost a zabezpečuje vzájemnou podporu.

Důstojníci vyčlenění do styčného týmu zůstávají příslušníky jednotlivých oddělení, odborně jsou řízeny náčelníky těchto oddělení. Musí být dostatečně zkušení ve své oblasti a mít dobré jazykové schopnosti.

ÚKOLOVÁNÍ JE VIZITKOU SCHOPNOSTÍ VELITELE A DOVEDNOSTÍ JEHO ŠTÁBU

Podplukovník. Ing. ROSTISLAV BUREŠ

„Řízení na základě úkolu, je řídicí postup, ve kterém má podřízený v rámci zámyslu velitele širokou volnost pro splnění svého úkolu.“

Úkolování bude pro tento článek ústředním pojmem. Mluvíme-li o úkolování, máme na mysli způsob formulace a zásady struktury úkolů podle nových zásad řízení. Na obsah tohoto pojmu má zásadní vliv i struktura „Bojového rozkazu“ a z něho především bod III. b) Koncepce boje. Proč tomu tak je? To se budu právě snažit čtenářům vysvětlit v dalších částech tohoto článku.

Které zásady jsou klíčem ke správnému úkolování?

Nové řízení je charakterizováno formulováním úkolu způsobem, který popisuje požadovaný cílový stav. Způsob, kterým má být dosaženo tohoto cílového stavu není zadavatelem (velitelem) vykonavatelé (podřízenému veliteli) direktivně stanoven. Jinými slovy - takto formulovaný úkol dává podřízenému úplnou volnost v hledání způsobu, jak tohoto cíle dosáhnout.

Při své praxi se často setkávám s názory, že takto stručně (cílově) formulovaný úkol je pro specifickou činnost mnoha prvků sestavy vojsk daného stupně velení zcela nevhodný. Nevhodný je z pohledu zastánců tohoto tvrzení právě proto, že podle nich takovéto úkolování nezabezpečuje vzájemnou koordinaci činnosti prvků sestavy vojsk praporu.

Nejčastěji se tato tvrzení objevují při seznamování se s rozdílnými principy vedení obrany buď manévrovým nebo pozicním způsobem. („Co když se jeden velitel rozhodne ve svém prostoru obrany pro pozicní obranu a druhý naopak pro manévrovou obranu. Pak je dílo zkázy dokonáno.“) To jsou nejčastější argumenty proti cílovému úkolování. Ano, potud mají tyto věcné pochybovači pravdu, ale další řádky tohoto článku je doufám vyvedou z těchto zkrslých názorů.

Tyto zkrslé názory se objevují proto, že je problematika úkolování stále všemi úrovněmi opomíjena a když ne, tak je chápána vytrženě z celého, v našich podmínkách, již velmi propracovaného systému tvorby bojového rozkazu. Tento systém vyhovuje principům a zásadám užívaných v západních armádách a tím i novému požadavku pro naši armádu, kterým je interoperabilita s vojsky působícími na evropském teritoriu.

Na jakých předpokladech je postaveno cílové úkolování v podmínkách AČR na stupni prapor?

K vysvětlení tohoto problému využiji:

- možnou variantu KONCEPCE BOJE velitele praporu (označena jako příloha 1),
- PLÁN BOJE - variantu (označen jako obr. 1),
- ÚKOL 1. mechanizované rotě (označen jako příloha 2),
- další dvě schémata, která slouží k lepší názornosti popsaných skutečností (označeno jako obr. 2 a 3).

Jedním z předpokladů pro řízení podřízených velitelů metodou cílového úkolování je schopnost velitele velmi výstižně formulovat svou „Koncepci boje“. Na jejím základě pak formulovat úkol tak, aby vyjádřil jaký požadovaný výkon se po podřízeném požaduje.

Pro názornost a paměť uvedu, jaké požadavky na KONCEPCI BOJE jsou uvedeny v Bojovém předpisu, Bojové použití pozemních sil AČR část 2, Příprava a vedení boje mechanizovaným praporem, v jeho příloze č. 1, která pojednává o obsahu Bojového rozkazu. Cituji bod 3. ZPŮSOB PROVEDENÍ, část b) Koncepce boje:

„Koncepce boje (způsob plnění jednotlivých úkolů). Velitel v ní vyjadřuje, jak bude zvolená varianta boje vlastních vojsk realizována a objasňuje podřízeným cíle a předpokládaný průběh boje s důrazem na manévr v posloupnosti plněných úkolů.

Koncepce boje popisným způsobem zpravidla řeší rozdělení činnosti do fází (např. zaujetí bojové sestavy, boj o jednotlivá postavení, protizteč...) ve vazbě na podporu nadřízeného a stručně popisuje jednotlivé fáze, včetně palebné podpory, protiletadlové obrany, průzkumu, radioelektronického boje, ženijního zabezpečení a podle potřeby i dalších druhů podpory a zabezpečení.

1) Popis I. fáze

2) Popis II. fáze

3) ...

„Koncepce boje“, vyjádřena textově je vhodně a názorně doprovázena grafickou přílohou „Plán boje“. Oba tyto dokumenty jsou nezbytné pro správné pochopení úkolu podřízenými. Pokud si čtenáři pozorně přečtou koncepci boje stanovenou velitelem praporu, která je uvedena v příloze a k názornosti využijí i grafické schéma na obr. 1 zjistí, že jsou zde uvedeny krok po kroku rozhodující činnosti prvků bojové sestavy praporu s důrazem na manévr silami a prostředky.

Tyto rozhodující činnosti jsou formulovány ve vzájemných vazbách při působení jednotlivých prvků sestavy. Uvědomění si tohoto momentu je pro další vysvětlování klíčové.

V této části BR se všichni velitelé jednotek při jeho studiu dozví, v jakých vazbách a jakou činností se budou spolupodílet na realizaci koncepce boje nadřízeného.

Právě takto formulovaná koncepce boje vytváří podmínky pro stručné a velmi jednoduché cílové úkolování velitelů jednotek. Proto také může být splněn požadavek

nové koncepce úkolování, že se již jednou uvedené údaje neopakují! To platí i pro údaje uvedené v Koncepci boje, které jsou rovněž závazné pro všechny podřízené. Výsledkem úkolování pak je bojový úkol pro velitele rotu uvedený v příloze 2.

Tento úkol popisuje pouze cílový stav, bez nároku jak tohoto cílového stavu dosáhnout. Koncepce boje zase vytváří, je-li správně velitelem zformulována, rámec, ve kterém se velitelé jednotek budou při jimi zvoleném způsobu plnění úkolů ve vzájemných vazbách pohybovat.

Tento princip, je-li dobře a přesně uplatněn, je sám o sobě dostatečnou pojistkou pro správné pochopení koncepce boje nadřízeného a vytváří dostačující předpoklady pro samostatné plánování podřízeným velitelům jednotek. Pro dokreslení celého problému uvádím na obr. 3 záměrně „násilně vytrženou“ činnost jedné z rot tak, aby odrážela jen údaje obsažené v „Koncepci boje“ a v „Plánu boje“.

Z toho vyplývá, že řada údajů je veliteli 1. mechanizované rotu stanovena ve zmíněných dvou dokumentech. Opakování těchto údajů je zbytečné, právě proto se zde nabízí možnost formulovat úkol cílově, tedy tak, aby vyjadřoval rozsah podstatného výkonu, požadovaného právě po veliteli 1. rotu.

Podstatným výkonem 1. rotu je v našem případě udržení prostoru obrany této rotu. Na splnění tohoto úkolu (cíle) velitelem 1. mechanizované rotu závisí splnění koncepce boje velitele 31. mechanizovaného praporu. Ten si vytvořil takové předpoklady, aby volnými silami (zálohami) buď provedl protizteč k znovuzískání ztraceného prostoru, a tak splnil úkol (cíl) udržet stanovený prostor obrany.

A nebo v opačném případě, kdy má protivník úspěch, má velitel praporu k dispozici dostatečně silné zálohy v síle dvou rot, které mohou zaujmout obranné čáry (palebné čáry) na linii „L“ a tak vytvořit podmínky pro provedení brigádní protizteče silami 33. mechanizovaného praporu.

Námi sledovaná 1. rota v tomto případě vstupuje na stanovený signál do prostoru, který je na linii „P“ a je přitom zajišťována 2. mechanizovanou rotou téhož praporu, jejíž sestavou 1. rota prochází. Provedení tohoto a dalších manévřů již v samotném úkolu pro 1. mechanizovanou rotu neuvádím, neboť to vše je již záležitostí vedení boje samotným velitelem praporu podle jeho vůle a podle „Koncepte boje“.

V tomto momentě si uvědomujeme, že „Koncept boje“ je scénářem budoucí činnosti. Tato budoucí činnost sebou nese značnou nejistotu pro přesné stanovení činnosti podřízených v boji. Proto i podrobné úkolování podřízených pro vedení boje je pro zdárný výsledek boje spíše přitěžujícím faktorem.

Pro danou „Koncept boje“ je však pevně stanovena výchozí bojová sestava, ze které se budou později odvíjet další činnosti jejich prvků.

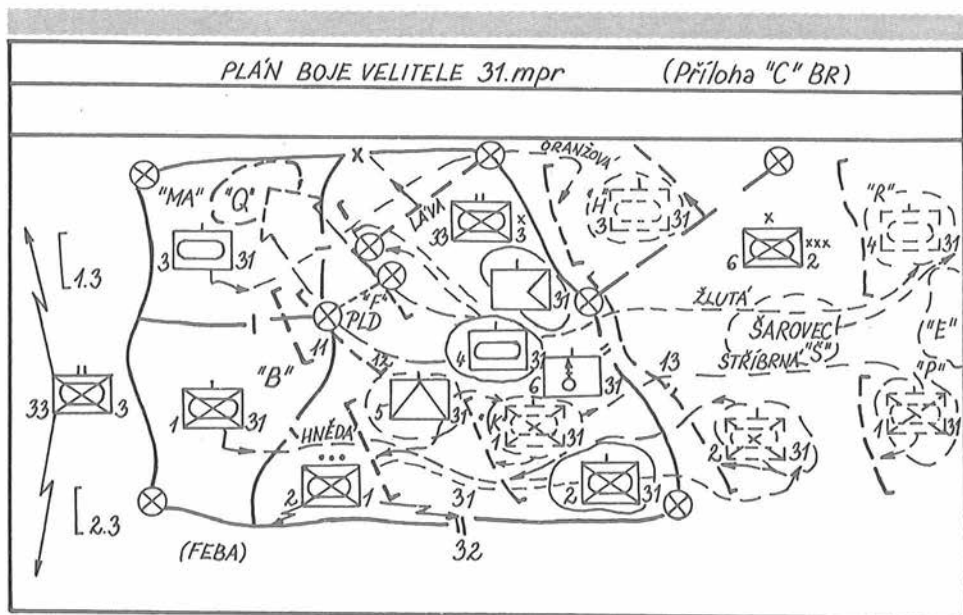
Činnost v prostoru obrany velitele 1. mechanizované roty si řídí sám velitel roty, zatím co ostatní činnost je alternativní a „režuruje“ ji nadřízený velitel praporu na základě vývoje situace a podle „Konceptu boje“.

Závěrem

Pro správné uplatňování nových principů úkolování a tím i tvorby Bojového rozkazu je také důležité správně začlenit důležité informace do jednotlivých částí Bojového rozkazu.

Názornou ukázkou toho, kde hledat podřízenými, ale i nadřízenými podrobnější údaje, potřebné pro plnění a podporu plněných úkolů, formulovaných cílovou metodou, uvádím v příloze 4.

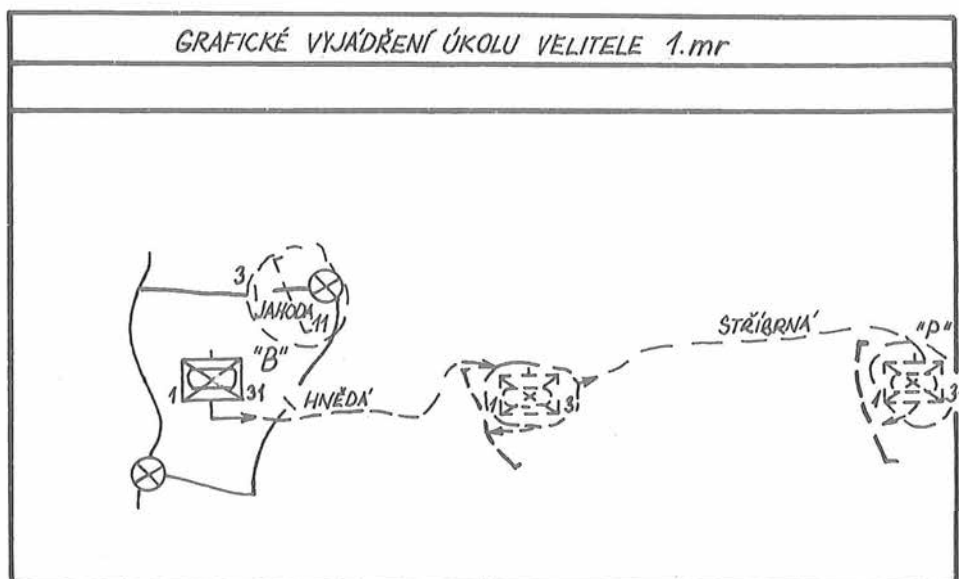
Na prvním odstavci „Konceptu boje“ ukáží, kde je potřeba podrobnější údaje v „Bojovém rozkaze“ hledat.

Obr. 1

KOORDINAČNÍ ČÁRY A FÁZE BOJE ZVOLENÉ KONCEPCE BOJE 31.mpr.				
FÁZE I.	FÁZE II.	FÁZE III.	FÁZE IV.	FÁZE V.

Obr. 2

Obr. 3. Všechny údaje uvedené na tomto schématu jsou vybrány z „Plánu boje“ a z „Koncepce boje“. Prakticky všechny údaje uvedené v úkolu veliteli 1. mr jsou jen opakováním toho, co je uvedeno v „Plánu boje“ a v „Konceptci boje“. Ani při cílovém úkolování se neubráníme opakování některých, již dříve uvedených údajů. Jde o to, aby duplicit tohoto typu, bylo co možná nejméně!

Ta samá zásada také platí pro rozkrytí úplného rozsahu a obsahu úkolu stanoveného veliteli 1. mechanizované roty, s tím rozdílem, že řadu informací, zejména o koordinaci a podpoře, získá tento velitel také v samotné Koncepci boje, která ve struktuře Bojového rozkazu úkolům podřízeným předchází.

Uplatňování nových principů plánování a hlavně úkolování vyžaduje od každého důstojníka se tyto principy a požadavky naučit.

Naučení těchto principů a požadavků a jejich pochopení podle předložené modelové (variantní, školní) situace je pro rychlé, bezchybné a správné plánování a provádění bojových akcí, kde půjde o mnoho, jen předpokladem a zpravidla nestačí pro stoprocentní profesionální výkon. Je nutné se naučit používat těchto principů téměř mechanicky, podvědomě. Jedině tak dokážeme řešit další a další složité situace, které se vždy od sebe liší úkolem a podmínkami, ale neliší se postupem, jakým jsou řešeny a plánovány.

Proto je nutné v přípravě velitelů a jejich štábů tyto získané dovednosti dále promyšleně rozvíjet. Toho lze dosáhnout jen soustavným a cílevědomým řešením nových a ve své podstatě jiných situací, které přímo nutí hledat nová, netradiční a mnohdy i překvapivá řešení. To vše však pozbývá smyslu pokud nejsou součástí této přípravy právě takové činnosti, o kterých pojednává můj článek.

V současné době je již nutné se soustředit i na zdánlivě nepodstatné detaily, kterými například jsou, správná formulace „Koncepce boje“ velitelem a v návaznosti na ni i správná formulace bojových úkolů podřízeným, správné členění boje do fází a správný obsah Plánu boje. Nazrál čas se konečně zabývat i v oblasti velení vojskům zdánlivými podrobnostmi a detaily!

Bez jejich perfektního zvládnutí budeme při úsilí realizovat nové zásady plánování a tím i úkolování podřízených stále někde na začátku této nastoupené a náročné cesty.

Příloha 1

KONCEPCE BOJE velitele 31. mpr (varianta)

Po přesunu, po ose č. 2, zaujmout čelními rotami (3. tr a 1. mr) prostory obrany „B“ a „MA“. Ostatní zaujmou skryté prostory.

Do boje zasáhne nejdříve minometná rota, která podporuje ústup krycích sil přes sestavu čelních jednotek. Ty přebírají boj krycích sil po jejich průchodu přes linii „N“. 3. tr je podporována ptr a 1. mr je podporována minr.

Pokud čelní jednotky splní stanovené úkoly a udrží klíčový prostor JAHODA (J) provedu praporečnickou protizteč 4. tr z čáry FIALOVÁ (F) k získání prostoru QUIN (Q). Zasazení 4. tr podporuje minr. Levý bok 4. tr chrání 1. mr a ptr z čáry č. 11 a. Boj 3. tr v této fázi podporuje 37. do na vyžádání.

Pokud bude postup protivníka rychlejší na severním křídle, zaujímá 4. tr pozice na linii „L“ a převezme boj od 3. tr, která ustoupí po komunikaci ORANŽOVÁ do prostoru HROMÁDKA (H) a bude plnit další úkoly jako záloha praporu.

Pokud protivník bude mít větší úspěch na jižním křídle, zaujme na můj rozkaz 2. mr linii „L“ a převezme boj 1. mr, která ustoupí po ose HNĚDÁ a zaujme skryté postavení v prostoru KONVICE (K) za linií „P“. Její manévry podporuje minr.

V této fázi je prioritou vyčerpat protivníka a zastavit ho na linii „L“. Tento úkol plní 4. tr a 2. mr na čele sil. Na podpoře této činnosti se podílí ptr z čáry č. 12. 1. mr a 3. tr jsou zálohou praporu.

Podaří-li se vyčerpat síly protivníka a přivést jeho útok ke zhroucení, bude velitelem brigády mezi liniemi „P“ a „T“ provedena brigádní protizteč silami 33. mpr z čáry LÁVA k získání prostoru „U“. Levý bok útočícího praporu kryjí čelní jednotky v sestavě 4. tr a 2. mr. Na palebné podpoře se podílí 3. tr z prostoru „H“.

Bude-li mít protivník stále dostatek sil a jeho útok se nepodaří zastavit čelními jednotkami ani na linii „P“, zaujmají 3. tr a 2. mr obranné pozice na linii „T“. Ty kryjí ústup 4. tr po ose ŽLUTÁ

do prostoru ROSTĚNICE „R“ a 2. mr po ose STŘÍBRNÁ do prostoru PAVLOVÁ „P“. Tento manévr podporuje minr. Čelní jednotky jsou posíleny ptr z čáry č. 13. Obrana čelních jednotek je v této fázi podporována palbami dvou do od db na vyžádání. Podaří-li se vyčerpat síly protivníka mezi liniemi „P“ a „T“ a zastavit ho na linii „T“, provede velitel sboru sborový protiúder silami 6. mb z čáry PODLAHA. 4. tr a 1. mr jsou v této fázi boje zálohou praporu a jsou připraveny posílit čelní jednotky na linii „T“ a nebo se podílet na ničení vzdušných výsadek. Jednotky na linii „T“ zabezpečují krytí levého boku útočící 6. mb.

Palebná podpora a ostatní druhy zabezpečení a podpory činnosti vojsk budou prováděny a koordinovány na jednotlivých obranných čarách s prioritou na čelní jednotky a jednotky provádějící manévr, podle těchto fází:

1. Fáze: PODPORA BOJE KRYCÍCH SIL A JEJICH ÚSTUPU

- palebná podpora boje krycích sil
- zabezpečení průchodu krycích sil přes linii „N“ a sestavou praporu
- převzetí boje čelními jednotkami na linii „N“

2. Fáze: VEDENÍ BOJE MEZI LÍNIEMI „N“ a „O“

- ničení protivníka na předním okraji obrany
- palebná podpora bránících se jednotek na linii „N“
- boj čelních jednotek mezi liniemi „N“ a „O“
- udržení klíčového prostoru JAHODA „J“ a čáry „O“
- provedení praporní protizteče

3. Fáze: VYTVOŘENÍ PODMÍNEK PRO BRIGÁDNÍ PROTIZTEČ

- boj čelních jednotek mezi liniemi „O“ a „L“
- převzetí boje ustupujících jednotek na linii „L“
- průchod čelních jednotek do skrytých prostorů za liniemi „T“ a „P“
- aktivizace uzlů zátarasů a minových polí
- zasazení ptr s cílem zastavit postup protivníka
- vyžádání palebné podpory dvou do od db do prostoru minových polí a na zálohy protivníka

4. Fáze: BOJ MEZI LÍNIEMI „P“ a „T“

- ničení protivníka s 1. mr a 4. tr na čele a s 2. mr a 3. tr v záloze
- možné posílení obrany zálohami na linii „P“ a nebo zaujetí obrany na čáře „T“
- vyžádání palebné podpory letectva a dvou do od db ke zničení zálohy protivníka

5. Fáze: VYTVOŘENÍ PODMÍNEK PRO SBOROVÝ PROTIÚDER

- podporovat rozvinutí protitankové zálohy sboru na linii „T“
- podílet se na krytí levého boku útočného uskupení z linie „T“
- soustředění záloh a volných sil do prostoru EVKOVICE „E“ a provést obnovu bojeschopnosti nebo zaujmout zálohami obranné pozice na linii „Z“
- provést vystředání a předání boje novým silám na linii „T“
- soustředit se v prostoru ŠAROVEC „Š“ a provést obnovu bojeschopnosti
- přejít do zálohy velitele brigády.

Příloha 2

Úkol 1. mechanizované rotě (varianta č. 1)

Podporovat ústup části sil 33. mechanizovaného praporu přes vlastní prostor obrany. Bránit prostor obrany BURKOV (B), vyčerpávat útok protivníka mezi liniemi „N“ a „O“ a spolu s 3. tankovou rotou udržet klíčový prostor JAHODA (J). Zabránit postupu protivníka za linii „O“. Při praporní protizteči přikrytí levý bok útočného uskupení z čáry „O“. V dalším plnit úkoly jako záloha praporu.

Poznámka: Jak je patrné z porovnání obsahu obr. 3 a obsahu přílohy 2 je možné být při cílovém úkolování ještě stručnější, bez toho, že by došlo k vynechání podstatných informací.

Odvážím se i tvrdit, že na základě „Koncepte boje“ a „Plánu boje“ jsou podřízené schopni plánovat i kdyby neznali cílově formulovaný úkol nadřazeným tak, jak je uveden v této příloze ve variantě 1. nebo 2.

Úkol 1. mechanizované rotě (varianta č. 2.)

Ničit protivníka mezi liniemi „N“ a „O“ a v součinnosti s 3. tr udržet klíčový prostor JAHODA „J“. Zabránit proniknutí protivníka za linii „O“. V dalším plnit úkoly jako záloha praporu.

Poznámka: Vytvořit si podmínky pro cílové úkolování a umět takto formulovat úkol by mělo být jedním z cílů přípravy velitelů a štábů všech stupňů.

Příloha 3

VÝNATEK Z KONCEPCE BOJE velitele 31. mpr
(Kde hledat další nebo kam ukládat doplňující údaje ?)

viz tabulka signálů

viz bod koordinace

Po přesunu, po ose č. 2, zaujmout čelními rotami (3. tr a 1.mr)

viz „Plán boje“ - příloha „C“ BR

viz „Plán boje“

prostory obrany „B“ a „MA“. Ostatní zaujmou skryté prostory.

viz Příloha „S“ k Bojovému rozkazu

Do boje zasáhne nejdříve minometná rota, která podporuje

viz Příloha „S“ k Bojovému rozkazu

ústup krycích sil přes sestavu čelních jednotek. Ty přebírají boj

viz „Plán boje“ a bod koordinace

krycích sil po jejich průchodu přes linii „N“. 3. tr je podporována ptr a 1. mr je podporována minr.

Poznámka: Vše je podřízeno kontinuitě, názornosti, přehlednosti a jednoduchosti. Je snaha nezaměřit to nejdůležitější a tím je koncept boje a manévru.

METODIKA PLNĚNÍ PALEBNÝCH ÚKOLŮ DĚLOSTŘELCTVA Z HLEDISKA POŽADAVKŮ STANDARDIZACE NATO

Plukovník Ing. JOZEF VAĽKO, CSc.

Směrování České republiky do Evropských ekonomických a vojenských struktur je politicky jednoznačně vymezeno programovým prohlášením vlády ČR a dalšími politickými opatřeními. Bez ohledu na termín politického rozhodnutí a začlenění, je nutno si uvědomit, že to bude teprve počátek vlastního procesu rovnoprávného začlenění. To představuje v jakékoliv oblasti složitý proces přizpůsobování a změny mnoha dosavadních postupů a zvyklostí.

Je známo, že nejenom v otázce vojenství bude jedním z problémů vzájemná komunikace a přizpůsobení norem a pravidel. Není

žádným tajemstvím, že v oblasti vojenství jsou všechny dosavadní předpisy a postupy poplatné koncepci bývalé Varšavské

smlouvy, z čehož vyplývají často i diametrální odlišnosti. Přechod ke standardům NATO by se proto měl stát součástí přípravy všech druhů vojsk, přičemž je důležité stanovení jednotného přístupu

Lze to dokumentovat i v oblasti řízení palby dělostřelectva, kde se již projeví některé výsledky vzájemné součinnosti při zabezpečování mírových sil v Bosně (IFOR, SFOR).

Kromě jiného vykonávají příslušníci naší jednotky také funkce dělostřeleckých pozorovatelů. I když jsou do těchto funkcí vybíráni především důstojníci s profesionálním vzděláním - dělostřelečtí velitelé ze stupňů baterie (četa), musí před vlastním zařazením procházet školením zaměřeným na výkon této funkce. A to nejen z důvodů jazykových, kde se předpokládá minimálně základní znalost angličtiny, ale také z důvodu zvládnutí odlišné metodiky plnění palebných úkolů.

Tyto odlišnosti vyplývají zejména z používání jiných pravidel střelby.

Je zřejmé, že tak, jako se s okamžikem přijetí do NATO nemůže ze dne na den změnit organizace a vybavení dělostřeleckých jednotek, nemohou se ze dne na den změnit ani dosud používaná pravidla střelby a řízení palby a znalosti, dovednosti a návyky našich dělostřeleckých velitelů.

Funkce dělostřeleckých pozorovatelů jsou v dělostřeleckých jednotkách NATO vykonávány poddůstojníky nebo praporčíky, jejichž činnost je zaměřena na zabezpečení fungování automatizovaných systémů řízení palby, což znamená, že všechny složitější operace řeší systém.

Dělostřelečtí pozorovatelé tedy nemusí mít příliš hluboké odborné vzdělání, ale především musí dodržovat přesně stanovené postupy, aby zabezpečili fungování au-

tomatizovaného systému řízení palby. Tomu odpovídají i metodiky plnění různých palebných úkolů - viz tabulky 1 - 7. Pro porozumění je uveden i český překlad.

Z uvedených metodik je zřejmé, že představují pro každý palebný úkol návod, jak má dělostřelecký pozorovatel postupovat v dané konkrétní situaci. Postupné plnění jednotlivých kroků má umožnit splnění palebného úkolu bez potřeby složitějších rozhodnutí, či výpočtů.

V dělostřelectvu AČR je zavedení automatizovaného systému řízení palby zatím pouze perspektivní a tak dělostřelečtí velitelé musí být schopni používat dosavadní prostředky a řešit i složitější úkoly - například určování prvků pro střelbu nebo připravovat na postupné zavádění automatizovaného systému řízení palby a přizpůsobování své činnosti v průběhu plnění palebných úkolů standardům NATO. Vyvstává potřeba používat takovou metodiku plnění palebného úkolu, která by odpovídala jak dosavadní organizaci, vybavení dělostřeleckých jednotek a znalostem velitelů, tak požadavkům postupné transformace na organizaci a postupy používané v jednotkách NATO.

Možným řešením může být formulář metodiky plnění palebného úkolu - tabulka číslo 8 a 9. Představuje univerzální formulář, sestavený tak, že odpovídá současným pravidlům střelby pro průběh plnění palebného úkolu, tak, jak jej řeší velitel odpovědný za splnění palebného úkolu a současně může být návodem pro dělostřeleckého pozorovatele - poddůstojníka, který poskytuje podklady pro řešení úkolu automatizovaným systémem řízení palby. Ve formuláři je uveden postup činnosti jak v českém, tak v anglickém jazyce.

FIRE PROCEDURE (METODIKA PALBY)

Tabulka 1

..... THIS IS Volací znak volaného Zde Volací znak volajícího				
FIRE MISSION Palebný úkol	SUPPRESS Palebný přepad	IMMEDIATE SUPPRESSION Okamžitý přepad	FIRE FOR EFFECTS Účinná střelba	ADJUST FIRE Zastřílení
..... GUN (s) Dělo (a)	BATTERY (ies) Baterie		BATTALION (s) Oddíl(y)	ALL AVAILABLE Všichni
OVER Příjem				
GRID / Souřadnice x/y ALTITUDE Výška DIRECTION Směr	DIRECTION Směr DISTANCE Dálka UP/DOWN Výše/Níže	FROM/SHIFT Od/Odchylka DIRECTION Směr LEFT/RIGHT Doleva/Doprava ADD/DROP Více/Méně UP/DOWN Výše/Níže	TARGET NUMBER Číslo cíle DIRECTION Směr	
OVER Příjem				

Tabulka 2

TYPE - Druh -		PROTECTION - Stupeň ukrytí -		ACTIVITY Činnost	
RADIUS Poloměr		BY Šířka /Hloubka		ALTITUDE Výška	
NEUTRALIZATION (Umlčení)		DESTRUCTION Zničení		MARK Označení	
LOW ANGLE Oblá dráha		HIGH ANGLE Strmá dráha		DANGER CLOSE Bezpečnostní vzdálenost	
(HE) (OF)		I C M Konvenční se zvýšeným účinkem (KZÚ)		WP Zápalná (Bílý fosfor BF)	
QUICK (Okamžitý)		TIME Časovací		PROXIMITY Přibližovací	
		DELAY Zpožděný		CONCRETE PIERCING Protibetonový	
IN ADJUSTMENT Na zastrílení		IN EFFECT Na účinnou střelbu			
..... ROUNDS Ran					
(STANDARD) (standardní)		CONVERGE Sevěný		LINEAR Lineární	
{..... GUNS) děla)		ADJUST FIRE Zastrílení		FIRE FOR EFFECT Účinná střelba	
				BATTERY/PLATOON RIGHT Baterie/Četa vpravo	
INTERVAL SECOND Interval sekund		TIME ON TARGET MINUTS FROM NOW Trvání na cíl (minut od tohoto okamžiku)		CANNOT OBSERVE Nepozorovaný	
AT MY COMMAND Na můj povel		FIRE Pal			
OVER Příjem					

Tabulka 3

DIRECTION:			DISTANCE:			
Směr:			Dálka:			
ROUN NUMBER	LASER LECTURES Hlášení dálkoměříče		OBSERVATION Pozorování		COMMANDS Povely	
Číslo výstřelu	DIRECTION Směr	DISTANCE Dálka	I.	II.	I.	II.
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						

Tabulka 4

ADJUST FIRE Zastřílení	WAIT Čekat	NON AVAILABLE Není k dispozici		REPORT SPLASH Hlášení Rozprask CEASE LOADING Nenabíjet CONTINUOUS FIRE Nepřetržitá palba FOLLOWED BY Metodická palba REST Přestávka v palbě CHECK FIRING Kontrola střelby STOP Zastavit palbu STAND FAST Nastavit ihned CANCEL Zrušit
..... UNITS TO FIRE Jednotky pro střelbu	READY Připraven	SHOT..... Výstřel	SPLASH Rozprask	
..... IN EFFECT Při účinné střelbě	ROUND COMPLETE Celkem ran		NEGLECT Zrušit	
..... ROUNDS Ran	TIME OF FLIGHT Doba letu			
..... TARGET NUMBER Číslo cíle	DELTA() Oprava			
MAXIMUM ORDINATE Maximálně nařízeno	ABCA TIME ABCA Čas			REPEAT Opakovat
DIRECT LIASON Přímé spojení	QUICK Okamžitý	TIME Časování	COMMAND Povel	
..... (ANY CHANGE) (Beze změny)			UP 20	
	3	1	Výše	
	2	2	UP 10	
	1	3	Výše /	
			Σ	
	0	4	20-[-x _{d_k} /d _k]	
	END OF MISSION Ukončení palebného úkolu			LOST Ztracen
				UNOBSERVED Nepozorovaný
				DOUBTFUL Nepotvrzený

REGISTRATION ODER

Povel pro zastřílení pomocného cíle

Tabulka 5

..... THIS IS	
Zde	
REGISTRATION Zastřílení	
REGISTRATION POINT Pomocný cíl	
REFERECE POINT Odměrný bod	
GRID..... Souřadnice	ALTITUDE Výška
DIRECTION Směr	
-----	LONG BASE Široká základna
QUICK Okamžitý	QUICK AND TIME Okamžitý a časovací
DIRECT LIASON	Přímé spojení
OVER	Příjem
RECORD AS REGISTRATION POINT Zapsat jako pomocný cíl	
UP/DOWN Výše/Níže	RECORD AS TIME REGISTRATION POINT Zapsat jako vzdušný pomocný cíl

TARGET REGISTRATION ODER

Povel pro přenos palby od pomocného cíle

..... THIS IS	
Zde	
TARGET REGISTRATION Přenos palby	
GRID..... Souřadnice	ALTITUDE Výška
..... TARGET NUMBER Číslo cíle	
DIRECTION Směr	
DIRECT LIASON	Přímé spojení
OVER	Příjem

SMOKE MISSION

Zadýmování

..... THIS IS	
Zde	
FIRE MISSION Palebný úkol	
BATTERY Baterie	BATALION Oddíl
SMOKE Dýmový	
OVER Příjem	

GRID Souřadnice.....	ALTITUDE Výška
WIND Vítr	
DIRECTION Směr	
OVER Příjem	

ILLUMINATING MISSION

Osvětlování

Tabulka 6

..... THIS IS		
Zde		
FIRE MISSION Palebný úkol		
		ONE GUN Jedno dělo
ILLUMINATING Osvětlování		
OVER Příjem		
GRID... / ... Souřadnice x/y	DIRECTION ... Směr	FROM/SHIFT ... Od/Odchylka
ALTITUDE ... Výška	DISTANCE ... Dálka	DIRECTION ... Směr
DIRECTION ... Směr	UP/DOWN ... Výše/Níže	LEFT/RIGHT ... Vlevo/Vpravo
		ADD/DROP ... Více/Méně
		UP/DOWN ... Výše/Níže
OVER Příjem		

Tabulka 7

WP	Zápalná
FIRE FOR EFFECT Účinná střelba	
TO BE EFFECTIVE TO	DURATION minutes
Působit od do	Trvání minut
AT MY COMMAND Na můj povel	FIRE Pal

RANGE SPREAD Pokrytí v dálce	LATERAL SPREAD Pokrytí v šířce	LATERAL RANGE SPREAD Šířkové a dálkové pokrytí
ADJUST FIRE Zastřílení		FIRE FOR EFFECT Účinná střelba
CONTINUOUS ILLUMINATION Nepřetržité osvětlování		COORDINATED ILLUMINATION Periodické osvětlování
TO BE EFFECTIVE FROM ... TO ... Působit od ... do ... (BY SHELL) AT MY COMMAND Po jedné ráně na můj povel		DURATION ... MINUTES Trvání Minut FIRE Pal
OVER Přijem		

FIRE PLAN CALL FOR FIRE
Vyžádání palby podle tabulky paleb

(I) THIS IS Zde
FIRE FOR EFFECT Účinná střelba
..... TARGET NUMBER OR CODE WORD Číslo cíle nebo signál
OVER Přijem

(II) DIRECTION Směr	
TARGET DESCRIPTION Popis cíle	
TARGET DIMENSIONS Rozměry cíle	
AT MY COMMAND Na můj povel	FIRE Pal
OVER Přijem	

ZDE Volací znak volaného This is Volací znak volajícího					
PALBU VEDE Fire delivery	DĚLO ... Gun	ČETA ... Platoon	BATERIE ... Battery	ODDÍL Battalion	
PROVEĎ Fire site					
PALEBNÝ ÚKOL Fire mission	ZNIČIT Destruct	UMLČET Neutralize	ZASTŘÍLET Adjust fire	ZADÝMIT Smoke	OSVĚTLIT Illuminate
ZPŮSOB PROVEDENÍ Execution	PALEBNÝ PŘEPAD Suppression		METODICKÁ PALBA Deliberate fire		JEDNOTLIVÉ RÁNY Ordinary shooting
TRVÁNÍ Duration					
SPOTŘEBA Shot number					
DRAHA Trajectory	OBLÁ Low angle		STRMÁ High angle		ODRAZ Recochet fire
STŘELA Shell	TŘÍŠTIVOTRHAVÁ H E		DÝMOVÁ Smoke		OSVĚTLOVACÍ WP
ZAPALOVAČ Fuze	TŘÍŠTIVÝ Quick	TRHAVÝ Detonating	ZPOŽDĚNÝ Delay		ČASOVACÍ Time
NÁPLŇ Charge					
ČÍSLO CÍLE Target number					
DRUH CÍLE Target type					
RÁZ CÍLE Protection	NEKRYTÝ Unprotected	KRYTÝ Protected	POZOROVANÝ Observed		NEPOZOROVANÝ Unobserved
SOUŘADNICE Target grid	x (α)		y (d)		h (e)
ROZMĚRY CÍLE Dimensions					
ZDE PŘÍJEM This is Over					

Tabulka 9

ZDE						
Volací znak volaného This is Volací znak volajícího						
ČÍSLO VÝSTŘELU Shot number	DÁLKA Distance ČASUJ Time	LIBELA Quadrant elevation	SMĚR Direction	POZOROVÁNÍ Observer reports		POVEL Command
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						

ZDE PŘÍJEM											
This is	Over										
SOUŘADNICE POZOROVATEL: Observer grid:	L: x, y, h P: x, y, h x, y, h										
SOUŘADNICE PALP.: Fire position grid:											
PALEBNÝ ÚKOL Fire mission	ϵ_c α_{CL} α_{CP} ϵ_R										
D_t So_t h_{poz} d_L i_L x_{dc}	<table border="1"> <tr><td>D</td><td>S</td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>	D	S								
D		S									
D S h_c d_p i_p t_c											
D_p Sp h_B N_{dc} $ú d$											
α_{HS} α_w A_w W											
h ϵ_c α $l i$											
$D = \dots L - \dots P$ R_p S_s $ÚV$											
ČAS: Time	PŘESNOST: Precision	CHYBY: Errors	CELKOVÉ HODNOCENÍ: Evaluation								

K MANÉVRU ŽENIJNÍMI ZÁTARASY V PRŮBĚHU BOJOVÉ ČINNOSTI

plk. doc. Ing. JAROSLAV ZELENÝ, CSc.

Součástí činnosti vojsk v průběhu bojové činnosti je i manévr ženijními zátarasy. K plnění tohoto úkolu ženijního zabezpečení bojové činnosti jsou na jednotlivých stupních velení vyčleňovány síly a prostředky, především z útvarů a jednotek ženijního vojska, které plní úkoly i v rámci vytvářených pohyblivých odřadů zatarasovacích (POZ).

Současná organizace svazků a útvarů pozemních sil AČR pozměnila zažité představy o vytváření a činnosti POZ jako prvku bojové (operační) sestavy, působícím (provádějícím manévr) v součinnosti s protitankovou zálohou (PTZ).

Cílem článku je ukázat na současné možnosti manévru ženijními zátarasy, varianty vytváření a použití POZ na taktickém stupni velení v podmínkách současné organizace a vybavení ženijního vojska. Dále přispět k objasnění vydaných a připravovaných předpisů a řádů v člancích, pojednávajících o manévru ženijními zátarasy.

Zatarasování v průběhu bojové činnosti se plánuje a realizuje jako součást systému zátarasů. Pozůstává především z manévru zátarasy, tedy z činností spojených se zřizováním zátarasů na základě vývoje situace (bojové činnosti) bezprostředně před nebo na postupujícího protivníka s cílem zpomalit jeho postup, usměrnit nebo zastavit jej, způsobit mu ztráty ženijní munice a vytvářet lepší podmínky pro jeho ničení jinými prostředky.

Historie ozbrojených konfliktů potvrzuje, že zřízení ženijních zátarasů bezprostředně před postupujícím protivníkem nebo přímo na něj je efektivnější než zřizování zátarasů předem (do zahájení bojové činnosti).

K zatarasování v průběhu bojové činnosti lze na jednotlivých stupních velení vyčlenit především útvary a jednotky ženijního

vojska vybavené zatarasovacími prostředky (univerzálními minovými ukladači - UMU, minovými ukladači MU-90 nebo minovými vrhači MV-3). Tyto vyčleňené síly a prostředky se liší zásadami použití, způsobem manévru, velení a součinností s útvary (jednotkami) ostatních druhů vojsk. Jejich možnosti vyplývají především z konkrétního druhu a počtu zatarasovacích prostředků a množství ženijní munice, která je k dispozici.

Možnosti manévru zátarasy na taktickém stupni velení

Boj mechanizovaného praporu mechanizované brigády je zpravidla podporován ženijní mechanizovanou četou od ženijního praporu mechanizované brigády, kterou může být posílen již před zahájením bojové činnosti.

V organizaci této jednotky ženijního vojska jsou začleněny i 2 ks minových vrhačů MV-3, tedy prostředky ke zřizování minových polí na dálku. Umožňují zřizování protitankových minových polí na dálku pomocí kontejnerových střel z odkrytých i zakrytých palebných postavení ve vzdálenostech 500 až 3000 m po skocích 500 m.

Ke zřízení protitankového minového pole o střední délce 100 m a střední hloubce 120 m ve vzdálenosti do 2500 m je třeba 12 kontejnerových střel (4 salvy jednoho vrhače), ve vzdálenosti od 2500 do 3000 m 18 kontejnerových střel (1).

Velitel mechanizovaného praporu má možnost tyto prostředky využít k podpoře boje podřízených jednotek a minováním na dálku operativně řešit (ovlivnit) situaci v konkrétním prostoru (uzavřít průchody zřízené protivníkem ve vlastních minových polích, doplnit nebo obnovit již zřízené zátarasy, ztížit postup protivníka po komunikacích, v horském a zalesněném terénu, na přepravištích přes vodní překážku, nebo jeho pohyb v prostoru soustředění, při rozvíjení ke zteči, nebo naopak chránit boky vlastních jednotek při protizteči ap.).

Ke zřízení zátarasu s využitím MV-3 je nutno:

- před střelbou z odkrytého palebného postavení určit orientační body, průběh čar v terénu, určujících minimální a maximální vzdálenost zřizování minového pole, možné prostory zaminování a vzdálenosti k orientačním a záměrným bodům pro zaminování;
- před střelbou ze zakrytého palebného postavení uskutečnit topografické připojení palebného postavení, určit přestřelnost a vytyčit směry pro zamíření minového vrhače na plánované úseky zaminování (1).

Efektivnost takto zřízeného zátarasu spočívá v rychlosti a překvapivosti minování. Vyplyvá také z charakteristiky minového pole zřízeného na dálku a jeho postřelování. Možnost nastavení samolikvidace min vytváří podmínky k uvolnění prostoru po určité době pro manévry vlastních vojsk.

Boj protitankového praporu mechanizované brigády je podporován mechanizovanou četou a manévrem výbušnými zátarasy ženijní zatarasovací čety na plánovaných a neplánovaných čarách zaminování (3).

Ženijní zatarasovací četa je organickou jednotkou praporu a plní úkoly zpravidla s protitankovou rotou (protitankovou zálohou) obvykle jako celek. Tato jednotka zřizuje minová pole v návaznosti na palebnou čaru protitankové rotu v takové vzdálenosti, aby bylo zabezpečeno postřelování zřízených zátarasů a tyto svým umístěním vytvářely podmínky pro efektivní ničení bo-

jových vozidel protivníka. Četa je vybavena minovými ukladači MU-90 (podvozek BVP) a UMU na ANTS. Jednou pokládkou může zřídit minové pole o 3 řadách min a délce až 1840 m (při hustotě minového pole 0,75).

Efektivnost takto zřízeného zátarasu (minového pole) je podmíněna návazností na přírodní překážky, jeho postřelováním, ničením odtarasovacích prostředků protivníka a především optimální dobou jeho zřízení (bezprostředně před postupujícím protivníkem). Na efektivnost může mít vliv i organizace, vybavení a činnost protitankové roty na palebné čáře. Při činnosti této jednotky je nutno respektovat zásadu, že maximální doba činnosti v jednom palebném postavení je 5 až 10 minut, což snižuje možnosti postřelování zřízeného zátarasu. Požadavku vést střelbu do boku obrněných cílů zase lépe vyhovuje zaujetí palebné čáry k vedení boční palby na tanky a BVP. Dálka střelby prostředků protitankové roty je v rozmezí 500 až 3000 m, což odpovídá vzdálenostem zřizování zátarasů pomocí minových vrhačů.

Tyto a další skutečnosti je nutno při plánování manévru ženijními zátarasy vzít v úvahu.

Součástí uskupení druhů vojsk na taktickém a operačním stupni jsou **protitanková záloha (PTZ)** a **polyblivý odřad zatarasovací (POZ)**.

Současná organizace AČR a vydané (připravované) řády a předpisy vytváří pro vyčleňování sil a prostředků do PTZ a POZ nové podmínky.

U brigády se obvykle vytváří PTZ, která působí v součinnosti s POZ (2).

PTZ mechanizované brigády se vytváří z jednotek protitankového praporu jako jeden z jeho úkolů (2).

K plnění úkolů ženijního zabezpečení se z jednotek ženijního praporu brigády vytváří POZ ... (2).

POZ mechanizované brigády je tvořen jednotkou ženijního vojska se ženijními zatarasovacími prostředky a je určen k manévru výbušnými zátarasy v průběhu boje. Působí v součinnosti s PTZ a dalšími prvky bojové sestavy nebo i samostatně (2).

Uvedená ustanovení předpisů umožňují různý výklad složení POZ a jeho součinnosti například s PTZ. V praxi vojsk (činnosti orgánů velení při plánování bojového použití podřízených útvarů a jednotek v rámci VŠC) se lze setkat s několika variantami složení POZ brigády. Vytváří se ze ženijní zatarasovací čety protitankového praporu nebo dokonce ze ženijní zatarasovací čety přidělené k tomuto účelu od ženijní brigády armádního sboru, ale také i z části ženijní roty ženijního praporu mechanizované brigády. Každé uvedené řešení je možné, které z nich je výhodnější ukazují širší souvislosti s tímto úkolem ženijního zabezpečení spojené.

Tak především, co je to POZ? Existují různé definice, které jsou součástí předpisů, řádů a názvoslovných norem. Lze je charakterizovat jako vytvořený odřad (vyčleněné síly a prostředky) k manévru zátarasy v průběhu bojové činnosti. Tomuto odřadu se stanovuje jeho složení, prostor soustředění, čáry (prostory) zaminování, signály k provedení manévru, ale i osy přesunu, záložní prostory soustředění a samozřejmě velitel. Je-li to POZ mechanizované brigády, potom o jeho použití rozhoduje velitel brigády. Protože plní úkol ženijního zabezpečení brigády, návrh na jeho použití předkládá ženijní náčelník brigády. Tato jednotka je tedy vyjmuta z podřízenosti velitele útvaru (ženijní prapor, protitankový prapor, ženijní zatarasovací prapor).

Uvedené skutečnosti nenaplnuje **ženijní zatarasovací četa protitankového praporu**, která je trvale podřízena veliteli protitankového praporu a plní úkoly ve prospěch protitankových rot (3). Velitel protitankového praporu jí stanoví podíl na plnění úkolů praporu (např. součinnost s vytvořenou PTZ).

V případě vytvoření POZ brigády ze **ženijní zatarasovací čety protitankového praporu** by bylo nutno ji vyjmout z podřízenosti protitankového praporu, aby s ní mohl dle potřeby disponovat velitel brigády. Úkoly by potom mohla plnit nejen pro nebo v součinnosti s jednotkami protitankového praporu, ale i ve prospěch dalších

útvarů brigády. Její současné zařazení k protitankovému praporu by ztrácelo smysl, přestože se jedná o ženijní jednotku předurčenou k plnění úkolu v rámci protitankového praporu. Svoji kapacitou zatarasování je schopna zabezpečit potřeby jednotek protitankového praporu (vytvořených PTZ).

Posilování mechanizované brigády k vytvoření POZ (ženijní zatarasovací četa od ženijní brigády) je zřejmě východiskem (variantou) řešení situace, kdy se s vytvořením POZ ze ženijní zatarasovací čety protitankového praporu nepočítá nebo se plánuje zesílení POZu brigády. Při tomto řešení však dochází k oslabení kapacity útvaru předurčeného k vytvoření POZ armádního sboru o 1/4.

Přidělená četa je vybavena 6 ks UMU na ANTS. Jednou pokládkou může zřídít minové pole o 3 řadách min a délce až 1920 m (při hustotě minového pole 0,75), zpravidla však několik kratších, v závislosti na terénu.

Jako POZ mechanizované brigády by mohla tato četa provádět manévr ženijními zátarasy na plánovaných a neplánovaných čarách zaminování, podle rozhodnutí velitele brigády v součinnosti s jednotkami mechanizovaných praporů (na jejich vyžádání), popřípadě i ve prospěch protitankového praporu. To by bylo ale netypické, protože tento útvar má svoji organickou ženijní zatarasovací četu.

Efektivnost zřízených zátarasů touto jednotkou je dána obdobnými předpoklady jako u ženijní zatarasovací čety protitankového praporu s tím, že jednotky mechanizovaného praporu mají větší možnost postřelování těchto zátarasů.

Při vytvoření POZ mechanizované brigády z jednotek ženijního praporu mechanizované brigády lze do tohoto odřadu vyčlenit část ženijní roty se 6 ks minových vrhačů MV-3, tedy ženijních zatarasovacích prostředků předurčených k minování na dálku. Tato jednotka je schopna dvěma salvami zřídít PT minové pole hluboké 120 m a široké 300 m na vzdále-

nost v rozmezí 500 až 3000 m. Bude plnit úkoly v přímé podřízenosti velitele brigády především v hloubce prostoru obrany, ale i ve prospěch jednotlivých útvarů brigády (na jejich vyžádání) na základě vývoje situace.

Bojové použití minových vrhačů zatím není podrobně rozpracováno, budou však postupně zaváděny, a proto je třeba se tímto problémem zabývat. Otázkou zůstává součinnost této jednotky s minovými vrhači (s kým a v jakém rozsahu). Může vést palbu (dopravovat miny) do určeného prostoru ve prospěch prvosledových jednotek, při vedení manévrové (pohyblivé) obrany ji lze využít k ochraně jednotlivých postavení, za útoku k ochraně boků, zpomalení protizteče protivníka, k upevnění dosažených čar atd., ale i ve prospěch jednotek protitankového praporu (PTZ). Součinnost s útvary brigády bude spočívat především ve vymezení prostoru pro minování (zřízení zátarasu), stanovení koordinátů a doby zřízení minového

pole, včetně samodestrukce min. Další součinnost vzhledem ke vzdálenosti jednotek až 3 km je problematická.

Závěr

Každá varianta vytvoření POZ mechanizované brigády má své výhody i nevýhody. Progresivním a nejoperativnějším prostředkem k manévru ženijními zátarasy jsou dle mého názoru minové vrhače. Za předpokladu dostatku ženijní munice (kontejnerových střel) jsou schopny v průběhu bojové činnosti plnit požadavky útvarů a jednotek brigády. Jde o to vzít orgány velení v úvahu, že existují, že budou postupně začleňovány do organizačních struktur, hledat optimální varianty jejich využití na základě možností tohoto prostředku zatarasování. S tím souvisí i praktická realizace plánovaných opatření spojených se zatarasováním, systém informací o zřízených zátarasech, znalost jejich charakteristiky a možností využití, rozsah součinnosti na jednotlivých stupních velení.

BEZDRÁTOVÝ PŘENOS DAT NA POLNÍCH MÍSTECH VELENÍ

Kapitán Ing. IVO LUKÁŠ

Přenos dat prostřednictvím počítačové sítě na polních místech velení má proti stacionárnímu použití vyšší nároky na robustnost a mobilnost. Následující příspěvek se zabývá jedním z možných řešení - použitím bezdrátových síťových prvků.

V minulosti se přenos dat na polních místech velení armády, vojenského okruhu a mezi těmito místy řešil mobilními minipočítači na bázi počítačů ADT a místního terminálového rozvodu.

Dálkový přenos dat pak probíhal prostřednictvím modemů po linkách zřizova-

ných spojovacím vojskem. Příslušníci štábu pracovali s komplexem operačně taktických úloh Armis s centrální bází dat a jednotliví uživatelé mohli spouštět potřebné programy, využívat databázi a zasílat textové nebo formulářové dokumenty ze svého terminálu.

Tyto prostředky byly ve své době velmi používané a plně pokrývaly výpočetní potřeby a přenos dat nejen na místě velení, ale i mezi nimi, prakticky po celém území státu. Dnes jsou již dávno překonány a zrušeny, nebyly však nahrazeny žádnými jinými, modernějšími prostředky, které by plnily funkci přenosu dat ke koncovým uživatelům a využívání jednotné báze dat, což uživatelé velmi silně pociťují a jsou nuceni, při případném vyvážení osobních počítačů na polní místo velení a potřebě přenosu dat, posílat diskety nebo používat telefon. Možná řešení, včetně realizace mobilní datové sítě, jsou přitom známá. Jedním z možných realizačních řešení je použití bezdrátové počítačové sítě.

Zásadní nevýhodou všech linkových (drátových) přenosových cest je jejich stacionární povaha a neschopnost vyjít vstříc uživateli, který se potřebuje se svým počítačem pohybovat - ať již v rámci jedné místnosti, jedné budovy, nebo rychlostí rozvinutí a oživení sítě, která není ve vojenském prostředí zanedbatelná. Navíc, moderní kabeláž a rozmístění ostatních prvků počítačové sítě, tzv. strukturovaná kabeláž, je efektivní pouze při dostatečně přesném návrhu. Další rozšiřování, není-li s ním počítáno již ve fázi projektu, nebo preventivní vytvoření rezerv, budování sítě velmi prodražuje.

Možným řešením jsou nejrůznější technologie bezdrátového přenosu dat, které se stávají velmi populární. Tato řešení nacházejí své uplatnění nejen v případě potřeby uživatelů být mobilními, ale právě proto, že není nutné pokládat kabely, protahovat je stěnami, zakopávat je do země a podobně, protože ne vždy tyto, byť drobné, stavební úpravy jsou možné, obzvláště v historicky chráněných budovách nebo při potřebě překlenout ulici. Bezdrátové spojení je pak mnohdy jediným možným nebo finančně výhodným řešením.

Pro bezdrátové datové přenosy se používá rádiový kmitočet v pásmu 900 MHz, ale protože v tomto pásmu začíná být vel-

mi „těsno“, u novějších bezdrátových sítíových prvků je možné se setkat s pracovním kmitočtem v pásmu 2,4 GHz. Tento vyšší kmitočet má výhodu v možnosti širšího přenosového pásma (a tím i v rychlosti přenosu), elektromagnetické vlny se však šíří přímočaře, odrážejí se od překážek, jsou více citlivé na povětrnostní vlivy a spojení je možné prakticky jen na přímou viditelnost. Často je nutné soustředit elektromagnetické záření do úzkého paprsku parabolickými anténami, což se však kladně projevuje na omezení rušení od ostatních zařízení a na podstatně menší šanci odposlechu.

Bezdrátové síťové prvky, vhodné pro vytvoření jednoduché počítačové sítě, se vyrábí ve čtyřech základních provedeních:

- **Síťová karta do PC.** Jedná se o běžnou zásuvnou kartu do počítače, na které je mimo síťového rozhraní rovněž vysokofrekvenční zesilovač. Karta má na zadní stěně konektor, do kterého se připojuje koaxiální kabel od antény.

- **Karta typu PCMCIA.** Kartu je možné použít v přenosném počítači (notebook), který má příslušný konektor (většinou typ PCMCIA II). Protože karta má velmi malé rozměry (velikost je stejná jako u kreditních karet), bývá vysokofrekvenční zesilovač umístěn vně, ve zvláštním pouzdru spojeném s vlastní kartou krátkým kablíkem. Konektor pro anténu je umístěn na tomto vnějším pouzdru.

- **Most pro vnitřní použití.** Most je zařízení, často s přímo vestavěnou malou anténou, které propojuje bezdrátovou síť s klasickou „drátovou“ sítí. Mohou tak spolu komunikovat počítače vybavené pouze bezdrátovými síťovými kartami s počítači v běžné stacionární síti. Mosty mají stejné vlastnosti jako ostatní bezdrátové prvky, mohou se tedy použít pro spojení sítí na místní úrovni.

- **Most pro propojení místních sítí na větší vzdálenost.** Je-li třeba propojit dvě nebo i více klasických sítí bezdrátovou technologií, je možné použít zařízení, realizující most mezi několika sítěmi. Tyto

mosty jsou většinou inteligentními zařízeními, monitorujícími provoz za účelem minimalizace přenosů vzdušnou cestou. Často se dodávají s anténami větších rozměrů pro zvýšení dosahu.

Všechny kategorie síťových prvků mají téměř stejné technické parametry - pracovní kmitočet 2,4 GHz, výstupní vysokofrekvenční výkon 25 - 100 mW, přenosovou rychlost 2 Mb/s a dosah podstatně závisel na typu použitých antén a jejich velikosti.

Rádiová část, používající modulaci s rozprostřeným spektrem, je obzvláště vhodná pro zasazení ve vojenském prostředí, neboť byla původně vyvinuta pro tyto účely a má následující charakteristické rysy:

- vysokou odolnost proti rušení a vícenásobným odrazům signálu,
- možnost sdílení pásma více prostředky, aniž by se vzájemně ovlivňovaly,
- nežádoucí účastník nemůže provoz nejen dekodovat, ale ani detekovat, neboť signál má charakter šumu s velmi nízkou intenzitou, poskytuje tak vysokou bezpečnost přenosu dat,
- pro nízkou spektrální hustotu neruší ostatní rádiová zařízení.

Na našem pracovišti jsme měli na podzim minulého roku možnost důkladně otestovat soupravu síťových karet pro osobní počítače. Jednalo se o produkt firmy AT & T Wave LAN s technickými údaji (podle výrobce),

jak ukazuje tabulka 1. Síťová karta byla vybavena patřící pamětí Boot ROM pro možnost vzdáleného natažení operačního systému ze sítě a patřící nazvanou Security Feature, sloužící pro ochranu přenášených dat hardwarovým kódováním.

V dokumentaci však nebyla popsána. Na zadním panelu byl umístěn anténní konektor, přiložena plochá anténa velikosti panelové instalační krabičky a třímetrový přípojný kabel.

Na disketách byly dodány ovladače pro DOS klienta NetWare, server NetWare, Windows 3.11, Windows 95, Windows NT, které (kromě ovladače pro DOS) mimo běžný provoz rovněž umožňovaly použít počítač jako nevyhrazený vnitřní most (počítač vybavený jednou bezdrátovou a jednou běžnou síťovou kartou může předávat data mezi sítěmi a tím obě sítě vzájemně propojit).

Síťové karty byly několik dnů v plném provozu a plně se osvědčily. Instalace byla velmi jednoduchá a spočívala pouze v zasunutí karet do počítačů a spuštění instalačního programu z diskety. Podle údajů výrobce by ploché antény měly být provozovány ve svislé poloze, v praxi se však různé polohy antén na rychlosti přenosu ani na dosahu příliš neprojevily.

Přenosová rychlost byla měřena zvlášť při přenosu jednoho velkého souboru a při přenosu více menších souborů mezi dvěma počítači (486, 8MB RAM, Windows 95,

Síťové karty firmy AT & T Wave LAN

Tabulka 1

Pracovní kmitočet	2,4 GHz
Modulace	rozprostřené spektrum DQPSK
Výstupní vf výkon	100mW
Rychlost přenosu	2 Mb/s
Přístupová metoda	kolizní (CSMA/CD)
Míra bitové chybovosti	lepší než 10^{-8}
Typický dosah - otevřený prostor	180 m
- polootevřený prostor	60 m
- uzavřený	30 m

přenos uskutečněn kopírováním v Exploreru, jeden z obou počítačů byl ve funkci vnitřního mostu). Antény byly umístěny na přímou viditelnost ve vzdálenosti 20 m od sebe. Přenos jednoho souboru o velikosti 39,4 MB trval 5 minut a 35 s, přenos 135 souborů o celkové velikosti 16,5 MB pak 2 minuty a 20 s.

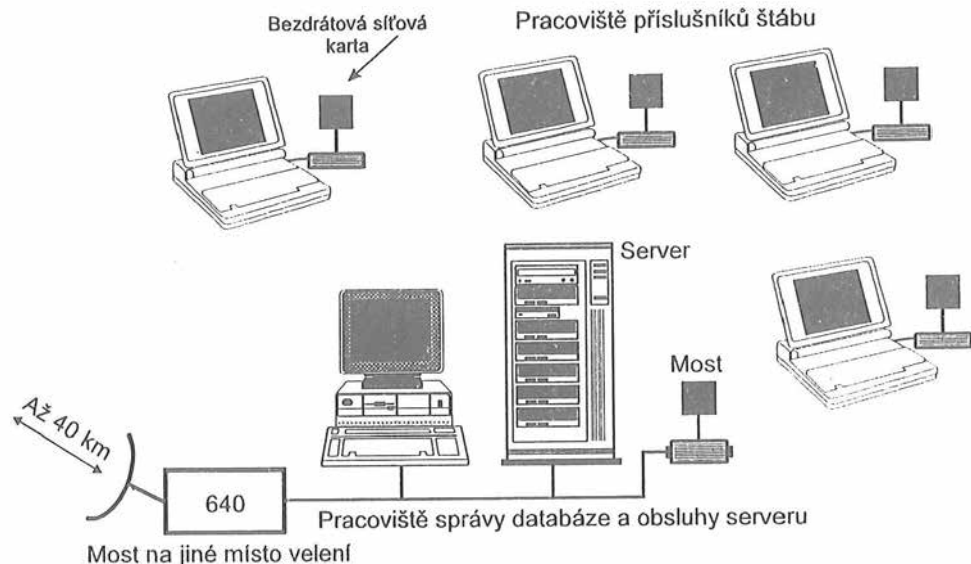
Přenosová rychlost tedy nezávisí na typu dat (malé nebo velké soubory) a představuje hodnotu (při 10b/1B) 1,18 Mb/s, při předpokládané 35% systémové režii je to 1,6 Mb/s, což však nedosahuje údajů podle výrobce. Nižší přenosovou rychlost, než jaká je obvyklá v běžných sítích, bylo zřetelně vidět při spuštění videoklipu, kdy se hlavní datový soubor přenášel vzdušnou cestou. Obraz byl trhaný a zvuk přerušovaný. Je však nutno dodat, že uvedený příklad má extrémní nároky na datové přenosy a při práci s běžnými aplikacemi i při silném zatížení bezdrátové sítě nebyly pozorovány podstatné rozdíly a rychlost plně vyhovovala.

Zkouška dosahu byla uskutečněna mezi

dvěma počítači. Změřené hodnoty byly větší, než udává výrobce. Například v uzavřeném prostoru starší budovy, kdy mezi oběma anténami bylo sedm silných stěn, bylo možné pracovat na vzdálenost 40 metrů. Další zvětšování vzdálenosti bylo doprovázeno rapidním snižováním přenosové rychlosti až k úplnému výpadku.

Ukazuje se, že použití bezdrátových síťových prvků je vhodné i pro nasazení na polních místech velení. Je však nutné splnit dvě podmínky:

- Pracoviště, kde bude umístěna centrální databáze, poštovní úřad, případně další služby lokálního informačního systému, je nutné umístit přibližně doprostřed místa velení, aby všichni uživatelé měli zabezpečené spojení s tímto místem.
- Není možné použít standardní malé antény dodávané k bezdrátovým síťovým prvkům, obzvláště při umístění pracoviště uživatele ve vozidle nebo při větší rozloze místa velení. Podle informací

Obr. 1 Schéma možného rozmístění prvků bezdrátové datové sítě na polním velení

Dodavatele je však možné přikoupit pevné nebo magnetické vozidlové antény, které jsou většího rozměru a výrazně přispívají k prodloužení dosahu.

V **polním systému velení** rovněž vystává potřeba vzájemně propojit místní počítačové sítě na jednotlivých místech velení. I k tomuto účelu lze použít mosty pro bezdrátové propojování LAN. Jako příklad takového mostu je možné uvést produkt ARLAN 640-2400. Jedná se o bezdrátový Ethernet most s inteligentním směrováním paketů, rádiovou částí používající modulaci s rozprostřeným spektrem, rychlostí přenosu 2Mb/s a možností vytváření stromové nebo hvězdicové struktury mostů.

Na dosahu u tohoto produktu je patrné, jak závisí na typu použité antény. Pro vzdá-

lenost do 1 km je možné použít plochou anténu velikosti přibližně A4 a tloušťce 10 cm. Pro vzdálenosti do 20 km se používají parabolické antény o průměru 90 cm a do 40 km parabolické antény průměru 140 cm.

Jsou-li mezi dvěma místy terénní překážky, je možné použít další most pro retranslaci.

Bezdrátové síťové prvky i přes svoji vyšší cenu získávají na oblibě, obzvláště v případech, kdy není možné použít klasické kabely nebo při nárocích na mobilnost uživatelů. Rovněž pro armádu není tato technologie zcela bez zajímavosti (viz obr. 1.) a lze ji výhodně použít na polních místech velení, kde dosud žádná jiná technika přenosu dat není.

Použito firemních údajů společností AT & T a Kaiser data, s.r.o.

VOJENSKO - PRAKTICKÉ LEZENÍ BEZPEČNĚ!

(2. část)

Nadporučík Mgr. MIROSLAV JEBAVÝ

7. Nebezpečí zablokování osmy

a) Zablokování jednoduchým Prusíkem.

K této chybě dochází častěji při jištění pomocí slaňovací osmy, než u slaňování. Samotnou příčinou „sklouznutí“ lana a utvoření jednoduchého Prusíku bývá většinou odlehčení osmy a nepozornost (viz obr. 1). Vysvobodit lezce z tohoto stavu při slaňování, pokud nemá u sebe tenkou smyčku na Prusíka, může pouze síla vlastních paží, ale ta dochází velice rychle. Při jištění se až tak moc neděje, pokud ovšem v době zablokování nedojde k pádu lezce.

b) Zablokování součástí výstroje. Tato chyba se stává daleko častěji než zablokování Prusíkem. Do slaňovací osmy se nám může při naší nepozornosti a nedbalém

upravení výstroje a výzbroje dostat cokoliv. Nejčastěji to bývají volné rukávy, poutka od přilby, ale také to mohou být vousy či vlasy - to bychom v armádě mohli díky předepsanému vojenskému střihu téměř vyloučit - ale když už se nám něco do osmy dostane, nezbyvá zkrátka nic jiného, než vtaženou součást brutálně urvat, protože vytáhnout již nejde.

8. Nepoužívání karabin s pojistkou

K připnutí slaňovací osmy k sedacímu úvazku by se měla používat výhradně jen karabina s pojistkou! Velmi často jsem se na našich skalách setkal s tím, že lezci používají k přepnutí osmy normální karabiny bez pojistky. Toto spojení je však velmi ne-

bezpečné. I v okamžiku menšího odlehčení osmy může dojít k jejímu posunutí, následným tlakem na zámek karabiny se pak při dalším zatížení karabina otevře (viz obr. 2). Tomuto nebezpečí se samozřejmě předejde použitím karabiny se šroubovací pojistkou. Vhodnější je ale karabina s pojistkou automatickou, jednak proto, že manipulace s ní je rychlejší, ale hlavně proto, že šroubovací karabinu můžeme zapomenout zašroubovat.

Obr. 1

9. Slačování přes karabinu s automatickou pojistkou

Tak, jak je tato karabina vhodná ke spojení s osmou, není vhodná ke slačování přes půllodní uzel či k jištění pomocí tohoto uzlu. Obr. č. 3 názorně ukazuje, že může dojít k tlaku na pojistku a k následnému otevření karabiny. Nehod tohoto druhu se stalo již víc, jedna z mnoha například v italských Dolomitech, kdy stačilo k otevření automatické pojistky jen několik vláken opletu lana.

Používejte proto při slačování karabinu jen v nouzových případech a využívejte raději osmu!

Obr. 2

10. Nebezpečí současného slačování

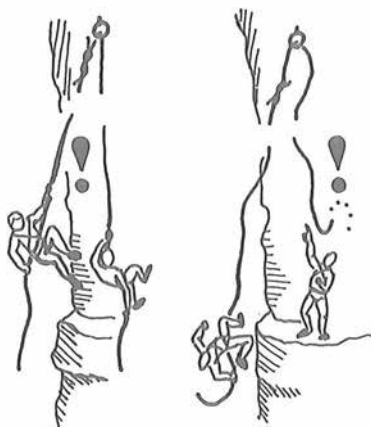
V poslední době se stalo velkou módou slačování, při němž oba lezci slačují současně na volných koncích lana. Toto slačování je spíše nebezpečné než výhodné.

Obr. 3

Snad jedinou jeho výhodou je to, že jsme tímto způsobem o trochu rychlejší.

Existuje zde ale velké nebezpečí při odlehčení jednoho konce lana. (Ve Francii, v kaňonu Verdon, slačoval první lezec rychleji, doslačoval na jistící stanoviště a tím odlehčil osmu - viz obr. 4. Druhý lezec se zřítíl s lanem, které proklouzlo jak osmou prvního, tak i slačovacím kruhem.) Při současném slačování je velmi důležité současné zatížení lana, a to hned od začátku. Když zatíží jeden z partnerů lano dříve, okamžitě

Obr. 4

padá dolů. Tato situace je naprosto stejná i v závěru, kdy musí oba lezci odlehčit lano současně! Praktický význam má současné slačování snad jen u některých speciálních jednotek policie a útvarů rychlého nasazení, ovšem i o tom by se dalo diskutovat.

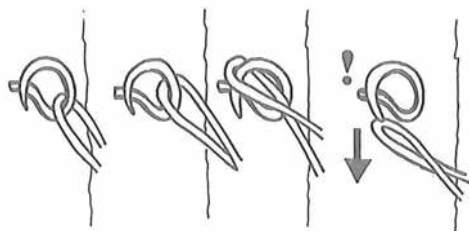
11. Nebezpečné slaňovací kruhy, tzv. „prasečí ocásky“

S tzv. „prasečím ocáskem“ se stále častěji můžeme setkat i na našich skalách, kde bývá umístěn místo slaňovacího kruhu. Svůj název si vysloužil díky velmi podobnému tvaru. Právě v jeho konstrukčním řešení však spočívá největší nebezpečí. Tento typ slaňovacího kruhu by měl být konstruován nejméně se dvěma zákruty, protože u jednoho zákrutu by mohlo dojít k samovolnému sesmeknutí lana (viz obr. 5).

12. Používání přilby při lezení

Konečně se dostávám k otázce používání ochranné horolezecké přilby. V poslední době se ochranná přilba ze skal téměř vytratila. Dochází tak ke zbytečným úrazům. Vybírám jeden odstrašující. V letošním roce na jaře se v Moravském krasu smrtelně zranil mladý lezec. Příčinou smrti bylo zranění hlavy. Po zpočátku „úspěšně“ zachyceném pádu došlo k otočení lezce hlavou dolů, následný kontakt se skálou pak způsobil tragédii. Lezec měl navíc pouze sedací úvaz, při jehož použití může velmi snadno dojít k otočení hlavou dolů a tudíž k nebezpečí zranění (viz obr. 6).

Na přilbu bychom neměli zapomínat z mnoha důvodů. Tím hlavním je zabránit úrazu hlavy, ať už jde o lehký či těžký otřes mozku, v mnoha případech však také o zlomeninu spodiny lebeční. Tyto úrazy mohou být doprovázeny poškozením krční páteře. Velké procento poškození hlavy končí přímo smrtí.

Obr. 5

Situace, kdy by se přilba měla používat:

a) Při lezení na skalách a v horách by měl mít přilbu vždy druholezec (jistič), který je pod stěnou, aby ho chránila proti eventuálnímu pádu kamenů, které může náhodně uvolnit prvolezec. Již malý kámen velikosti ořechu se může při pádu z výšky proměnit ve smrtelnou střelu. Tohle nás učili ve fyzice již na základní škole.

b) Prvovezec by měl přilbu používat při lezení v horách a skalách nejen jako ochranu proti pádu kamení, ledu, ale samozřejmě také proti již zmíněnému kontaktu hlavy se skálou při eventuálním pádu. Ve vojensko-praktickém lezení je tato otázka řešena jednoznačně. Nyní jen závisí na instruktořích VPL, aby názory typu:

Vždyť v tom nikdo neleze, ta přilba je nepřírozená, omezuje moje vnímání a jiné, vyvrátili a nekompromisně používání přilby vyžadovali!

13. Používání pouze sedacího úvazu

Jak již bylo naznačeno v předchozím bodu, při použití pouze sedacího úvazu je

Obr. 6

velké nebezpečí, že dojde při pádu lezce k jeho otočení hlavou dolů, následně k úrazu hlavy, poranění páteře ap.

Aby se při výcviku VPL zamezilo těmto druhům úrazů, je nutné používat kombinovaný úvaz (prsni + sedací). Chtěl bych závěrem zdůraznit, že používání samotného sedacího úvazu zamítá UIAA i bezpečnostní komise ČHS. A závisí opět pouze na inštruktorech VPL, aby používání kombinovaného úvazu bylo dodržováno.

Seznam použité literatury

1. Doskočil Z.: Aplikace prvků horolezeckých tech-

nik do vojensko-praktického lezení, FTVS UK - diplomová práce, Praha 19662. Katalog firmy „PETZL“ pro rok 1996 a 1997

3. Linek K.: Konvergence k smrti, Jamesák č. 4, str. 5, Bratislava 1993
4. Procházka V.: Horolezectví, Olympia, Praha 1990
5. Schubert P.: Navazování - trvalý problém, Montana č. 5, str. 22-26, Brno 1995
6. Schubert P.: Navazování - trvalý problém, Montana č. 6., str. 25-26, Brno 1995
7. Schubert P.: Slaňování - zdaleka ne bez nebezpečí, Montana č. 2, str. 28-29, Brno 1996
8. Schubert P.: Slaňování - zdaleka ne bez nebezpečí, Montana č. 3, str. 27-29, Brno 1996
9. Šajnoha M.: Zlaňovanie, Jamesák č. 3, str. 13-14

ÚKOLY VOJENSKÉ PSYCHOLOGIE

podplukovník Ing. Mgr. VLADIMÍR BARTOŠ

Význam výuky psychologie a pedagogiky na vojenských školách narůstá. Postupná profesionalizace naší armády předpokládá výstavbu početnějšího, ale i všestranněji připravenějšího praporčíckého sboru, jakož i prohloubení kvality celkové připravenosti důstojníků. Jednotlivé složky této profesionální připravenosti vojáků všech kategorií (tzn. důstojníků a praporčíků z povolání i v další službě a případně tzv. „na čas“) nelze od sebe nějak výrazně rozlišovat nebo snad dokonce oddělovat. Takové snahy projevovali ještě v nedávné minulosti různí pracovníci orgánů „sociálního řízení“ aj. Po zániku těchto nadbytečných „řídících“ orgánů, jejichž existence byla zjevně nefunkční, bude v AČR snad konečně dán průchod po léta připravovanému systému psychologických služeb. Tento systém zahrnuje všechny moduly potřebné pro kvalitní celkovou připravenost jednotlivých kategorií vojáků, kde složkami připravenosti rozumíme odbornou kompetentnost, odpovídající tělesnou zdatnost a psychickou odolnost nutnou ke zvládnání náročných výcvikových, bojových i jiných

situací, v neposlední řadě pak i „umění jednat s lidmi“.

Jistě je nutno diferencovat mezi kvantitativní a kvalitativní úrovní všeobecné resp. celkové připravenosti důstojníků na straně jedné a praporčíků s dělesloužícími poddůstojníky na straně druhé. O tom zajiště není sporu. Nejasnosti v nedávné minulosti přetrvávaly kolem diferenciacie teoretické a praktické připravenosti velitelů, zejména na těch nejnižších stupních. Právě zde sehrály podle mého názoru úlohu jakési brzdy rozvoje tehdejší československé vojenské psychologie již zmiňované nadbytečné a do značné míry uměle prefabrickované orgány „výchovy a kultury“, později pak honosně přejmenované „na sociální řízení“. Těmto hybridním mezičlánkům „řízení“ lze přičítat ono několikaleté zpoždění ve vývoji současné vojenské psychologie. Situace došla dokonce až do takového stadia, že vojenská psychologie jako aplikovaná vědní disciplína není ve vysokém vojenském školství vyučována. Proto bych se ve svém pojednání chtěl zamyslet nad úlohou a místem vojenské psy-

chologie v systému psychologických věd a následně pak i nad jejím využitím resp. zatím spíše nevyužíváním v AČR.

Mají-li vojenskoodborná, fyzická (tělesná), **psychická a pedagogickopsychologická připravenost** jako vzájemně provázané a pevně propojené složky tvořit celkovou všestrannou připravenost vojenského profesionála AČR, tedy určitou měřitelnou výslednou kvalitu ve struktuře výstupního profilu absolventa střední nebo vysoké vojenské školy, případně Vojenské akademie ve Vyškově (VAV), potom by měl být i proces přípravy žáků, studentů a akademiků v těchto vyjmenovaných oblastech tvořen určitým systémem, který by respektoval organickou jednotu teoretických vědomostí s praktickými dovednostmi.

Takový systém existuje. Je vytvářen a koncepčně propracováván již od roku 1990, mám tedy za to, že v současné době je nejvyšší čas k jeho uvedení do života. Další otálení v realizaci nebo alespoň experimentálním ověřování teorie psychologické a pedagogickopsychologické přípravy nového vojenského profesionála by bylo již na škodu věci.

Realizace koncepce psychologických služeb v rezortu obrany¹⁾ je na pořadu dne. Je v ní dostatečně zohledněn požadavek armádního top managementu „nově koncipovat místo a úlohu psychologie, sociologie a pedagogiky ve výuce na vojenských školách“⁽²⁾. Ke zlepšení připravenosti vojenských profesionálů v oblasti psychologie a pedagogiky by bylo jistě účelné sjednotit jejich výuku na vysokých vojenských školách pod jednu katedru psychologie a pedagogiky, která by byla garantem nejen pedagogickopsychologické, ale i psychické připravenosti budoucích důstojníků a praporčíků z povolání, v další službě, „na čas“ i v záloze. Tím, že by koordinovala výuku psychologických a pedagogických disciplín s dalšími katedrami, které se snaží do svých učebních programů (osnov) zahrnout právě aplikovanou psychologii a pedagogiku, by se nejen zamezilo současnému živelnému a nekoordino-

vanému procesu aplikace uvedených vědních oborů v rámci vzdělávacího procesu, ale podařilo by se jistě dosáhnout i kvalitativně vyššího výchovného efektu na budoucí vojenské profesionály, konkrétně v prohloubení jednoty teoretické a praktické připravenosti a větší provázanosti všech složek celkové připravenosti moderního důstojníka a praporčíka transformované AČR.

Psychologii a pedagogiku na vysokých i středních vojenských školách by měli vyučovat zásadně erudovaní odborníci graduovaní ve svém oboru, takový požadavek je snad samozřejmostí. Tento požadavek není v ničem nový, ne vždy byl však beze zbytku naplňován. Příčiny byly jistě různé. Pokud však v orgánech tzv. „sociálního řízení“ byli psychologové řízení a vedeni nepychology nebo funkce psychologů obsazovány nepsychology, šlo nejspíše o určité subjektivní záměry funkcionářů s ustanovovací pravomocí a sledování něčích partikulárních zájmů (BARTOŠ, V.: Vojenský profesionál č. 2/94). Takový stav však již patří minulosti, ve vojenském školství při obsazování pedagogických funkcí platí také zásadní kritéria vycházející ze zákona o vysokých školách a ze školského zákona, tam by tedy problém odborné nekompetentnosti učitelů nastat teoreticky ani prakticky neměl. Problém zde spočívá spíše v proporcionálnosti a vyváženosti učebních plánů a programů. Zda se daří připravovat praporčíky pro transformovanou armádu na odpovídající úrovni, by mohl částečně napovědět výsledek ankety sledující úspěšnost absolventů Vojenské střední školy (VSS) v praxi. Již současné poznatky ukázaly v této oblasti určitou nutnost přehodnotit učební program předmětu psychologie a psychologie práce na VSS (Nově ve výuce psychologie na vojenských školách, Vojenský profesionál č. 3/97).

Rozhodujícím subjektem řízení a vedení v armádě však vždy byli a i v budoucnosti jistě budou **důstojníci**. Na nich tedy bude spočívat těžiště práce s lidským potenciálem.

K tomu by tedy měli být generálové a důstojníci moderní armády všestranně připravováni právě nově dotvářeným systémem vzdělávání v AČR. Nedílnou součástí koncepce vojenského školství bude tedy nejspíše i oblast vojenské psychologie.

Současnou praxi, kdy vojenská psychologie jakoby vymizela nejen ze studijních programů na vysoké vojenské škole (VVS PV), ale i ze slovníku a povědomí některých vysokoškolských pedagogů, pokládám za nesprávnou. Ke zkreslení úlohy vojenské psychologie v systému přípravy vojenského profesionála došlo nejspíše hned z celé řady příčin. Ty si zaslouží jistě podrobnou analýzu. Chtěl bych tedy především podpořit vojenskou psychologii jako zavedenou a ve světě běžně uznávanou vědní disciplínu a v tomto pojednání ne snad komplexně rozebrat, ale jen naznačit její historii, vývoj, současné místo v systému psychologických věd i možnou perspektivu v nově tvořené koncepci vojenského školství.

Vojenská psychologie má v systému psychologických věd nepopiratelné své nezastupitelné místo, přestože někteří pedagogové ve vojenském školství zastávají názor, že v armádě a ve vojenství je možno vystačit toliko s poznatky z obecné psychologie, psychologie osobnosti, psychologie práce, managementu a s určitým stupněm sociálně psychologického výcviku. Aktivní sociální učení je jistě důležité, pro budoucího vojenského profesionála ať již důstojníka nebo praporčíka, je určitě nepostradatelné. Jedná se v podstatě o trénink chování v určitých situacích v rámci mezilidských vztahů a vypjatých náročných situacích. Modelové situace je však možné rozehrávat a zkušeným pedagogem usměrňovat účelně a účinně jenom tehdy, mají-li žáci a studenti zvládnuty nezbytné teoretické základy z různých psychologických disciplín, v neposlední řadě z **vojenské psychologie** aplikující poznatky všech ostatních psychologických věd do celé oblasti vojenství, která zahrnuje jak vojenskou, tak i bojovou činnost.

Obsah těchto pojmů je nesmírně důležitý, při jeho správném výkladu je pak nutno znalostí základů vojenské psychologie nasadit. Vojenskou činností je totiž nutno rozumět především přípravu na bojovou činnost. Bojová činnost je pak výrazně specifickou vojenskou činností pojenou s takovými momenty v lidském chování, kterými jsou např. fyzická likvidace živé síly protivníka, ohrožení vlastního života a zdraví, vědomí ohrožení vlastní rodiny, výrazný časový stres ap. Mám za to, že s aplikací teoretických znalostí psychologie práce a psychologie managementu, ani s praktickými sociálně psychologickými dovednostmi nabytými sebelepším sociálně psychologickým výcvikem, nemůže sebelepší vojenský profesionál vystačit. Vyjdu-li z odlišnosti vojenské činnosti od běžné civilní činnosti (práce), dané jednak velmi specifickým předmětem bojové činnosti a charakterem způsobů a směrů jednání, které probíhá za naprosto typických sociálních vztahů (vertikálních i horizontálních) se zcela zvláštními sociálně psychologickými procesy podmiňujícími výrazné zvláštnosti psychické regulace vojáků, potom se musím za prosazení vojenské psychologie do studijních plánů a učebních programů ve vysokém vojenském školství postavit zcela kategoricky.

Bojová činnost může být definována jako vzájemná protisměrná interakce jedinců (vojáků) a celých sociálních skupin (jednotek, útvarů, svazků, armád, případně i celých národů) podmíněná svými cíli, kterými jsou vedle fyzické likvidace protivníka i záměry zničit nemalé materiální hodnoty. Tyto cíle vojenské a bojové činnosti jsou samozřejmě jenom prostředkem k dosažení cílů vojenskopolitických a politických, ale mám-li zůstat pouze v psychologické rovině, musím se zaměřit na psychologické znaky této výrazně specifické lidské činnosti, kterou boj nesporně je. Vojenská bojová činnost má morální aspekty odpovídajícím způsobem legislativně vyřešeny, do popředí tedy opět výrazně

vystupuje faktor psychologický, jedná-li se o fyzickou likvidaci jak jednotlivců různými způsoby, tak i o plánovitě, zcela úmyslné vyvolání masové smrti lidí, zvířat, vegetace a zničení materiálních hodnot v důsledku použití zbraní hromadného ničení i soudobých zbraní konvenčních, vyznačujících se neobvyklou ničivostí.

Soudobý boj se vyznačuje vysokou rozhodností, dynamičností a manévrovostí, což se musí zákonitě odrážet v psychice lidí všeobecně. Právem by tedy měla být psychologická regulace chování vojáků v centru pozornosti **vojenských psychologů**. Zde podle mého názoru psychologie osobnosti, psychologie práce ani psychologie managementu ve spojení se sociálně psychologickým výcvikem a personálním managementem tak, jak je ve vojenském vysokém školství v současné době uplatňována, nepostačuje.

Vojenská psychologie a tedy vojenští psychologové mají podle mého mínění nezastupitelné místo v soudobé transformované armádě. Předmětem vojenské psychologie je zkoumání zákonitostí psychické regulace chování jedince, vojenských jednotek, ale i mas obyvatelstva ve specifických podmínkách přípravy na ozbrojený zápas a v jeho průběhu. V některých zahraničních pramenech je vojenská psychologie v této souvislosti rozdělována na další dvě příbuzné disciplíny, tj. „psychologie militaire“ a „psychologie du combat“, kde první je doslovným překladem pojmu „vojenská psychologie“ a druhá disciplína jako „bojová psychologie“ resp. „psychologie boje“ má určité styčné body s policejní psychologií a rozpracovává detailněji aspekty legitimizovaného zabíjení ať již protivníka nebo pachatele.³⁾

Vojenská psychologie má svoje vymezené specifické úkoly jak v rámci systému psychologických věd, tak i v systému přípravy vojenských profesionálů různých kategorií a úrovní. Proto se mi jeví současně přehlížení vojenské psychologie a dokonce i vyhýbání se tomuto celosvětově zave-

denému pojmu jeho nahrazováním názvy jako „psychologie aplikovaná ve vojenskosti“ ap. jako krátkozraké, zbytečné a zavádějící. Osobně si tento stav vysvětluji jako jisté reziduum určité „pseudohumanizace“, která byla jenom určitou módní a možná účelovou kampaňovitou „přeháňkou“ spuštěnou někým, kdo snad měl potřebu nějak imitovat skutečnou humanizaci v armádě před šesti lety. Tito různí „také-psychologové“ a „řádobypsychologové“ snad již z valné části opustili řady armády po tom, co se přesvědčili, že změnou ČVO se voják z povolání psychologem, pedagogem či sociologem nestává. Právě tito autoři „změn pojmů“ svojí odbornou nekompetentností, bohužel zaštitěnou formálním ustanovením do funkcí ve sporném „sociálním řízení“, rozvoji vojenské psychologie nepomohli, právě naopak.

Tento stav byl zapříčiněn skutečností, že po dlouhá léta nebylo v armádě kvalifikovaných pracovníků společenskovedních služeb, v to i služeb psychologických. V letech 1968-69 byly sice určité základní kroky k principiálnímu rozlišení systému politických orgánů v armádě a kvalifikovaných psychologických služeb učiněny. Nástupem procesu „normalizace“ byly všechny kroky učiněné v tomto směru zlikvidovány. Místo přípravy odborníků pro tyto oblasti byla de facto nejen obnovena, ale utužená výuka jedné jediné „společenskovední specializace“ - příprava univerzálního stranickopolitického pracovníka. Nepodstatná vnitřní „specializace“ (vyjádřená počtem hodin výuky a „diplomovou prací“) vytvářela iluzi odbornosti. V současnosti, kdy dochází k renesanci rozvoje a uplatnění společenských věd v armádě, se dokonce projeví tendence považovat toto za plnohodnotné psychologické vzdělání. Dokonce byla tendence těmito absolventy obsazovat místa psychologů útvarů, jak si je současné potřeby vojsk prosadily. Jediným rozumným východiskem bylo tato místa až do doby, než bude připraven kvalifikovaný odborník, zrušit.⁴⁾

Takto byla situace v tehdejší Československé armádě v oblasti psychologických služeb oficiálně hodnocena v roce 1991 renomovaným odborníkem s vědeckou erudicí na poli vojenské psychologie. S více než pětiletým odstupem lze dnes snad vyslovit hodnotící soud v tom smyslu, že desítky vojenských psychologů plnohodnotně vystudovaly psychologii i pedagogiku. V důsledku neujasněné personální situace v AČR však řada mladých a perspektivních vojenských psychologů opustila řady armády. Objektivně tedy vyvstává otázka - **kdo bude plnit úkoly vojenské psychologie v AČR?**

Úkoly vojenské psychologie jsou zejména:

- *Rozvinutí systému orientovaného na optimalizaci výcvikového procesu a činnosti vojsk s důrazem na psychické aspekty výcviku, zejména psychologickou přípravu na bojovou činnost formou postupného psychického otužování jednotlivců i celých jednotek a jejich psychického zakalování.*

Cílem tohoto procesu je psychická připravenost vojáků všech kategorií i celých jednotek na různé formy boje a plnění náročných úkolů v souladu s platnou legislativou.

Zde je úloha vojenských psychologů nezastupitelná. Svědčí o tom např. úspěšné působení vojenských psychologů v rámci misí UNPROFOR a IFOR. Tyto úkoly ve vojenskopsychologické oblasti plní právě absolventi plnohodnotného studia psychologie, jejichž specializací je vojenská psychologie. Jedná se o důstojníky - vojáky z povolání. Pro civilní (klinické či pracovní) psychology by náplň práce vojskového resp. vojenského psychologa představovala nepřiměřené úkoly a v náročných výcvikových a jistě i bojových situacích také nemalou psychickou zátěž.

Z tohoto hlediska se mi jeví obsazování funkcí vojskových (vojenských) psychologů u vojsk civilisty nejen jako neúčelné, ale i jako nelogické. Jsou-li funkce útvarových psychologů personálně koncipovány jako alternativní nebo snad přímo plánová-

ny pro občanské zaměstnance, musí se nejspíše jednat o neznalost tzv. „personalistů“ (Vojenský profesionál č. 6/94 a 9/94) nebo i o pokrývání něčích partikulárních zájmů a v globálním měřítku jistě i o nepříjemný důsledek někdejší neblahé personální politiky „výstavby armády cestou zvyšování počtů civilních zaměstnanců“. S důsledky těchto neracionálních kroků tehdejšího „personálního managementu“ se v armádě potýkáme podnes.

- *Rozvinutí systému pedagogickopsychologického vzdělávání zaměřeného na psychologickou a pedagogickou připravenost budoucích velitelů nejen pro „umění jednat s lidmi“, ale i pro vedení lidí v boji.*

Ani zde nemohou z objektivních důvodů výuka psychologie osobnosti, psychologie práce, personálního managementu a na ně navazující sociálně psychologický výcvik postačovat. Realizátory psychologické přípravy u vojsk budou velitelé školení a připravovaní ve vojenském školství. Na tak náročnou sociální roli musejí být budoucí velitelé základních stupňů odpovídajícím způsobem metodicky vyškoleni i metodologicky připraveni.

Tato oblast je doménou vojenské psychologie. V oblasti psychologické přípravy (základní, všeobecné a zejména pak speciální) civilní psychologové (psycholožky), navíc třeba v právním poměru nevojáků, vojenské profesionály nejspíše těžko připraví. Úkoly na pedagogy by měly být kladeny úměrně jejich erudici.

Zastávám názor, že pedagog ve vojenském školství zabývající se vojenskou psychologií, by měl mít takový rozsah vojenskoodborných poznatků, které by mu umožňovaly dostatečně kvalifikovaně řešit psychologickou problematiku v oblasti všestranné přípravy nových důstojníků, praporčíků i poddůstojníků, což znamená zejména úzce spolupracovat s učiteli předmětů bojové přípravy a vojenskoodborných předmětů, vést žáky, studenty a akademiky k samostatnosti v přípravě na řešení konfliktních situací zejména formou

plánovitého zvyšování psychické zátěže. Nechci civilní psychology nijak podceňovat, ale specifika vojenské bojové činnosti je taková, že se bez nezbytné vojenskoodborné erudice v tomto procesu prostě neobejdou. Tedy i jakýsi tlak na globální „pocivilňování“ vojenského školství vidím jako důsledek určité neznalosti úkolů vojenské psychologie ze strany personalistů. Avšak ti, kteří mají koncepčně a v podstatě strategicky v oblasti vojenského školství a koncepce rozvoje psychologických služeb v AČR rozhodovat, by si neznalost neměli prostě dovolit. Jsem však neustále optimistou a věřím, že řešení koncepčních otázek bude nakonec smysluplné, racionální a adekvátní současným potřebám transformované AČR.

- Rozvinutí systému speciálních psychologických služeb, vyplývajících z úkolů a nároků zvláštní povahy, k všestrannému psychologickému zabezpečení kvalitního fungování zvláštních složek armády vyznačujících se výraznou specifikou (výběr a příprava osob i jednotek k plnění úkolů v zahraničních misích, realizace psychologické přípravy speciálních jednotek, Vojenské policie, zpravodajských služeb, vrcholových sportovců a vybraných specialistů AČR, např. letců, výsadkářů, potápěčů, radistů aj.).

Jak snad dostatečně vyplývá z výše uvedených charakteristik **vojenské činnosti**, je zde působení vojenských psychologů téměř nezbytností. V této oblasti je samozřejmě spolupráce s civilními psychology nejen potřebná, ale přímo nepostradatelná. Proto pokládám různé malicherné „kompetenční spory“ mezi civilními (zejména klinickými) a vojenskými (vojškovými) psychology za neúčelné a zbytečné. V jejich pozadí nestojí dle mého názoru zájem „o věc“, tj. o kvalitní a smysluplné fungování psychologické služby v sociálním subsystému armády, příčinu různých rozbrojů spatřuji spíše v osobních ambicích některých jednotlivců, v narušených interpersonálních vztazích i osobních animozitách

na různých stupních řízení. Jsem přesvědčen, že nebýt těchto zástupných a po řadu let se táhnoucích subjektivně zaviňovaných problémů, byla by dnes česká vojenská psychologie dále.

Určitou příčinu stagnace rozvoje této důležité aplikované vědní disciplíny bylo nejspíše i zkreslené chápání úlohy vojenské psychologie některými veliteli. Řada funkcionářů v armádě měla po roce 1989 tendenci chápat vojenskou psychologii jako určité pokračování aktivit bývalého politického aparátu ČSLA pod jinou, tedy „přemalovanou“ firmou. Tyto přístupy velitelů a náčelníků různých stupňů měly však bohužel mnohdy reálný podklad v důsledku personálního obsazení zejména vedoucích funkcí ve „výchovných“ a „sociálněřídících“ orgánech, v konečném důsledku tím ale utrpěla vojenská psychologie. Nynější personální orgány jsou si již té chyby z let 1990-94 vědomy, nastálou situaci v zanedbané vojenskopsychologické oblasti je však nutno bez odkladů konstruktivně, ale hlavně koncepčně a systematicky řešit. Zastávám názor, že **vojenský psycholog má nezastupitelné místo v AČR** a jeho odborné psychologické vzdělání by mělo být srovnatelné s jednooborovými absolventy psychologie na univerzitě a dále doplněné o vojensko-psychologické aspekty a to nejen o předmět vojenské psychologie samé, ale i o specifické momenty v jednotlivých psychologických disciplínách.⁴⁾

Před psychologii jako aplikovanou vědou stojí v armádě samozřejmě i další úkoly, můj předcházející výčet nemůže být kompletní a vyčerpávající. Ve výše uvedených oblastech vojenské činnosti jsem se zaměřil především na hlediska zjevně zvýrazňující specifiku vojenské psychologie, která je dle mých poznatků z výše naznačených příčin neprávem opomíjena, podceňována a zanedbávána.

Dalšími úkoly psychologie v armádě nesporně jsou:

- **Rozvinout systém psychologických služeb v oblasti personální práce** a pokrýt všechny rekruční zdroje cílenými psychodiagnostickými metodami včetně branců. Ve vyspělých demokratických zemích (např. Francie, Belgie aj.) takový funkční systém vypracovaný mají. Zde se právě otevírá pole působnosti pro klinické a pracovní psychology. Do armády by rozhodně neměli být odvedeni branci psychicky nedostatečně disponovaní a zejména tzv. „problémoví jednotlivci“ s psychopatologickými sklony. Optimálním se jeví takový systém psychologického výběru, který by umožnil, aby všichni branci prošli psychodiagnostickým vyšetřením.

S výsledky psychofyziologických, psychotechnických, ale zejména **osobnostních vyšetření** je však nutno v průběhu vojenské služby nadále pracovat, kvalifikovaně poznávat osobnost vojáka a cílevědomě ovlivňovat kultivaci lidského potenciálu. A zde opět vystupuje do popředí role vojenského, přesněji **vojenského psychologa**. Ten by měl být u útvaru veliteli všech stupňů, ale především vojákům samotným k dispozici k řešení problémů služebního i osobního charakteru. Bude-li naplněna myšlenka vytvoření **humanitní služby**, pak bych se velmi přimlouval za to, aby její pracovníci u útvarů měli nejen teologické, ale i psychologické vzdělání.

Oblast personální práce však zahrnuje i výběr a rozmísťování vojenských profesionálů různých hodnostních kategorií. Zde by měli psychologové z podřízenosti osobních oddělení různých stupňů rovněž úzce spolupracovat s psychology vojenskými. Práce s lidským potenciálem v AČR je přece v první řadě orientována na jeho přípravu k bojovému použití, k plnění legislativně vymezených úkolů při obraně svobody, nezávislosti a územní celistvosti ČR. Této přípravě tedy nutně musí být poplatná jakákoli personální práce. O této skutečnosti snad výmluvně svědčí již přijatá opatření v podobě koncepčního dokumentu.

Hodnocení vojáků z povolání v další

službě⁵⁾, podle kterého bude v personální práci v budoucnu využíváno běžně i psychologických metod formou testů ap.

- **Rozvinout systém klinicko-psychologických služeb** a pokrýt jím jednak oblast **prevence sociálně patologických jevů**, ale i **péče o zdraví všech osob** v armádě v součinnosti s orgány zdravotnické služby AČR. I v tomto směru již byly armádním top managementem podniknuty patřičné kroky. Tato oblast psychologických služeb je ošetřena koncepčním dokumentem řešícím program prevence sociálně-patologických jevů v rezortu obrany na období 1995 - 98⁶⁾.

Lze tedy učinit dílčí závěr, že neošetřena, (ne snad koncepčně, ale realizačně) zůstává vojenská psychologie.

V systému psychologických věd nikdo neupírá vojenské psychologii místo. Je tedy s podivem, že tomu tak je v armádě samotné. Psychologie a spolu s ní psychologie vojenská mají přitom v armádě hlubokou tradici. Psychologické vědní disciplíny se před druhou světovou válkou v tehdejší československé armádě velmi slibně rozvíjely již od poloviny třicátých let. Nejznámějším představitelem československé vojenské psychologie byl plukovník MUDr. et PhDr. Josef MLS. I za druhé světové války byly poznatky vojenské psychologie na všech válčících stranách využívány. Z naší historie je nám určitě známa příprava československých parašutistů vysazovaných po celou dobu trvání fašistické okupace z Velké Británie na území tehdejšího „protektorátu“ i tzv. „Slovenského státu“.

V **poválečném období** a zejména po roce 1948 nastal určitý útlum vojenské psychologie. Začala být nahrazována tzv. „stranickopolitickou prací“ uskutečňovanou ne příliš kvalifikovanými důstojníky. To je dnes však již jenom historií, ze které bychom si měli vzít ponaučení pro budoucnost. Jakákoli ideologická práce nemá v armádě demokratického státu samozřejmě místo, vojenská psychologie však ano. Je však nutno správně chápat obsah zásadních pojmů a rozumět mu.

V tomto směru stojí před vojenským školstvím nemalé a nelehké úkoly v doškolování stávajících velitelů na základních stupních právě ve znalostech psychologie, vojenské psychologie a v sociálněpsychologických dovednostech.

Pedagogickopsychologická kompetentnost nových vojenských profesionálů je prvotním a výchozím požadavkem ke zlepšení práce s lidským potenciálem v AČR. Naplnění tohoto požadavku se bez kvalifikovaných vojenských psychologů neobejde.

Perspektivy rozvoje vojenské psychologie

Na rozvoj psychologie v AČR a tedy i na vývoj vojenské psychologie existují různé názory, které prošly za uplynulých šest let určitým vývojem. V současné době je psychologie ve vojenství pevně včleněna do personální práce. Toto řešení nepokládám za optimální. Praxe jistě ukáže životaschopnost nebo neúčelnost a možná i škodlivost této „fúze“.

Bylo by jistě správné hledat odpověď na otázku, kde přesně má psychologie co říci k optimalizaci života vojsk, ke zvýšení efektivity výcviku vojenských profesionálů i vojáků v základní službě, k řešení jejich služebních, ale i osobních problémů. Jsem přesvědčen, že ve struktuře personálních resp. osobních oddělení, skupin ap. má psychologie své místo, ale v této souvislosti se může jednat spíše o psychologii pracovní a poradenskou. I zde mi však připadá nadřazenost funkcionářů osobních oddělení psychologům poněkud problematická a diskutabilní z hlediska odborné kompetentnosti. A pokud by se mělo jednat o vojenskou psychologii, pak by její spojení s personálním managementem nebo snad podřízením vojenských psychologů pracovníkům osobních oddělení a skupin bylo přímo neracionální a až téměř nelogické.

Růst vlivu personálního managementu a jeho „všezastřešujícího“ působení je něčím, čeho se i obávám.

Z mého náhledu se v takovém případě jedná o jakousi renesanci orgánů „sociálního řízení“ pod jinou (několikrát již přejmenovanou) firmou. Jedná se o námět do konstruktivní diskuze, ve které by však měly převážít racionální argumenty nad emocemi a jistou účelovostí. Nejsem nejspíše sám, kdo zastává názor, že působení psychologie v AČR by mělo být rozčleněno na tři subsystémy, tzn. personální, vojskový a školský. Mezi vojskovým a školským subsystémem by pak měla existovat funkční provázanost, mají-li být noví vojenští profesionálové co nejlépe připravováni pro praxi u vojsk. Potom je určitá zpětná vazba jistě nezbytností.

Personální subsystém by si neměl monopolizovat „řízení“ psychologie v celé AČR. Školský subsystém si svojí relativní samostatnost zachovává, do výuky psychologie na vojenských školách by „personalisté“ z metodického a pedagogickopsychologického hlediska nejspíše neměli co říci.

V podmínkách svazků a útvarů, tj. „ve vojskovém subsystému“ nevidím **podřízení vojenského psychologa personalistovi** ať již útvarovému či svazkovému rovněž jako účelné a smysluplné. Jsem přesvědčen, že útvarový psycholog by měl být především psychologem vojenským, s nezbytnou kvalifikací i v oblasti poradenské psychologie, systematicky erudovaným odborníkem i v sociální a pedagogické psychologii. To by ovšem předpokládalo vytvořit i systém postgraduálního vzdělávání, metodického školení i odborného vedení těchto vojskových psychologů, což by se nejspíše neobešlo bez vytvoření funkce hlavního psychologa AČR, případně i ustavení rady hlavního psychologa jako kolektivního orgánu pověřeného koncepční prací a součinností s civilními psychologickými institucemi a pracovišti. Pro civilní univerzity a psychologické ústavy by orgány „personálního managementu“ AČR nebyly totiž asi odpovídajícím partnerem.

Zastávám tedy názor, že vojskový psycholog by měl být organizačně začleněn ve struktuře jednotek již na stupni prapor u útvarů se specifickými nároky na lidský faktor, na proces profesionalizace, na činnost za mírových či bojových podmínek ap. V tomto případě by mělo jít o erudovaného pracovníka schopného samostatné činnosti, s odpovídajícím postavením v daném systému (např. na úrovni hlavního lékaře⁴⁾. S tím samozřejmě souvisí i katalogizace a tarifikace funkcí podle příslušných právních předpisů. Zde právě spatřuji hlavní příčinu něčí neustálé snahy podřizovat psychologa ještě někomu jinému než jenom veliteli (Vojenský profesionál č. 2 a 6/94).

Psycholog by měl být podřízen vždy a zásadně jenom veliteli (náčelníkovi, řediteli) na tom kterém stupni. Jakékoli vkládání "řídících" mezičlánků mezi velitele a psychologa pokládám za nadbytečné a účelové. Současnou koncepci a praxi, kdy existence psychologie v AČR je možná jedině ve struktuře personálních orgánů, zhodnotí z hlediska funkčnosti, účelnosti a životaschopnosti jedině další vývoj. Hodně si v této věci slibují od plánované a již realizované redukce některých přebujelých centrálních orgánů. O životnosti **vojenské psychologie** jako vědního oboru nepochybují. Určitým východiskem k nápravě a narovnání současného stavu bude jistě praktická realizace nyní nově tvořených koncepčních dokumentů, ze kterých se bude odvíjet i další rozvoj **vojenské vědy**.

Rozvoj psychologie ve vojenství a tedy i psychologie vojenské má svoji teoretickou bázi, tou je vojenská doktrína tvořená zásadními dokumenty v současné době projednávanými orgány výkonné a zákonodárné moci. Po projednání, schválení a přijetí Strategie národní obrany, následně pak Strategie národní bezpečnosti a celé řady dalších právních norem, např. zákonů o obraně ČR, o armádě, o státní službě vojáků z povolání ap., bude jistě jasněji jak ve kvantitě a kvalitě ozbrojených sil, jejich

struktuře, tak v cílech a tedy i formách vojenského výcviku v návaznosti na průběh vojenské služby.

Vojenská psychologie má dostatečnou oporu ve vojenské vědě a v ostatních psychologických disciplínách, jak základních (teoretických), tak i speciálních a aplikovaných, z jejichž poznatků vychází, aby mohla naplňovat svůj předmět. Využívá vědeckých poznatků obecné psychologie, sociální psychologie, úzce souvisí s ontogenetickou (vývojovou) psychologií, pedagogickou psychologií, v neposlední řadě těsně spolupracuje s psychologií práce a inženýrskou psychologií. Zpětně ale obohacuje i tyto vyjmenované psychologické vědní obory, jelikož má svůj výzkum. Vojenská psychologie tedy jistě vstoupí do příštího tisíciletí a bude účinně napomáhat rozvoji AČR i její integraci do euroatlantických struktur.

Kontakty s vyspělými armádami demokratických států budou jistě dalším odrazovým můstkem pro rozvoj psychologie ve vojenství. V armádách NATO jsou v této oblasti díky svému demokratickému vývoji poněkud dále než my. Úspěšný rozvoj psychologie v armádě jako aplikované vědní disciplíny se neobejde bez využití zahraničních zkušeností, bez úzkého kontaktu s armádami, kde jsou psychologické služby samozřejmostí.

Opomenuta nemůže samozřejmě zůstat **součinnost a spolupráce s civilními psychologickými službami**. Jistě bude nutné řešit i otázky dalšího odborného růstu vojenských psychologů cestou atestací, stáží, osvojování si zkušeností z jiných armád ap. Před psychologem v AČR stojí tedy nemálo úkolů a otevřených problémů.

Chtěl bych v závěru tohoto svého zamýšlení vyjádřit optimistické přesvědčení, že v budoucnu budou tyto naznačené úkoly rozvoje vojenské psychologie řešit kvalifikovaní vojenští psychologové - vojáci a nikoli snad civilisté bez vojenskoodborné erudice a praxe, případně snad nevojáci.

Věřím, že na prvním místě bude v AČR (a to nejen v psychologii) odborná kompetentnost a morální bezúhonnost těch, kteří mají do značné míry rozhodovat nebo spolurozhodovat o osudech druhých lidí. K tomu právě rozvoj vojenské psychologie může výraznou měrou a výše naznačenými směry napomoci.

Použité prameny:

1. JAROŠ, L. a kol.: *Návrh koncepce psychologických služeb v rezortu obrany, MO ČR odbor personalistiky*, čj. 40051/9 Praha, září 1995
2. MO ČR odbor personalistiky: *Výuka psycho-*

logie a pedagogiky na středních a vysokých vojenských školách, čj. 85/2/2 Praha, 14.7.1996

3. KOLAŘÍKOVÁ, O.: *Česko-francouzský psychologický slovník*, svazek 7, str. 41 ČSAV Psychologická laboratoř Brno, 1979
4. MIKŠÍK, O.: *Ke koncepci rozvoje psychologických služeb v československé armádě in Výběr statí pro výchovu, vzdělávání a rekvalifikaci*, SSŘ FMO ČSFR, Praha, 3.10.1991, str. 13, str. 21-22, str. 26
5. *Věstník MO* roč. 1995, částka 25 ze dne 18.12.1995 (RMO č. 58/95)
6. *MO ČR: Koncepce a program prevence sociálně-patologických jevů v rezortu obrany na období 1995-98*, čj. 40002/377 Praha, 22. 11. 1995

VÝBĚR, PŘÍPRAVA A VZDĚLÁVÁNÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ VOJENSKÉ POLICIE

Plukovník Ing. PAVEL HYKEL

Vojenská policie zahájila svoji činnost na základě rozkazu MO roce 1991 jako plně profesionální složka armády. Bezprostředně poté bylo nutné přistoupit k profesní přípravě důstojníků a praporčíků převedených do této složky a vytvořit předpoklady pro jejich další vzdělávání a profesionální růst.

Od počátku byla navázána úzká součinnost a spolupráce zejména se školícími zařízeními Ministerstva vnitra (MV). Pro všechny příslušníky Vojenské policie byl připraven a realizován základní přeškolovací kurz s využitím lektorů z Policie ČR a tehdejší vojenské prokuratury.

Cílem bylo seznámit vojenské policisty s nejzákladnějšími požadavky a povinnostmi policejní služby a s potřebnými právními normami. Základní kurzy byly organizovány centrálně a později jednotlivými velitelstvími VP.

Bylo zřejmé, že tento vstupní kurz nemůže v plném rozsahu zabezpečit veškeré potřeby k praktickému výkonu policejní

práce ve vojscích. Nánavně byly v průběhu let 1991-1992 ve spolupráci s MV zřízeny pro příslušníky VP měsíční kurzy při jednotlivých školících zařízeních zaměřené na konkrétní problematiku policejní práce:

- kurz vyšetřování trestné činnosti,
- kurz pořádkové služby,
- kurz bezpečnostní služby,
- kurz dopravní policie.

Tyto kurzy zabezpečily základní policejní přípravu v jednotlivých oblastech a umožnily výkon policejní činnosti ve vojscích. Přes opodstatněnost těchto vstupních školení a kurzů, bylo jasné, že jde o opatření dočasná, což bylo objektivně dáno počátkem působení VP.

Po rozboru působnosti a úkolů, stanovených v zákoně číslo 124/1992 Sb., o Vojenské policii, a zahraničních zkušeností, byly vedením VP přijaty závěry o požadavcích na vojenského policistu a základních rysech koncepce celého vzdělávacího systému VP.

Obr.1 Přísaha nových žáků OŠ VP

Jedním z limitujících faktorů přípravy vojenských policistů, který je odlišuje od ostatních odborností v AČR, je plnění úkolů uprostřed „ostré“ situace v každodenní činnosti. Vojenský policista musí být připraven a schopen řešit všechny formy závadového jednání a trestné činnosti od nejjednodušších projevů, jakými jsou např. nekázeň vojáků a svémocné vzdalování, až po nejsložitější případy, jakými jsou krádeže zbraní, havárie techniky, použití zbraně... mnohdy končící usmrcením. To kromě profesní přípravy vyžaduje vysoký stupeň psychické odolnosti, která se v mnohém nedá naučit, ale je zpravidla vrozenou dispozicí. Z uvedeného vyplynuly relativně vysoké nároky na výběr, výkon služby i vzdělávání vojenských policistů.

Souběžně byly zvažovány i požadavky a názory odpovědných velitelů AČR na výkon policejní činnosti ve vojenských a k podpoře činnosti vojsk.

Z přijatých závěrů uvádím:

- nezbytnost výběrového řízení před přijetím ke službě ve Vojenské policii,
- zřízení vlastního školícího zařízení,
- využití školících zařízení MV a Policie

ČR pro školení specialistů a vyšší vzdělání v bezpečnostních oborech, - k vyškolení některých odborností využít školící zařízení resortu, event. možností civilních vysokých škol.

Na základě těchto závěrů byla nařízením NGŠ č. 7/1992 zřízena Odborná škola Vojenské policie (OŠ VP) v areálu VGJŽ v Moravské Třebové (nyní Střední technická škola MO - STŠ MO). Dnem 1. dubna 1992 byl zahájen 1. běh studia posluchačů OŠ VP z řad občanské mládeže. OŠ VP je koncipována jako školící zařízení VP zabezpečující výchovu a výcvik nových příslušníků VP z řad občanské i vojenské mládeže, přeškolení vojáků z povolání pro službu ve VP a zároveň doškolení stávajících vojenských policistů.

Zřízení školy bylo oznámeno ve veřejných sdělovacích prostředcích, okresním vojenským správám a středním školám byly zaslány nezbytné informační materiály.

Od roku 1992 musí všichni žadatelé o službu ve VP procházet výběrovým řízením.

Cílem výběrového řízení je posoudit celkovou vhodnost a způsobilost uchazeče pro výkon služby ve VP. Výběrové řízení vedle ověřování tělesné zdatnosti, zdravotního stavu, obecné a odborné erudice zahrnuje také posouzení psychických předpokladů, motivaci zájmu o službu a představu o jejich výkonu. Psychickou způsobilost ke službě ve VP lze obecně charakterizovat jako optimální soulad osobnostních kvalit, které jsou relevantní pro efektivní výkon a adekvátní chováním v situacích psychické zátěže.

Specifika policejní práce vyžaduje zkoumání osobnosti s ohledem na zvládnutí stresových situací, sebevědomí, sebekritičnost, hladinu agresivity a její druhy, impulzivitu, tendence k návykovosti a kriminalitě, psychologické tvrdosti, profesionální odpovědnosti, extemitě ap.

Nedoporučení na základě psychologického vyšetření znamená, že daný uchazeč nevyhověl vysokým požadavkům kladeným

na příslušníka VP, tzn. že u něj není předpoklad úspěšného zvládnutí výkonu funkce VP. Tím ale není zpochybněna jeho odborná úroveň a úspěšnost v jiném vojenském oboru.

O náročnosti výběrových řízení svědčí, že se ho z celkového počtu přihlášených zúčastnilo jen 73%, zbytek odstupuje zpravidla dobrovolně. Do současné doby prošlo výběrovým řízením 925 osob. Z tohoto počtu bylo z hlediska psychických předpokladů doporučeno 636 (68,6%) uchazečů. Úspěšných z celého výběrového řízení pak bylo 516 (55,8%) uchazečů. Organizace, způsob provedení, požadavky, systém hodnocení žadatelů o službu ve VP jsou rozpracovány v Závazném pokynu náčelníka VP č. 13/1996.

Výběrové řízení je zpravidla prováděno ve dvou dnech, ve většině případů v objektu

OŠ VP v Moravské Třebové, zvlášť pro uchazeče z řad občanské mládeže a zvlášť pro vojáky z povolání, ucházející se o službu ve Vojenské policii. Uchazeči z řad civilní mládeže jsou pozváni velitelem školy prostřednictvím okresních vojenských správ. Řízení vždy začíná psychodiagnostickým vyšetřením v trvání 4 - 5 hodin.

Toto vyšetření provádí psycholog Vojenské policie s využitím souboru psychologických testů, které jsou vyhodnocovány na osobním počítači se speciálním programovým vybavením.

V odpoledních hodinách probíhá prověrka tělesné zdatnosti v disciplínách obdobných známému přezkušování z tělesné zdatnosti příslušníků AČR při poněkud tvrdších normách, jak je patrné z tabulky 1.

Test fyzické připravenosti

Tabulka 1

Disciplína	Měřicí jednotka	Výrazně nadprům. 0 bodů	Nadprům. 1 bod	Průměrný 2 body	Podprům. 3 body	Výrazně podprům. 5 bodů	Pozn. dosažený počet b. se sčítá
běh na 1 km	min./sek.	3:20	3:30	3:40	3:50	nad 3:50	
plavání 100 mv. zp.	min./sek.	1:45	1:55	2:20	2:40	nad 2:40	v bazénu 25 m
plav. 66 m v. zp.	min./sek.	1:10	1:20	1:30	1:40	nad 1:40	v bazénu 16,5 m
čl. běh 4x10 m	sek.	9,0	10,0	12,0	14,0	nad 14,0	
kliky (30 sek.)	počet	35	30	25	15	14 a méně	jen muži
leh-sed (1 min.)	počet	55	50	45	35	34 a méně	
skok z místa	cm	231	225	206	182	181 a méně	3 pokusy

Muži

do 30 let - max. 10 bodů

31 - 40 let 13

41 - 45 let 16

46 - 50 let 20

Ženy

do 25 let max. 12 bodů

26 - 30 let 14

31 - 35 let 16

36 - 40 let 20

***Poznámka:** V případě vojáků z povolání je přezkoušení tělesné zdatnosti zpravidla organizováno na místě příslušného velitelství VP, teprve poté následuje psychodiagnostické vyšetření.*

Podmínkou splnění testu fyzické připravenosti je nepřesáhnout maximální počet bodů a vždy uplavat 100 metrů (případně 66 metrů). Druhý den jsou prověřovány všeobecné znalosti a u vojáků z povolání navíc obecná vojenská erudice. V závěru výběrového řízení jsou prováděny osobní pohovory s uchazečem, jejichž cílem je vyjasnění motivace, zájmu a představ o budoucí službě ve Vojenské policii.

Výsledky výběrového řízení jsou posuzovány stanovenou komisí. Vyrozměnění žadatelů zabezpečují velitelé jednotlivých velitelství VP a u civilních uchazečů o studium v OŠ VP velitel odborné školy VP.

Platnost výběrového řízení je stanovena na jeden rok, odvolání k výsledkům výběrového řízení řeší v zákonných lhůtách náčelník Vojenské policie, jehož rozhodnutí je konečné.

Odborná škola Vojenské policie plní tyto hlavní úkoly:

- připravuje uchazeče z řad občanské mládeže s ukončeným středoškolským vzděláním k službě ve VP,
- připravuje přeškolovací základní kurzy pro vojáky z povolání zařazené k Vojenské policii,
- organizuje a provádí zdokonalovací přípravu vojenských policistů v průběhu činné služby pro kvalifikovaný výkon funkcí,
- v dalším období je připravena organizovat a provádět zdokonalovací přípravu mobilizačních záloh VP.

Během studia vykonávají posluchači z řad civilní mládeže základní vojenskou službu. Vyučovací proces posluchačů řádného studia je rozdělen do několika samostatných uzavřených celků:

- základní výcvik - do vykonání přísahy,
- období vševojskové přípravy - kromě výuky vševojskových předmětů probíhá výuka psaní na stroji, studium cizích jazyků. Toto období je zakončeno postu-

povou zkouškou z vševojskové přípravy, základních řádů, tělesné a střelecké přípravy,

- období vojenského soustředění - zahrnuje kurz pro získání řidičského oprávnění skupiny „C“, odbornou přípravu a vykonání stáže u útvarů VP,
- období odborné přípravy - studium odborných předmětů policejní přípravy. Nově je do této přípravy včleněna výuka speciálního počítačového programového vybavení.

Na závěr studia skládají posluchači zkoušky odborné způsobilosti a po jejich úspěšném vykonání jsou vyřazováni v hodnosti rotmistr a přijímáni do služebního poměru vojáka z povolání.

Do roku 1995 trvalo řádné studium OŠ VP 18 měsíců, a od 1. 9. 1996 probíhá příprava v délce 12 měsíců. Tato nová koncepce předpokládá stejnou odbornou erudovanost posluchačů. V řádném studiu bylo doposud vyřazeno 60 nových vojáků z povolání - praporčíků VP.

Dlouhodobými kurzy (9týdenní), v nichž se provádí zdokonalovací příprava důstojníků a praporčíků, prošlo 150 příslušníků VP. Cílem kurzu je získat základní znalosti nutné pro policejní práci tím způsobem, že jím procházejí všichni příslušníci VP, kteří nejsou absolventy OS VP či Policejní akademie. Kromě studia odborných předmětů kriminalistiky, práva, pořádkové a dopravní služby jsou osnovy zaměřeny na zvládnutí základů sebeobrany a taktiky policejní akce.

Dále OŠ VP organizuje a zabezpečuje krátkodobé kurzy, jejichž náplň vyplývá z praktických potřeb jednotlivých odborností policejní práce. K dnešnímu dni těmito specializovanými kurzy prošlo 180 příslušníků VP.

Jedná se o:

- kurz přípravy finančních náležitostí,
- kurz pořádkové služby,
- kurz speciální střelecké přípravy,

Obr. 2 Účast posluchačů OŠ VP na setkání vojenských veteránů v Moravské Třebové

- kurz sebeobrany a speciální tělesné přípravy,
- kurz pro příslušníky VP působící v jednotkách mírových sil OSN.

Z dalších kurzů se připravují a zpracovávají podklady k zabezpečení:

- kurzu výpočetní techniky (základní i specializační),
- kurzu vyprošťování a použití výstražného rozhlasového zařízení,
- kurzu základů práce s videokamerou,
- kurzu vojensko praktického lezení.

Oblast specializačních (nástavbových) kurzů VP je připravena reagovat na nové požadavky a úkoly v souvislosti s výkonem služby VP a zabezpečením policejní ochrany vojsk. Z dalších aktivit vzdělávání je nutno vzpomenout využívání kurzů a školení - potřebných pro výkon některých funkcí vojenských policistů - ve školicích zařízeních AČR. Příslušníky VP jsou

využívány tyto druhy kurzů:

- pyrotechnický,
- kurz pro výcvik psovodů,
- kurz hodnocení technického stavu motorových vozidel,
- kurz pro získání učitelského oprávnění řidičů motorových vozidel,
- jazykové kurzy,
- manažerské kurzy,
- kurz vojensko praktického lezení a potápění,
- kurz poskytování první pomoci.

Tato spolupráce je velmi dobrá a vytváří předpoklady k získání instruktorských licencí tak, aby úkoly a zabezpečení služby VP byly plněny v požadované kvalitě.

I přesto, že celou řadu profesních potřeb jsme v současné době schopni řešit a zabezpečit vlastními silami cestou OŠ VP, spolupráce se vzdělávacími zařízeními MV a

Policie České republiky (PČR) je nezbytná.

Velmi dobře se rozvíjí spolupráce se Střední policejní školou MV Pardubice, která v devítiměsíčních kurzech připravuje kriminalistické techniky a ve čtyřměsíčních kurzech asistenty vyšetřovatele. Střední policejní škola MV Jihlava je zaměřena na výcvik a přípravu specialistů dopravní služby v řešení a šetření dopravních nehod a přestupků a na kurzy vyšší řidičské dovednosti. Podklady z výcviku a přípravy policistů pořádkové služby čerpáme ze Střední policejní školy MV Praha - Hrdlořezy. Garancí zvyšování odbornosti jsou i společné akce VP a PČR a odborné stáže na vybraných pracovištích PČR v duchu uzavřené „Smlouvy o spolupráci a vzájemných vztazích“ mezi Vojenskou policií a Policií České republiky.

V získávání vysokoškolského vzdělání je naše pozornost zaměřena zejména na ty vysoké školy (VŠ), které jsou zaměřeny na studium právní problematiky, sociálně patologických jevů, soudního znalectví, kriminalistiky ap. V této oblasti je velmi dobrá, dlouhodobá spolupráce s Policejní akademií ČR, která poskytuje bakalářské vzdělání odpovídající potřebám práce vojenských policistů. V jednotlivých ročnících Policejní akademie se k dnešnímu dni připravuje 41 příslušníků VP. Dále jsou využívána školící zařízení VA Brno a VVŠ

PV Vyškov v odbornostech dopravní a manipulační techniky, výzbrojné technického zabezpečení, výpočetní techniky, personálního managementu, finančního a ekonomického zabezpečení, archivní a spisové služby, logistického zabezpečení apod.

Jedinou oblast, kterou se nepodařilo výrazněji zabezpečit, je jazyková příprava, neboť kapacity nabízené ve školících zařízeních AČR jsou velmi nízké. Několik příslušníků VP se přesto připravovalo ve školících zařízeních jazykové přípravy v USA a Kanadě.

Je možné konstatovat, že se VP podařilo vytvořit vlastní vzdělávací systém, který zabezpečuje základní profesionální vzdělávání, nutné pro výkon služby vojenských policistů. Spoluprací se vzdělávacími zařízeními AČR a PČR a civilními vysokými školami je zabezpečeno i doplňování potřebného vysokoškolského vzdělání příslušníků VP v duchu zásad kariérního řádu.

V následujícím období budeme pokračovat v rozvíjení vlastního systému vzdělávání v OŠ VP, ve vytvoření jednotlivých typů kurzů podle konkrétních odborností a taktéž v systému přípravy a výcviku záloh, což doposud Vojenské policii chybí. Vyšší pozornost musíme věnovat jazykové přípravě tak, aby byla VP připravena na spolupráci v rámci NATO a činnost v mezinárodních misích OSN.

POZOR ! Nepřehlédněte - nová adresa redakce

Pro písemný styk s redakcí: AVIS MO

redakce Vojenský profesionál
náměstí Svobody 471
160 01 Praha 6

Sídlo redakce: Rooseveltova 23

Praha 6 (tel. Praha 215 731, 215 732)

Rozšiřuje a objednávky časopisu VOJENSKÝ PROFESIONÁL na předplatné od 1. 4. 1997 zajišťuje: BMSS-START, Starodubečská 43/9 107 00 Praha 10-Dubeč tel. Praha 781 37 45

NĚKTERÉ VÝSLEDKY TŘÍSTRANNÉ ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE NA TAKTICKÉM STUPNI

Podplukovník Ing. MILAN ŠOUREK, CSc.

Ve dnech 3. až 6. 2. 1997 již po čtvrté proběhl společný třístranný seminář mladých důstojníků, praporčíků a poddůstojníků mechanizované brigády ze Slaného, mechanizované brigády ze Żary (Polsko) a brigády rychlé reakce z Frankenbergu (SRN). Krátká historie této formy a metody vzájemného poznávání vznikla v roce 1993. V tomto roce velitelé brigád uzavřeli rámcové dohody o vzájemné spolupráci a začali hledat cesty k jejímu naplnění. Od této doby se vždy asi půl roku předem scházejí určení příslušníci všech tří brigád na pracovních poradách a připravují cíle, témata, metody a formy těchto seminářů. Setkání účastníků je vždy organizačně a materiálně zabezpečeno na Evangelické akademii v Míši (SRN). Ředitel této akademie společně se svým personálem připraví pro účastníky kulturní a pracovní prostředí, stravování a ubytování. Osobně se podílí, společně s pracovníkem duchovní služby, na přípravě tematických okruhů přednáškové činnosti, exkurzí v civilní sféře města Míšeň nebo jeho okolí.

Svým přehledem, zkušenostmi a kreativitou každým rokem zvyšuje atraktivitu vzájemného setkání.

Seminář je vždy publikován ve sdělovacích prostředcích spolkového státu Sasko. S vybranými účastníky nebo vedoucími skupin je zpravidla v závěru semináře provedeno společné zhodnocení a poskytnut rozhovor pro televizi nebo tisk. Vždy na poslední den semináře, kdy účastníci - důstojníci všech tří brigád seznamují s vý-

sledky své práce, jsou pozváni a přijíždějí velitelé všech tří brigád, každý se starostou svého spádového posádkového města a ostatní hosté z církevních, vojenských a územních institucí.

K přednáškám rozhodujících témat jsou zváni variantně profesori vysokých škol, šéfredaktoři novin, specializovaní pracovníci ministerstev obrany jednotlivých států nebo vojenských škol. Seminář je zabezpečen tlumočníky - překladateli tak, aby byl dodržen poměr jeden tlumočnick na dva až tři posluchače v národním jazyce. To je významné pro intenzitu komunikace posluchačů.

Z každé brigády se semináře každoročně zúčastní do 15 mladých příslušníků, zpravidla ve funkcích velitelů čet, rot, praporů nebo těch funkcí, kde dochází k bezprostřednímu řízení a vedení lidí. Ekonomické, finanční i jiné náklady, které rozhodně nejsou malé, nese německá strana. Účastníci řeší pouze vlastní dopravu.

Osobně jsem po čtyři roky pracoval v přípravných pracovních týmech za naší brigádu, zúčastnil se seminářů a považuji proto za dobré seznámit se svými zkušenostmi i ostatní vojenskou veřejnost.

Za uplynulých 4 roky se od naší brigády zúčastnilo seminářů asi šedesát příslušníků. **Společným cílem seminářů** bylo definovat své názory na jednotlivá témata, pojmenovat a vysvětlit vlastní přístupy k filozoficko-historickým faktům vývoje svého národa (společnosti), rozšířit si vědomosti a vyměnit názory v zastávaných

profesích a dále též porozumět a pochopit základy západního přístupu k výchově, vzdělání, kultuře, historii a umět je interpretovat.

Organizační formou semináře byla práce v celém plénu a v pracovních skupinách. Těch bylo šest a každá se skládala ze 2 až 3 příslušníků české, polské a německé národnosti společně s tlumočníky. V každé pracovní skupině se podle programového scénáře střídají ve funkcích tzv. vedoucí skupin - moderátoři, kteří skupiny v činnosti řídili. Dále byli určováni tzv. referenti, kteří skupinu metodou krátkého úvodu uváděli do daného učebního úkolu nebo tématu. Důležitým prvkem bylo stanovení učebního nebo pracovní metody.

Při přípravných jednáních jsme vždy vycházeli z toho, že správně zvolená metoda nebo kombinace metod zvyšuje účinnost a efektivitu výchovně vzdělávacího procesu. Dobrou orientaci při výběru metod prokázali zvláště polští partneři a s uznáním jsem musel konstatovat, že v této problematice mají přehled.

Z verbálních metod byly zvoleny: výklad - přednáška, beseda - seminář. Z názorných metod hlavně demonstrace názorných pomůcek, ukázka, exkurze. Z participativních vyřazovacích metod to byly diskusní metody a to skupinová diskuse a pokusy použití brain stormingu. Téměř vždy, ale až po překonání určitého ostychu, měla úspěch panelová diskuse, která byla věnována jednomu tématu nebo okruhu problémů užze spolu souvisejících.

Ucelená hlavní témata seminářů byla téměř vždy určována německou stranou a církevními pracovníky. Obsahová stránka semináře, ucelené úkoly, dílčí tematika byla určována zúčastněnými stranami. Každá partnerská brigáda vznesla požadavek na zpracování dílčích tematických okruhů, které ji zajímaly. Za naší stranu jsme vznesli okruh otázek, se kterými se jen málo setkáváme u brigády našeho konkrétního typu.

Za uplynulé čtyři roky vznikl a byl realizován následující tematický okruh s hlavní tematikou seminářů:

- ◆ **1994**
 - Politický vývoj od roku 1989;
 - perspektivy pro budoucnost

- ◆ **1995**
 - Sousedé jako cizinci;
 - cizinci jako sousedé

- ◆ **1996**
 - Vedení lidí v ozbrojených silách
 - zkušenosti a nová poslání

- ◆ **1997**
 - Změna duchovních základů v nové společnosti.

Hlavní témata byla zpracována na učební úkoly jednotlivých dnů následovně:

- ◆ **1994**
 - Politický vývoj od roku 1989
 - Ozbrojené síly v demokracii
 - Právní základy
 - Úkol ozbrojených sil
 - Možnosti a hranice politické činnosti vojáků
 - Člověk v uniformě
 - Vytváření mezilidských vztahů v jednotkách
 - Možnosti a hranice výchovy vojáků v jednotkách
 - Možnosti demokratické současnosti v jednotkách
- ◆ **1995**
 - Voják a jeho postavení ve společnosti
 - Voják v demokracii
 - Člověk v uniformě
 - Demokratické spolurozhodování v jednotce
 - Problémy vedení lidí

- ◆ **1996**
 - Názory a stanoviska mládeže k armádě
 - Vývojové procesy mladých branců
 - Zařazování povolanců do vojenského kolektivu
 - Místo a úloha poddůstojníků
 - Velitel
 - Sociální odpovědnost velitele
 - Styly velení
 - Problémy vedení lidí
 - Velet nebo se dorozumět

◆ 1997

- Problémy mládeže v našich zemích
- Důsledky problémů při vstupu do armády
- Vedení lidí a politické vzdělávání
- Stanoviska k otázce rozšíření NATO.

Jedním z cílů seminářů bylo i co největší zapojení každého účastníka do vzájemné diskuse, tedy naučit se formulovat své myšlenky a názory a srozumitelně je předávat druhému v cizí řeči nebo za pomoci tlumočnicka. Mimo jiné též i přijímat názory svého protějšku, často kritické a umět zaujmout stanovisko.

Průměrná orientační délka aktivní a pasivní práce účastníka semináře za plné dva pracovní dny (úterý a středa) a zkrácené pracovní dny (pondělí - příjezd, čtvrtek - odjezd) byla následující:

Činnost posluchače	doba (hodin)
Duchovní rozjímání (modlitba)	1
Přednáška v plénu	5
Diskuse v pracovních skupinách	13
Kulturní pořad	2
Exkurze v civilních firmách	3
Přijetí na místní radnici	1
Prohlídka města	0,5

Zapojení posluchače v aktivním myšlenkovém a analytickém procesu bylo okolo 55 až 60%.

Ke zvýšení názornosti byly využívány různé pomůcky, příručky, předpisy a řady, metodiky práce, časopisy s vojenskou a politickou tematikou, krátké naučné videofilmy a propagační materiály. Využívány byly i různé statistické údaje. Vždy první den ve večerních hodinách jsme zorganizovali večer představení zúčastněných národů. Každá skupina ostatním představila posádku, ve které žije a pracuje. Volba metody byla libovolná a tak většinou převládala krátká úvodní přednáška, videosnímek a rozdání propagačních materiálů, suvenýrů nebo drobných dáreků. Tato setkání se ukázala jako pozitivní a účastníci, seznámení s historií měst, regionů, historickými a jinými fakty, měli řadu dotazů.

Evangelická akademie vytvořila i podmínky pro posluchače náboženského vyznání. Každý pracovní den v osm hodin ráno byl zahájen společným duchovním rozjímáním, tzv. „slovo ke dni“ (Wort zum Tag). Celá řada našich příslušníků se tak poprvé zúčastnila dnes celkem již moderně pojaté modlitby a bylo pouze na nich, zda se zúčastní či nikoliv.

Plánované a realizované návštěvy v civilních firmách tvořily exkurzní činnost účastníků semináře. Zvláště zajímavé byly návštěvy v míšeňské manufaktuře na výrobu porcelánu, prohlídka vinařského družstva a nově vybaveného pivovaru u města Freiburg. Cílem exkurzí bylo seznámit účastníky se základními ekonomickými ukazateli tržního hospodářství SRN, s produktivitou práce, požadavky na kvalifikaci pracovníků, ale i s příčinami vzrůstající nezaměstnanosti a způsoby jejího postupného snižování. Ve všech firmách jsme byli přátelsky přijati a byly nám poskytnuty potřebné informace. Na rozhodujících řídicích funkcích byli zpravidla pracovníci se zkušenostmi ze západní části země.

A jaké jsou přínosy takto organizovaných seminářů pro mladé perspektivní důstojníky a praporčíky?

• V oblasti komunikační:

- získání dovedností při diskusích s praxí bezprostředního a simultánního tlumočení
- poznatek, že je nutné vyjadřovat i v mateřštině své myšlenky jasně, stručně a krátce a oprostit se od nadbytečnosti v hovorové řeči
- umět vystoupit před širším mezinárodním fórem a přednést krátký výklad nebo zhodnocení daného problému a klást otázky a odpovídat na ně bez přípravy.

• V oblasti výchovy:

- seznámení se s pojetím výchovy v demokratické společnosti a v armádě
- možnost porovnávat světové výchovné tradice a to racionální principy evropské výchovy a výchovné principy americké civilizace

- seznámení se specifickými přístupy náboženství.

• **V oblasti vzdělávání:**

- přesvědčení o nutnosti věnovat pozornost společenským vědám, kultuře, psychologii, sociologii a historii

- nutnost vytvořit si vlastní model sebevzdělávání a výuky některého světového jazyka

- zamýšlet se nad efektivními styly řízení a velení a studovat jejich přednosti a nedostatky

- postupně si vytvářet dostatečné vědomosti potřebné k analýze jevů a dějů (pozitivních i negativních), vznikajících ve společnosti v různých obdobích jejího vývoje.

Ve vojenskoodborné oblasti:

- posouzení kladů a rezerv v péči o různé kategorie vojenského personálu mezi třemi armádami

- seznámení se s nejnovějšími poznatky vedoucími k atraktivitě výcviku na stupni četa a rota

- získání přehledu o rozdílech, ale i společných problémech v personální oblasti a v řešení lidských zdrojů

- posouzení vojenskopolitické situace v Evropě a problematiky rozšiřování NATO. Popsal jsem jen nejdůležitější oblasti,

kteří přispěly k rozšíření poznání a vědomostí každého účastníka semináře. V současných podmínkách systémů „zvyšování“ profesní přípravy takovýchto výsledků lze dosáhnout jen stěží. Jedním z negativních poznatků je ale zjištění, že celá řada posluchačů semináře od naší brigády odešla mimo armádu nebo na jiné místo a nově získané poznatky v „domácím prostředí“ neuplatní. Další chyby se lze dopustit při výběru posluchačů, protože ne každý má zájem o nové poznání, vědomosti a při poměrně velké ekonomické a finanční náročnosti zabezpečení seminářů dochází zbytečně ke ztrátám.

Zahraniční spolupráce naší brigády není omezena pouze takto koncipovanými semináři. V říjnu 1996 se pěší četa posádkového kompletu Žatec zúčastnila třídenního součinnostního takticko - pořadového cvičení s pěší četou útvaru v Marienbergu (SRN). Toto praktické cvičení mělo kládou odezvu mezi cvičícími, ale i územními a státními orgány při ukázkách výcviku ve výcvikovém prostoru v SRN.

Závěrem lze zhodnotit, že i dvoustranné nebo třístranné zahraniční spolupráce mají při optimálně stanovených cílech přínos pro všeobecné zvýšení vědomostí a celkové úrovně vzdělanosti na taktickém stupni.

Z HISTORIE SPOJOVACÍHO VOJSKA

Podplukovník Ing. JAN HOUHA

V roce 1918, po vzniku samostatné Československé republiky, se do služeb nově se tvořící československé armády přihlásili i někteří bývalí příslušníci telegrafních jednotek válečného námořnictva bývalé rakousko-uherské armády. Tito příslušníci vytvářeli základ nově vznikajících telegrafních jednotek. Vzpomeňme např. „Telegrafní setninu PRAHA“ nebo „Telegrafní prapor JOSEFOV“ a další. Tyto jednotky byly zpočátku vybaveny jen nejnútnejším spojovacím materiálem, získaným převážně z bývalých skladů rakousko-uherské armády. Dalším spojovacím materiálem a technikou byly jednotky doplňovány na základě rozhodnutí likvidační komise ve Vídni a konečně také technikou a materiálem, který přivážely jednotky legionářů.

První organizační struktury telegrafního vojska vznikají v polovině roku 1919 podle pokynů vojenských poradců fran-

couzské armády. Za důležitý mezník ve vývoji telegrafního vojska je možné považovat zřízení Vojenských telegrafních dílen,

kteřé vznikly u Hlavního telegrafního skladu. V těchto telegrafních dílnách byly vyrobeny např. rádiové stanice TRD vz. 23, telefonní přístroj vz. 23, telefonní připojovače 8x a 15x a další technika. Vývojem a výrobou těchto přístrojů si Vojenské telegrafní dílny získaly značnou autoritu, což se kladně odrazilo i na doplňování vojsk spojovacími prostředky.

První velké vojenské manévry naší armády v roce 1923 si však vyžádaly nutnost urychlené programové výstavby telegrafního vojska. K tomu měl napomoci i předpis „Styk a spojení (G-VIII-1)“, který jako první vytvořil předpoklady k jednotnému usměrňování zásad organizace spojení a činnosti telegrafního vojska. Tento předpis platil s dílčími úpravami až do roku 1935. Řešil zejména zásady spojení a použití jednotlivých typů spojení:

- telegrafu a telefonie,
- radiotelegrafie,
- zemní telegrafie,
- signalizace všeho druhu,
- použití vojenských letadel a balónů,
- použití poštovních holubů a psů,
- použití běžců, jezdců, cyklistů, automobilů a štafet k doručování zpráv.

Podle zaváděných typů spojovací techniky a materiálu se postupně vytvářel systém spojení, který byl podle určení rozdělen na:

- a) stálou telefonní a telegrafní síť,
- b) operační síť pluku,
- c) bitevní síť pluku.

Vzhledem k poměrně rychlému zavádění rádiových stanic bylo nutné v letech 1924 - 1929 zřídit a organizovat naslouchací a zaměřovací službu. Poprvé byla vyzkoušena na vojenském cvičení v roce 1927.

Dokázala i s poměrně primitivními prostředky zjistit a zaměřit asi 30% aktivních rádiových stanic, které byly v průběhu cvičení použity. Poznatky z naslouchání a zaměřování podnítily zavedení přísné provozní kázně na rádiových stanicích a vedly ke zvýšení požadavků na kódování a šifrování zpráv předávaných pomocí rádiových stanic. V průběhu třicátých let byly provedeny zá-

sadní organizační změny ve struktuře armády, což se projevilo např. v úplném osamostatnění telegrafního vojska. V této době existovalo již 5 telegrafních praporů.

Vzpomínané telegrafní dílny vyvinuly a připravily k výrobě i některé nové druhy spojovacích prostředků. Jednalo se např. o:

- polní telefonní přístroj vz. 35,
- polní telefonní přepojovač na dvě dvojité vedení,
- střední rádiovou stanici vz. 29 II. série,
- soupravu pro stavbu polních vedení z automobilu rychlostí 7 km/hod. apod.

V letech 1936 - 1937 přicházela postupně do vojsk zdokonalená varianta rádiové stanice vz. 29 III. série, kterou byly vybaveny telegrafní prapory a která byla zabudována i do bombardovacích a průzkumných letounů. Dále byly zakoupeny a dodány do vojsk moderní telegrafní soupravy „CREED“. V těchto letech také vzniká VI. a VII. armádní sbor a rovněž VI. a VII. telegrafní prapor.

V letech 1937 - 1938 byl zahájen vývoj nových přenosných KV a VKV rádiových stanic. Hromadné zavádění rádiových stanic v německé armádě vyvolalo zvyšování počtu naslouchacích a zaměřovacích stanic. Ve vojenském letectvu byly přesně stanoveny zásady pro organizaci a činnost rádiového spojení. V celém systému spojení se uvažovalo o zavedení rádiového spojení do roty vto a u některých druhů vojsk až do čety. Mobilizace československé armády v roce 1938 ukázala, že naše telegrafní vojsko se vypracovalo na jedno z předních míst mezi podobnými vojsky západních moderních armád.

Po podepsání Mnichovské dohody dne 15. března 1939 přestala stávající Československá republika existovat. Vojáci i civilisté, kteří opouštěli republiku, vytvářeli československé zahraniční jednotky v Polsku, Francii, Anglii, na Středním východě a v SSSR. Jejich součástí bylo i spojovací vojsko.

Odboj proti nepříteli na území „Protektorátu“ se rovněž neobešel bez spojení.

Tento úkol plnila československá zpravodajská služba v Londýně. Anglie poskytla československé zpravodajské službě jak technickou, tak i materiální a finanční pomoc.

Mimořádný význam měla spolupráce s Exekutivou pro zvláštní operace (Special Operations Executive - SOE) a Tajnou zpravodajskou službou (Secret Intelligence Service - SIS). Pro své partnery vytvořila SOE síť specializovaných středisek výcviku - Special Training Schools - STS, například v zámečku BELLAIS v Doringu. Nedílnou součástí výcviku byla i příprava vybraných důstojníků a vojáků pro výsadkové akce.

Po II. světové válce došlo k první velké reorganizaci spojovacího vojska podle sovětského vzoru v roce 1950 a dále v roce 1953. Výstavbu a výcvik spojovacích útvarů řídilo velitelství spojovacího vojska jako samostatná složka generálního štábu československé armády. Nová organizační struktura zabezpečovala spojení v souladu s tehdejšími požadavky a potřebami na jednotlivých stupních velení. Postupně byly zřizovány nové spojovací prapory - rádiový, provozní, telegrafní, kabelový a stavební.

V roce 1953 vznikla spojovací oddělení na velitelstvích vševojskových armád a u divizí. Současně s nimi byly zřízeny i samostatné spojovací prapory, které byly postupně přeměněny na spojovací pluky. Na počátku roku 1980 byly u velitelství frontů vytvořeny samostatné spojovací brigády - uzlová a dálkových spojů.

Po skončení II. světové války bylo spojovací vojsko vybaveno různorodým materiálem. Z 85% ho tvořil materiál a technika po německé armádě a z 10% materiál a technika dovezená československým armádním sborem ze SSSR. Zbytek tvořil materiál a technika od jednotek tzv. západního odboje.

Od poloviny padesátých let byl do armády postupně dodáván materiál a technika vyrobená v ČSR a SSSR. Dosud užívané telefonní přístroje byly například nahra-

zeny typem TP-25, vojsku byly dodány rádiové stanice RM-31, k letectvu pak KV vysílače „PELIKÁN“ a přijímače „LAMBDA“, radioreleové stanice RDS-66 a soubory SNT a STT.

Ze SSSR jsme dovezli také rádiové stanice vyššího výkonu R-118 BM. Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let byly armádě dodány rádiové stanice R-140 s možností provozu SSB a nově vyvinuté československé radioreleové stanice RDM-12 a RDM-6 s novými soubory vyrobenými v Maďarsku. Pro zabezpečení spojení na taktickém stupni velení byly postupně zaváděny československé rádiové stanice R-111 a R-107 a přenosné VKV rádiové stanice RF-10 (TAKT). V roce 1980 byly zavedeny do používání troposférické stanice R-412 pro stupeň front, armáda. Ze SSSR byl dovezen komplet pro taktický stupeň velení systému PASUV. V roce 1986 byly zavedeny stanice kosmického spojení R-440 pro stupeň GŠ, front, armáda.

Příprava spojovacích specialistů byla do roku 1938 zabezpečována ve Vojenské akademii v Hranicích a v telegrafním učilišti v Turnově. Po skončení II. světové války byla zřízena i síť středních a vysokých škol. Bylo založeno Spojovací učiliště Podjavorinských partyzánů v Novém Městě nad Váhem, zřízena spojovací fakulta na Vojenské akademii v Brně a později i spojovací fakulta ve Vojenské vysoké technické škole v Liptovském Mikuláši.

Pro přípravu vojáků základní služby byly zřízeny poddůstojnické školy a výcviková střediska v Popradě, Topolčanech a v Prešově. Po rozdělení federace vznikla v AČR výcviková střediska ve Strašicích, Lipníku nad Bečvou, v Novém Městě nad Metují a v Berouně. Pro přípravu specialistů PVOS bylo vytvořeno výcvikové středisko v Klecanech.

V současné době se spojovací specialisté připravují na Vojenské akademii (vysokoškolské i středoškolské vzdělání).

Poddůstojnické školy byly zřízeny v Berouně, v Klecanech a v Hradci Králové.

BOJE LEGIÍ S BOLŠEVIKY

Ing. ZDENĚK ŘEZÁČ, plk. v zál.

Činnost čs. legií v Rusku - zvláště pak závěr jejich sibiřské anabáze - byla již v dobách první republiky předmětem oprávněného obdivu. Ale při vši úctě k mravním a bojovým hodnotám těchto mužů, dodnes nám chybí ucelenější a kritičtější zhodnocení jejich vystoupení. Doba, v níž čs. legionáři v Rusku působili, byla složitou i za carského režimu, natož po revoluci v říjnu roku 1917.

Ještě donedávna byli legionáři zatracováni za své vystoupení proti bolševikům a ovládnutí sibiřské magistrály, kterým působili sovětskému Rusku mimořádné problémy. Nesmělo se o nich psát. Nebude proto na škodu, jestliže si nejdříve připomeneme sled tehdejších událostí a jejich vývoj.

Z původní Družiny (914 mužů) z roku 1914 vznikla o dva roky později čs. střelecká brigáda o třech plucích (5 760 mužů), která se dne 2.7.1917 proslavila v bitvě u Zborova. Teprve tehdy, po pádu carského režimu, bylo možné zahájit v ruských zajateckých táborech - kde bylo asi 200 000 bývalých rakousko-uherských vojáků české a slovenské národnosti - rozsáhlý nábor k výstavbě početnějšího čs. vojska. Krátce po bitvě u Zborova byly postupně vytvořeny další pluky.

T. G. Masaryk, který v době od 16. 5. 1917 do 7. 3. 1918 pobýval v Rusku, dosáhl při jednání s Prozatímní vládou toho, že byl krátce před revolucí (9.10.1917) tehdejším náčelníkem gen. štábu generálem A. A. Duchoninem (1876-1919) podepsán rozkaz o zřízení samostatného čs. armádního sboru. Sbor se skládal ze dvou divizí, každá z nich měla čtyři střelecké pluky, dělostřeleckou brigádu, záložní prapor a některé sborové útvary či zařízení. Velitelem sboru byl jmenován ruský generál V. N. Šorokov (1868-1924), také ve vyšších velitelských a štábních funkcích stáli převážně ruští důstojníci, postupně však byli nahrazováni čs. legionáři.

Čs. sbor tvořilo v té době 38 500 mužů

většinou české národnosti, počet Slováků šel jenom do několika stovek. K posílení francouzské legie mělo z Ruska odjet několik desítek tisíc dobrovolníků, vzhledem k revoluci odjely nakonec do Francie pouze dva transporty s 1 700 muži.

Masarykovi se podařilo čs. zahraniční odboj sjednotit. „Ruské“ legie se dostaly do politické podřízenosti pařížské Čs. národní rady, uznávané Dohodou za prozatímní vedení čs. zahraničního odboje, v Rusku byla zřízena její „Odbočka“. Vojensky však legie podléhaly ruskému vrchnímu velení. Jejich aktivita byla namířena proti nepřatelům Ruska-Německu a Rakousko-Uhersku. Rozkaz o vytvoření čs. armádního sboru byl podepsán téměř v hodině dvanácté a vzhledem k následující ruské revoluci se klauzule o boji proti vnějším nepřatelům Ruska ukázala jako předvídatelná. Legie nebyly napříště vázány k zásahům do místních poměrů.

Původně se předpokládalo, že se čs. armádní sbor bude muset do vlasti probít v rámci ruských vojsk. Tento předpoklad vzal bolševickou revolucí za své. Ta kromě jiných proklamací okamžitě přerušila válečný stav s Centrálními mocnostmi a začala s nimi jednat o mírových podmínkách. Masaryk byl nucen na tuto situaci reagovat. Jako první rozvázal dne 7. 2. 1918 dosavadní svazek legií s ruským vojskem a prohlásil je za součást čs. armády ve Francii, která byla dne 16. 12. 1917 uznána francouzskou vládou za samostatnou spojeneckou armádu.

Okamžitě poté (8. 2. 1918) byla uzavřena dohoda, kterou sovětská vláda zaručovala čs. armádnímu sboru „ozbrojenou neutralitu“ a svobodný odjezd do Francie. Krátce nato - poté, co politicky zabezpečil další činnost čs. legií - opustil Masaryk Rusko.

T. G. Masaryk nemohl při svém uvažování opomenout možnost válečného konfliktu Dohody se sovětským Ruskem. Toto nebezpečí skutečně hrozilo, protože nová sovětská vláda odmítla plnit jakékoliv dřívější závazky carské i Prozatímní vlády, zaplatit jejich obrovské válečné dluhy, nemluvě o zestátnění průmyslu, v němž byl cizí, převážně „dohodový“ kapitál. V případě takové války by čs. legie bojovaly na straně dohodových vojsk, jako jejich součást. Naštěstí k této situaci nedošlo a v ruských revolučních poměrech vyhovovala Masarykovi spíše neutralita.

Začátkem března 1918 vyklizoval čs. armádní sbor Ukrajinu před postupujícími Němci, aby se postupně vydal na východ. V té době (8. - 13. 3.) svedl jeho zadní voj v součinnosti s bolševickými oddíly úspěšné boje s Němci u Bachmače. Vlaky s čs. legionáři dosáhly Penzy (asi 600 km jiho-východně od Moskvy) ve dnech, kdy se na jednání sovětské vlády začal projevovat ideologický nátlak skupiny čs. bolševiků (šlo o levicově orientované zajatce, částečně i legionáře, kteří se ztotožnili s programem bolševické revoluce a byli později nazýváni čs. rudoarmejci - jejich politický vliv byl větší, než naznačoval jejich počet) a hlavně německého velení, jehož úsilí směřovalo rovněž k tomu, aby bylo zabráněno odsunu čs. legií do Francie.

Mezi Moskvou a výše zmíněnou Odbočkou byla proto dne 26. 3. 1918 podepsána nová **smlouva o odjezdu legií** a dalších podmínkách, podle nichž mělo dojít k propuštění ruských důstojníků z čs. služeb, odevzdání zbraní a dělostřelectva ap. Každá vlaková souprava (asi tisíc mužů) mohla být vyzbrojena pouze 168 puškami a jedním kulometem. Pro 60 až 65 tisíc legionářů bylo zapotřebí asi 60 vlaků. Za těchto

podmínek Moskva garantovala odjezd našich legií do dálnévýchodního Vladivostoku, odkud měli být legionáři dopraveni do Francie. Požadavek ruské strany byl v podstatě plněn, i když vyvolával odpor legionářů, kteří se bez potřebného počtu zbraní necítili v ruských chaotických poměrech dostatečně bezpeční a zbraně zatajovali.

V průběhu dubna dorazily první legionářské vlaky do Vladivostoku, kde se v té době vylodovaly japonské a americko-britské jednotky. Ostatní esalony se ještě většinou pohybovaly ve středním Rusku. Mezi těmi prvními a posledními byla vzdálenost více než 8 tisíc kilometrů. Sovětská vláda se začala obávat spojení Čechoslováků s dohodovými vojsky na východě a proto navrhla Odbočce, aby byla většina legií pobývajících dosud v uralské oblasti, přepravena do Francie přes severní přístav Archangelsk. Tento způsob byl jistě rychlejší, představoval však pro rozdělení čs. armádního sboru jisté nebezpečí: cesta vedla oblastmi, v nichž se nacházely početné německé vojenské síly.

V květnu se měl v Čeljabinsku sejit sněm delegátů legií, aby rozhodl o další činnosti čs. vojska v Rusku. Dne 14. května tu došlo ke známému incidentu, který výrazně ovlivnil už tak napjaté vztahy s bolševiky. Nádražím projížděl vlak s německými a rakouskými zajatci, z nichž jeden těžce zranil hodem železného předmětu přítomného čs. legionáře. Jeho druhové zajatce vypátrali a na místě ubili. V této souvislosti bylo na příkaz místního sovětu uvězněno několik legionářů, což vyvolalo značné pobouření. Jednotky čs. 3. a 6. pluku uvězněné osvobodily, rozehnaly sověť a ovládly město. Moskva (Trocký) reagovala rozkazem o všeobecném odzbrojení a rozpuštění čs. legií, jehož plnění vyvolalo první potyčky a boje. Sněm delegátů legií (někteří členové Odbočky byli přechodně v Moskvě zatčeni) rozhodl, aby zbraně odevzdány nebyly, odmítl cestu přes Archangelsk a odhlasoval pokračování přesunu směrem na východ. Boje s bolševiky tím nabývaly větších rozměrů.

V průběhu letních měsíců bylo v čs. rukou území východně od střední Volhy i uralská oblast. V obsazených městech došlo k rozpuštění místních sovětů, moci se ujímali odpůrci bolševiků a organizovali vojenské jednotky. Bojovou činnost zahájili ruští generálové, z nichž nejvýznamnější sílu představoval na Sibiři admirál A. V. Kolčak (1870 - 1920). Tato situace vedla Dohodu k tomu, aby vytvořila povolžskou protiněmeckou a protibolševickou frontu, jejímž základem se měl stát čs. armádní sbor, jako jediný organizovaný a bojeschopný celek. Jeho odsun do Francie tak přestal být aktuální.

Bojové akce proti bolševikům - přestože byly pro Čechoslováky převážně úspěšné - nepřesáhly rámec běžných bojových střetnutí. V podstatě šlo o boje zkušených vojenských profesionálů s nahodile organizovanými a nesecvičenými skupinami protivníka. Na podzim roku 1918 ovládly čs. legie téměř celou sibiřskou magistrálu od Volhy až po Vladivostok, včetně přilehlých měst - na Volze byla vytvořena protiněmecká a protibolševická fronta. Změnila se i struktura velení legií.

Odbočka zůstávala hlavním politickým orgánem, vzrostl však význam sněmu čs. vojska (zástupci armády). Jejich vzájemný vztah mohl být přirovnán k poměru vlády a parlamentu. Dne 28. 8. byl jmenován velitelem čs. armádního sboru do hodnosti generála povýšený Jan Syrový (1888 - 1970). Do generálské hodnosti byli povýšeni i další legionářští velitelé: Stanislav Čeček (1886-1930) a Rudolf Gajda (1892 - 1948). Druhý z nich však z ambiciózních důvodů přešel do služeb ruského admirála Kolčaka. Tito generálové i další vyšší velitelé se v první republice stali čelnými vojenskými představiteli, byť rozdílného odborného i politického významu, což by mohlo být samostatným pojednáním.

Válka v Evropě se chýlila ke konci. Dne 14. 10. 1918 se v Paříži ustanovila čs. vláda (Masaryk, Beneš, Štefánik), uznaná Dohodou. Čs. dobrovolci přestali mít zá-

jem na dalším setrvávání v Rusku, zvláště když se roztříštěné protibolševické síly projevovaly často jen manifestačně a spíše se nechávaly zastřešovat čs. legiemi.

Legionáři neviděli v bolševicích zásadního nepřítele, spíše protivníka, který jim znemožnil přesun do Francie a do vlasti. Situaci měl řešit čs. ministr vojenství generál M. R. Štefánik (1880 - 1919). Dorazil na Sibiř spolu s vrchním velitelem čs. vojska, francouzským generálem M. Janinem (1871 - 1929) v listopadu.

Válka už skončila a vojáci toužili po návratu do osvobozené republiky. Pocítili zklamání, když se Štefánik s Janinem zajímali především o kázeň legií (dne 25. 10. se zastřelil plk. J. Švec, když jeho pluk odmítl bojovat proti bolševikům) a udržování protibolševické fronty podle tehdejšího přání Dohody. Oba měli klasickou evropskou představu o ukázněném vojsku, plněním dané rozkazy a nebrali v úvahu dobrovolnický ráz legií, jejich specifické nevojenské demokratické prvky (zásahy sněmu do činnosti legií, tykání ve službě...), na něž byli legionáři obzvláště citliví.

Štefánikovi se podařilo likvidovat Odbočku, ale se svými vojenskými cíli neuspěl. Opustil nakonec Rusko (počátkem roku 1919) s přesvědčením, že jedinou alternativou je návrat legií do vlasti a informoval v tomto smyslu i Paříž. Dohoda měla v té době starosti s přípravou mírových jednání a od bojů s bolševiky upustila. Protibolševická fronta se začala postupně rozpadat a legionářské esalony, ne bez potýček a potíží, směřovaly k Vladivostoku. Poslední transporty, které tuto cestu kolem světa absolvovaly, přijely do republiky až začátkem dvacátých let.

Čs. legie představovaly svým počtem a vystoupením největší vojenskou sílu našeho prvního zahraničního odboje. Jejich bojová činnost, počínaje úspěšnými rozvědkami, vystoupením u Zborova a Bachmače, konče ovládnutím Povolží a celé sibiřské magistrály, patří ke skvělým činům naší novodobé vojenské historie. I přes určité ne-

vojenské, demokratické prvky se staly v ruských revolučních poměrech jediným organizovaným a uznávaným vojenským celkem, působícím sovětům značné obtíže, s nímž Dohoda ve svých plánech počítala.

Čs. legionáři přinášeli ochotně oběti za osvobození své vlasti v době, kdy nebylo ještě zdaleka zřejmé, že se stane svobodným státem. Bolševický program a jejich metody jim byly ve své většině cizí, nic-

méně je hodlali respektovat, pokud jim nebránily v plánovaném odsunu. Mnohé jevy a činy spojené s působením legií mohou být v tomto smyslu posuzovány i kritičtěji, stejně tak jako Odbočky a Štefánika.

Omluvou však mohou být požadavky Dohody i složitost ruských revolučních poměrů. Ostatně, dodnes postrádáme hlubší a komplexní zhodnocení této části naší vojenské historie.

PROSTŘEDKY PRO ZÍSKÁVÁNÍ INFORMACÍ

Major Ing. BOHUMIL KRAJČA

Cílem tohoto článku je podat čtenářům základní charakteristiky, možnosti a parametry současně využívaných prostředků pro získávání informací.

Použití nových druhů průzkumných a naváděcích prostředků a systémů neustále zvyšuje údernou sílu vojsk a zbraňových systémů. Důležitým faktorem pro úspěšné vedení bojové činnosti je proto i znalost těchto prostředků pro získávání informací, znalost jejich základního určení, možností a hlavních parametrů.

Družicové navigační systémy

V současné době jsou využívány post sovětské systémy GLONASS a PARUS, a americké TRANSIT a GPS.

Systémy TRANSIT a PARUS využívají Dopplerovského měření posuvu přesně specifikovaného kmítočtu. Používají omezený počet (4-6) aktivních družic, obíhajících na velmi podobných nízkých oběžných drahách ve výšce okolo 1100 km a vysílajících navigační data na kmítočtech v pásmech 150 Mhz a 400 Mhz. Oba systémy mají tato dvě základní omezení:

- systém není využitelný trvale 24 h denně,
- mobilní uživatel systému musí znát přesně svou rychlost.

Systémy GPS a GLONASS využívají k určení polohy dálkoměrnou polohu, tzn.,

že měří přesnou vzdálenost mezi přijímačem navigačního signálu a zdrojem navigačního systému.

GLONASS (Globalnaja Navigacionnaja Sputnikovaja Systěma)

První série tří družic systému byla vynesena na oběžnou dráhu kolem Země 12. 10. 1982. V dalších letech následovaly další starty, průměrně 1 - 2 trojice družic za rok. Od prosince 1985 jsou družice vynášeny na kruhovou oběžnou dráhu ve výšce okolo 20 000 km.

Systém v plném operačním použití bude tvořen 24 družicemi (18 družic operačních v plném provozu a 6 družic záložních v pohotovostním provozu). Operační družice jsou rozděleny do tří skupin a oběžné dráhy jsou vzájemně posunuty o 120°. V každé skupině jsou družice posunuty na kruhové dráze o 45°. Perioda oběhu družice je 11h15min, tzn., že během jednoho oběhu družice změní výchozí bod o 169,4°.

Družice je vynášena na oběžnou dráhu čtyřstupňovou nosnou raketou PROTON 2, D⁴, která je schopna vynést 3 družice současně.

Základní rozměry družice jsou následující:

- celková hmotnost 1 300 kg,
- průměr těla 2,35 m,
- výška včetně stožáru s magnetometrem v koncové části 7,84 m,
- rozpětí rozevřených slunečních kolektorů 7,23 m.

Přesnost systému při určování polohy je řádově 10 až 20 m, rychlosti pohybu lepší než 0,15 m.s⁻¹ a jednotného času lepší než 5ms.

Na bojových letounech Su-34 (Su-32) je použit výkonný centrální počítač, který úzce spolupracuje s terminálem diferenčního systému GLONASS. Terminál navigačního systému v součinnosti s inerciálním navigačním zařízením umožňuje spojitě určování rychlosti, směru letu a polohy s přesností 1 m.

Na Pařížské výstavě letecké a kosmické techniky v roce 1995 byl zveřejněn i záměr modernizace tohoto systému.

Modernizovaný systém GLONASS-M má mít prodlouženou životnost družic ze tří na pět let, zvýšenou přesností polohy lepší než 10 - 15 m, rychlostí na 0,01 m.s⁻¹ a času 20 - 30 ns.

GPS (Global Positioning System)

Tento dálkoměrný družicový navigační systém je složen ze tří základních částí. Kosmického segmentu, řídicího segmentu a uživatelského segmentu.

Kosmický segment je tvořen celkem 24 družicemi rozmístěnými na 6 kruhových oběžných drahách s výškou 20 200 km a inklinací 55°. Perioda oběhu družice je 718 min a tomu odpovídá posun výchozího bodu o 180°. Dráhy družic byly zvoleny tak, aby na kterémkoli místě na Zemi byly neustále nad obzorem 4 družice.

Řídicí segment družice zahrnuje hlavní řídicí stanice, 5 monitorovacích stanic a komunikační systém.

Uživatelský segment tvoří přijímače všech uživatelů systému. Přijímače se chovají zcela pasivně a jejich počet v systému není proto nijak omezen. Systém je využíván jak vojenskými, tak i civilními uživateli k určování polohy a navigaci letadel, lodí, vozidel, ale i jednotlivých osob.

Nejzávažnějším zámyslem je sloučit

systémy GPS a GLONASS a vytvořit tak sloučený obslužný personál v rámci vyššího systému GNSS (Global Navigation Satellite System) určeného pro řízení a kontrolu civilní letecké a námořní dopravy.

V současné době disponuje vojenskými kosmickými prostředky kromě USA a SNS, také Francie a Velká Británie.

Prostředky vzdušného radioelektronického průzkumu

Systém JSTARS (Joint Surveillance and Target Radar System) je určen ke zjišťování a rozpoznávání pozemních pohyblivých a nepohyblivých radioelektronických cílů do hloubky 320 - 485 km. Výroba první série sedmi letounů E-8C má být zahájena koncem roku 1997 amer. firmami Boeing, Grumman, Norden, Raytheon a Control Data, Hartman Systems, Cubic a dalších. Systém JSTARS je vyvíjen od roku 1988. Kompletní systém má zahrnovat 20 letounů a 80 - 100 vyhodnocovacích středisek.

V Perském zálivu v roce 1991 byly vyzkoušeny první dva letouny E8A. Letouny jsou určeny pro průzkumnou činnost zejména v noci a za špatného počasí. Rozlišovací schopnost optoelektronického vybavení je menší než 1 m. Letouny E-8C jsou určeny zejména pro působení ve výškách 9 000 - 11 400 km ve vzdálenosti 50 - 250 km od předního okraje po dobu 11 h bez doplňování paliva a 20 h s doplňováním paliva za letu. Na letounu je 18 vyhodnocovacích pultů, jež mohou nezávisle na sobě vybírat z celkového zorného pole o ploše 2 048x2 048 km několik dílčích prostorů 100x100 km, kterou lze pomocí lupy zvětšit až na 2x2 km. Letoun je vybaven víceúčelovým průzkumným radiolokátorem s bočním vyzařováním generace typu ISAR (Inverze Synthetic Aperture Radar).

Indikátor pohyblivých cílů MTI (Moving Target Indication) zaznamenává polohy i relativně malých pohyblivých cílů. Speciální inteligentní paměťové obvody umožňují předvídat pravděpodobný pohyb objektů, tzn., že pokud kolona vozidel vjede

do tunelu, tak JSTARS ví, kde a kdy ji má vyhledat, po objevení (vyjetí z tunelu) ji nebere jako nový cíl, ale pokračuje v jejím sledování. Systém JSTARS je schopen rozlišovat i druhy cílů.

Tornado ECR (Elektronic Combat and Reconnaissance) je zaveden v německém vojenském letectvu. Standardní elektronická výstroj letounu je tvořena zařízením radioelektronického průzkumu ELS (Emitter Location System), infračervenou kamerou PAMIR (Passive Airborne Modular Infrared System), aktivním radiolokačním rušičem CERBERUS, pasivním radiolokačně infračerveným rušičem BOZ-101, -104, výstražným radiolokačním přijímačem AN/ALR-68 a zařízením pro přenos dat v reálném čase ODIN (Operation Data Interface).

U zařízení ELS byla výroba zahájena v roce 1993 a je schopno vyhledávat a zaměřovat polohy zdrojů impulzních signálů stálých vln v kmitočtovém pásmu 0,5 - 16 Ghz, které lze snadno rozšířit na 0,1 - 40 Ghz.

Efektivní dosah průzkumu může být v závislosti na výšce a intenzitě signálu asi 300 km. Infračervené kamery PAMIR jsou dvojího typu:

- PAMIR-N: s nepohyblivou senzorovou hlavou, určenou pro navigaci a pilotáž v přízemní a malé výšce,
- PAMIR-S: se stabilizovanou senzorovou hlavou, určenou pro navigaci a průzkum pozemních cílů do vzdálenosti asi 20 km.

V současné době je v německém a italském vojenském letectví ověřován nový průzkumný kontejner, označovaný RECCE-POD, k vedení průzkumu pozemních cílů i v nepříznivých povětrnostních meteorologických podmínkách ve dne i v noci.

Tento umožňuje snímat obraz terénu od horizontu po horizont pod letounem.

Je vybaven:

- optoelektronickou fotokamerou pro denní dopřední snímkování TRILENS 57 (zorné pole je 140°, snímky na filmový pás šíře

70 mm a délky 40 nebo 70 m, rozlišovací schopnost 0,3 - 1 m),

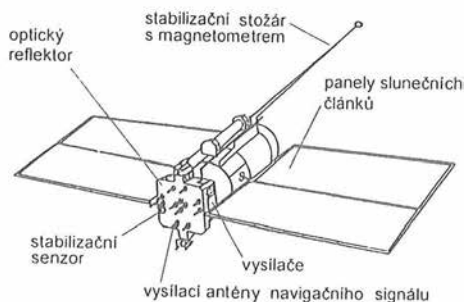
- optoelektronickou kamerou PENTALENS pro snímkování z přízemních až vysokých výšek při vysokých rychlostech letu (zorné pole 182,7° sestavením pěti objektivů v jedné rovině),
- infračerveným řádkovým snímačem IRLS, který je schopen v běžných podmínkách rozpoznat pozemní objekt s rozlišovací schopností lepší než 40 cm a zjišťovat cíle i pod maskovací sítí a vegetací (pracuje na vzdálené infračervené oblasti v pásmu 8 - 14 m, rozlišovací schopnost min. 0,1° C, zorné pole 90° nebo 120°).

Operační výška pro provoz průzkumného kontejneru je minimálně 65 m a optimální 160 - 300 m.

Další součástí výstroje je zařízení TRER PROM (Terrain Profile Matching), které během letu modeluje před a pod letounem profil terénu do vzdálenosti 1 km a výšky 500 m s rozlišovací schopností 45 m.

Tento prostředek byl ověřen v Perském zálivu, kde potvrdil efektivnost použití zejména při zjišťování zamaskované a mobilní bojové techniky.

(pokračování)

Obr. 1. Schéma rozmístění hlavních prvků družice systému GLONASS

CO JE OBRANA VZDUŠNÉHO PROSTORU?

Článek plukovníka Horsta Denka byl uveřejněn v č. 5/1996 rakouského časopisu TRUPPENDIENST. Poskytuje zajímavý pohled na problémy protivzdušné obrany státu. Je určen nejen pro příslušníky protivzdušné obrany. Původní terminologie (obrana vzdušného prostoru aj.) byla zachována. *Redakčně upraveno.*

Stručný přehled

◆ Co je to střežení vzdušného prostoru?

Střežení vzdušného prostoru je souhrn veškerých opatření spojených s pozorováním vzdušného prostoru a rozpoznáváním letadel, jakož i v případě potřeby také obrana proti nim, tj. především stálá, také v míru prováděná ochrana suverenity ve vzdušném prostoru.

◆ Postačuje radiolokační obraz pronikajících letadel k ochraně suverenity?

Nikoliv. Tím nelze spolehlivě zjistit, mezi jiným, ani výzbroj ani příslušnost letadla.

◆ Co je to obrana vzdušného prostoru?

Obrana vzdušného prostoru je obrana proti nepřátelskému letectvu společným působením (součinností) druhů vojsk, vlastního letectva a protiletadlových jednotek, a proto je vševojskovým bojem ve třetí dimenzi.

◆ Jak je (v mezinárodním rámci) vedena obrana vzdušného prostoru?

Jako vševojskový boj radiotechnických jednotek, přepadového stíhacího letectva, protiletadlových raketových a dělostřeleckých útvarů.

◆ Jaká řádová velikost obrany vzdušného prostoru se během konfliktu očekává od neutrálního státu?

Řádová velikost přibližně stejně velkého válku vedoucího státu.

◆ Existuje nějaká země, která svůj vzdušný prostor chrání pouze protiletadlovými řízenými raketami?

Neexistuje.

Obrana vzdušného prostoru jako vševojskový boj ve třetí dimenzi znamená mnohem více než jen střežení vzdušného prostoru. Na tuto zásadu zapomínají mnozí, když o tomto problému diskutují. Dokazují to projevy politiků a mnohdy také „odborníků“ z vlastních řad.

Obrana vzdušného prostoru je odrážením nepřátelského letectva společným působením druhů vojsk (letectva a protiletadlového vojska), a proto je vševojskovým bojem ve třetí dimenzi. Proto musí být vedena podle zásad vševojskového boje. Její zvláštností je však krajně krátká reakční doba.

Nikoho by nenapadlo chtít vést obranu nějakého území na zemi výlučně protitankovými řízenými raketami s dosahem čtyři kilometry a zřít se všech ostatních zbraní, od samopalů až po samohybné dělostřelectvo. V oblasti obrany vzdušného prostoru zřejmě mnozí věří na „zázračnou zbraň“, pomocí níž by byly vyřešeny všechny problémy. Taková zázračná zbraň v obraně vzdušného prostoru neexistuje!

Jak neúčinné je nesprávné zasazení jednoho zbraňového systému ukázalo za války v Perském zálivu zasazení protiletadlového raketového systému „Patriot“. Po odeznění všech psychologických a finančně-politických „hlášení úspěchu“ se totiž zjistilo, že těmito raketami mohla být sotva zničena bojová hlavička přilétajících raket SCUD, resp. „Al-Hussein“. Systém k tomu nebyl sestaven, a proto byl prakticky neúspěšný, de facto ničil po rozpadu raket „Al-Hussein“ při opětovném vstupu do atmosféry většinou jen část pohonného systému.

Ten příklad ukazuje, že obrana vzdušného prostoru vyžaduje vševojscový boj, to znamená boj vedený mnoha speciálními systémy.

Charakteristika války ve vzduchu

- Válka ve vzduchu je vedena ve třetí dimenzi ve všech výškách (od přízemní výšky až po kosmický prostor).
- Válka ve vzduchu je vedena v rozsahu rychlostí od „nulové“ až po rychlost několikanásobně převyšující rychlost zvuku.
- Válka ve vzduchu může být vedena na vzdálenosti od několika málo kilometrů až po tisíce kilometrů.
- Na základě výše uvedených vlastností může být těžiště války ve vzduchu přemístěno rychle a na velké vzdálenosti.
- Bojové prostředky ve válce ve vzduchu jsou velmi rozmanité. Spektrum sahá od automatického kanonu přes křídlatou raketu s plochou dráhou letu až k mezikontinentální raketě.
- Také nosiče zbraní jsou proto rozmanité. Spektrum přitom sahá od pozemní odpalovací rampy přes bezpilotní letadla až k různým letadlům.

Z těchto charakteristik lze logicky odvodit, že k obraně proti tomuto ohrožení má naději na úspěch pouze patřičně velký počet prostředků a metod.

Prostředky a metody

Aby bylo možno reagovat na ohrožení, musí být toto ohrožení předem zjištěno. Ta ohrožení, která přicházejí ze vzdušného prostoru, musejí být zjištěna v tomto prostoru. K tomu slouží mezi jiným souvislé pozorování vzdušného prostoru pomocí radiolokátorů. Zde bylo záměrně zvoleno množné číslo, protože neexistuje žádný radiolokátor, který splňuje všechny požadavky.

Radiolokátory dalekého dosahu mají velký dosah (několik stovek kilometrů), avšak

- mají z technických důvodů nízkou rozlišovací schopnost (např. několik cílů vedle sebe není rozpoznáno jako několik cílů),
- zjišťují pouze větší cíle (cíle musejí mít patřičně velkou efektivní radiolokační odraznou plochu) a

- v malých dálkách jsou „slepé“ (např. až do 100 km), nebo mohou vzhledem k zakřivení Země a zeměpisným zvláštnostem při zvětšování dálky zjišťovat jen cíle ve větších výškách.

Radiolokátory tohoto druhu nemohou být většinou použity k navádění; to znamená, že vlastní letouny nemohou být pomocí nich naváděny na nepřátelské letouny k jejich rozpoznání a eventuálnímu zničení, protože chybí informace výšky a data těchto radiolokátorů jsou pro navádění příliš nepřesná. Tyto radiolokátory ovšem slouží ke včasné výstraze a k získání obrazu vzdušné situace daleko za hranicemi a ve velkých výškách. Kromě toho není pomocí těchto radiolokátorů možná včasná výstraha před mezikontinentálními raketami. K tomu je nutno používat speciálních radiolokátorů.

Na základě topografie ve střední Evropě (alpský oblouk) není používání takových radiolokátorů v Rakousku účelné. Proto byly v Rakousku ke sledování jak civilního, tak vojenského letectva zavedeny **radiolokátory středního dosahu**. Šest stabilních a dva mobilní radiolokátory, které jsou ve vojenské oblasti schopny navádění, umožňují pozorování vzdušného prostoru nad Rakouskem a 100 km za hranicí ve středních a velkých výškách.

Letadla v malých a přízemních výškách nemohou být, zvláště v alpských údolích, těmito radiolokátory „primárně“, tj. bez odpovídačů (vysílač na palubě letadla, který odpovídá na automatické dotazy) zachycena. Aby bylo možno takové prostory střežit, jsou nezbytné vlastní **radiolokátory pro zjišťování nízko letících letadel**. Pouze nedostatek znalostí a neporozumění obraně vzdušného prostoru mohou vést k pochybnostem o jejich nezbytnosti.

Zavedení a provoz uvedených radiolokátorů však samo o sobě nezajišťuje pasivní střežení vzdušného prostoru. Teprve soustava všech těchto radiolokátorů a vyhodnocování dat vytvářejí **pasivní střežení vzdušného prostoru**.

Avšak pasivní střežení vzdušného prostoru je nevyhnutelnou podmínkou **pro aktivní střežení vzdušného prostoru** a v širších důsledcích pro vedení obrany vzdušného prostoru. Pasivní (prováděné jen radiolokátory) střežení vzdušného prostoru nepostačuje, jak dokazují příklady z „Non-fly zone“ (zóny, v níž je létání zakázáno, bezletového pásma) v bývalé Jugoslávii, kde navzdory stálému střežení pomocí radiolokačních letounů daleké výstrahy (AWACS) nad železnicemi a dálnicemi létaly (a budou létat) vrtulníky.

Kromě toho při pasivním zjištění narušení hranice ve vzdušném prostoru (tj. jen pomocí radiolokátorů), je zjištění národnosti, typu, výzbroje atd. narušitele neproveditelné. Okamžité zasazení protiletadlových řízených raket proti takovým „narušitelům“ v dobách napětí by vyvolalo nebo zesílilo eskalaci.

V dobách míru je takové opatření z mezinárodního hlediska nemyslitelné. Z toho logicky vyplývá nezbytnost letounů ke střežení vzdušného prostoru, jako je Saab J 35 „Drachen“, resp. odpovídající, před jeho vyřazením následující vzor.

Při útoku i slabých leteckých sil nemůže Rakousko se 24 letouny určenými ke střežení vzdušného prostoru vést **žádoucí odolnou obranu vzdušného prostoru**. Proto jsou nezbytné další prostředky. Při posuzování, které prostředky jsou pro tuto obranu vzdušného prostoru účelné a cenově dostupné, je nutno předem stanovit, co je nutno v Rakousku chránit proti útokům ze vzduchu.

Podle nyní platných zásad bojového použití to jsou:

- vlastní pozemní vojska,
- civilní oblast, jakož i
- zařízení infrastruktur v civilní a vojenské oblasti, aby bylo možno plnit předem uvedené úkoly.

Vlastní pozemní vojska je účelné chránit až do středních výšek mobilními protiletadlovými raketovými systémy.

Proti letadlům útočícím s překvapením v malých a přízemních výškách jsou - stejně jako dříve - protiletadlové kanony jediným obranným prostředkem. Stejně tak proti nízko letícím raketám jsou až dosud jediným obranným prostředkem pouze kanony s vysokou rychlostí střelby. Pro mechanizované síly je nutno tyto obranné prostředky rovněž mechanizovat, aby mohly tato vojska doprovázet v boji.

Civilní oblast, protože se jedná o rozlehlé cíle, je nutno až do středních výšek **chránit protiletadlovými řízenými raketami středního a velkého dosahu**.

Obrana infrastrukturálních zařízení ve vojenské oblasti (letišť, radiolokátory aj.) a v civilní oblasti (rafinerie, sklady zásob, klíčový průmysl) může být až do středních výšek vedena pouze příslušnými řízenými raketami. Proti útokům z větších výšek musí být veškerá obrana vzdušného prostoru vytvořena patřičnou „**kombinací přepadových stíhacích letounů a protiletadlových řízených raket**“.

Se zřetelem k relativně malé rozloze rakouského státního území může být s těžištěm u protiletadlových řízených raket zajiště nalezeno „cenově výhodnější“ řešení pro případ obrany (války, pozn. překl.). Zvláště je nutno zdůraznit, že se všechny výše uvedené prostředky obrany vzdušného prostoru mohou sice opírat **o předběžnou výstrahu** poskytovanou systémem pozorování vzdušného prostoru.

Avšak pro vedení **obrného boje** by každý prostředek obrany vzdušného prostoru potřeboval svůj vlastní radiolokační systém a všechny společně by potřebovaly systém řízení palby a spojení působící s krátkými reakčními časy.

(-JN-)

PŘÍPRAVA ŠVÉDSKÝCH OZBROJENÝCH SIL PRO MÍROVÉ OPERACE - PEACE KEEPING

Plukovník doc. Ing. JIŘÍ HERYNK, CSc.

Na podzim uplynulého roku (od 23. 9. do 29. 1996) navštívila delegace důstojníků Armády České republiky (AČR) výcviková střediska mírových sil švédské armády a zúčastnila se vrcholových zaměstnání závěrečného výcviku příslušníků jednotek IFOR švédské armády.

Příprava velitelství a štábu praporu, příprava důstojníků a specialistů pro mírovou misi byla organizována v mezinárodním výcvikovém středisku SWEDINT v prostoru Almnäs (5 km západně od města Södertälje).

Bezprostřední příprava jednotek mírových sil (připravovaných k rotaci, pravidelné výměně v rámci plnění stanovených úkolů) se uskutečnila ve výcvikovém středisku mírových sil ve výcvikovém prostoru u města Borås asi 60 km výchovně od města Göteborg). Delegaci AČR doprovázeli mjr. Bo Karlsson a kpt. Patrik Agren z výcvikové sekce mezinárodního výcvikového střediska SWEDINT švédské armády.

Cílem příspěvku je seznámit širší čtenářskou obec našeho časopisu s některými poznatky a skutečnostmi, získanými v mezinárodním výcvikovém středisku mírových sil švédské armády Almnäs a ve výcvikovém středisku jednotek mírových sil Borås. Problematika článku proto zahrnuje:

- mezinárodní výcvikové středisko mírových sil SWEDINT, organizační strukturu SWEDINT a přehled kurzů;
- organizační strukturu SWEDENBN I-FOR a aspekty přípravy příslušníků praporu (národního kontingentu) pro plnění úkolů v mírových silách před odesláním do mírové mise;
- formy a metody navrhované velením SWEDINT pro přípravu mírových sil k operacím
- peace keeping.

Mezinárodní výcvikové aktivity švédské armády zahrnují především:

- severské a mezinárodní kurzy;
- podporu a provádění národnostní přípravy (národní kurzy);
- přípravu národního kontingentu před odesláním do mírové mise;
- bilaterální podporu a podíl na projektech OSN.

Přípravu uchazečů pro službu v mírových silách OSN zabezpečuje mezinárodní výcvikové středisko švédských armádních sil - SWEDINT.

Mezinárodní výcvikové středisko SWEDINT se nachází v prostoru Almnäs. Z cílů stanovených SWEDINT v rámci OSN a KBSE vyplývají úkoly, mezi něž především patří:

- kooperace mezinárodních vojenských aktivit;
- výcvik mezinárodních sil (jejich podpora a zabezpečení);
- organizování kurzů pro vlastní i zahraniční příslušníky;
- zabezpečení jednotek a pozorovatelů po stránce logistické, personální a finanční a ostatního personálu;
- zabezpečování ostatních složek státu spolupracujících v rámci mírových operací peace keeping;
- participace ve prospěch SWEDRELIEF (organizace humanitární pomoci).

Organizační struktury mezinárodního výcvikového střediska mírových sil SWEDINT (Almnäs) tvoří:

- velitel
- náčelník štábu
- poradce pro Swedrelief
- sekce - osobní (30 osob)
- rozpočtová, finanční (12 osob)
- informační (5 osob)
- logistiky (18 osob)
- výcviková (19 osob - instruktorů)
- vývojová, prognostická a analýza (2 osoby)
- důstojník pro součinnost s BALTBAT (1 osoba)

Celkem přípravu do mírových sil zabezpečuje 90 osob.

Hlavním úkolem SWEDINT je organizace a provádění kurzů (včetně mezinárodních) pro důstojníky, příslušníky vojenské a civilní policie v součinnosti s ostatními skandinávskými státy a Dánskem.

V mezinárodních kurzech (ve skandinávských výcvikových střediscích) školí specialisté švédské armády štáby praporů mírových sil, Finsko pozorovatele (pro monitorování), Norsko specialisty logistiky a Dánsko příslušníky policie (viz tabulka 1).

Kurzy, jež byly doposud uskutečněny, prošlo (v trvání od několikadenních až po třítydenní) 11000 - 12000 příslušníků ozbrojených sil převážně ze skandinávských států, občanských specialistů a žen, při roční rotaci 3000 osob. Mezinárodní výcvikové středisko SWEDINT při přípravě osob spolupracuje s více než 50 švédskými organizacemi.

Absolventi mezinárodních a národních kurzů působili do konce roku 1996 ve 20 mírových misích v 13 zemích. Zkušenosti z mírových misí jsou ročně pravidelně analyzovány z poznatků jednotlivých misí (včetně jejich rotací).

Současné severské internacionální kurzy (Nordic International Course) v rámci „Partnerství pro mír“ jsou u SWEDINT zřizovány zejména pro důstojníky štábů a velitele praporů, vojenskou a civilní poli-

cii, velitele čet (rot) a pro ženy, jež obsazují místa zejména v místech velení, v jednotkách logistické podpory a zdravotnického zabezpečení švédských mírových sil (viz tabulka 2).

Hlavním obsahem kurzu UNSOC je:

- úvodní seznámení (instrukce) důstojníků pro činnost ve vojenském štábu útvaru podřízeném OSN, základy plnění povinností a součinnost uvnitř štábu;
- objasnění kooperace vojenského štábu s různými civilními prvky (státní struktury, agenturami aj.) a se stranami zapojenými do konfliktu;
- seznámení s operačními a správními (administrativními) principy a procedurami při řízení a provádění mírové operace - peace keeping;
- rozšíření vědomostí a znalostí obzvláště v oblastech:

- použití taktiky a technik mírových operací (peace keeping) OSN
- užití síly (pravidel střetu);
- úlohy a úkolů vojenských sil OSN v rámci peace keeping;
- významu vyjednávání (jednání) a styku se stranami;
- zpřesnění základní orientace, vyplývající z úsilí OSN, ve vztahu k dané mírové operaci - peace keeping.

Obsahem kurzu UNJOC je především:

- seznámení s představami OSN a misi peace keeping - mírových sil OSN;
- rozšíření vědomostí a znalostí zejména o:
 - organizaci a funkci OSN;
 - úloze a součinnosti vojenských a civilních prvků OSN;
 - vztazích mezi vojenskými prvky a místními úřady (správami);
 - cvičeních v pozorování, činnosti v prostoru stacionárního a pohyblivého kontrolního bodu (místa) a při eskortování (doprovodu).

Národní kurzy se člení na kurzy pro:

- vojenské pozorovatele (pro pozorovatel-ské mise) v trvání 1-3 dny;

- policejní monitorování (pro síly udržování míru - peace keeping) v trvání 1-3 dny;
- pozorovací mise v trvání 1-3 dny;
- švédskou pomoc (SWEDRELIEF) (pro humanitární pomoc a podpůrné akce) v trvání 1 týden;
- přípravu příslušníků misí OSN (NNSC a ECMM) v trvání 1 týden.

Výcvik jednotek pro potřeby mírových sil je kromě mezinárodního výcvikového střediska SWEDINT v současné době organizován u osmi vybraných praporů v místě dislokace velitelství brigád švédské armády. Tyto prapory jsou dislokovány takto:

- 1. prapor 10. mb - STRÄNGNÄS
- 2. prapor 4. pb - LINKÖPING
- 3. prapor 9. bp - SKÖVDE
- 4. prapor 7. mb - REVINGE
- 5. prapor 13. pb - FALUN
- 6. prapor 2. pb - KRISTINEHAMN
- 7. prapor 15. pb - BORÅS
- 8. prapor 12. pb - EKSJÖ

Velení švédské armády perspektivně uvažuje o tom, že výcvik pro potřeby mírových sil bude centralizován do jediného výcvikového střediska v prostoru ALMNÄS. Prostor ALMNÄS se nachází 5 km západně od města SÖDERTÄLJE.

Zahrnuje 2 km² výcvikových prostorů a zařízení, která umožňují výcvik organizačních struktur mírových sil až do hodnoty praporu.

Mezi důležitá výcviková zařízení patří cvičiště pozorovacího stanoviště, jež zahrnuje 6 pozorovacích míst (CHP - Check Point), přičemž jedno z nich je upraveno jako průchozí místo (bod) (CP - Crossing Point).

Organizační struktura a počty švédského praporu (SWEDENBN) IFOR (viz obr. 1), připravovaného ve výcvikovém středisku Swedint, zahrnuje 789 osob, přičemž součástí praporu je i jednotka litevské armády v počtu 50 osob.

V každé rotě je organizačně začleněno 10 pásových obrněných transportérů, 7 kolových obrněných transportérů, 3 odpalovací zařízení protitankových řízených střel, 12

pancéřovek, 18 kulometů, 120 samopa-lů a 20 pistolí, převážně domácí výroby.

Štáb praporu SWEDENBN IFOR je tvořen sekcemi, jež se dále člení na skupiny, které se zabývají různými oblastmi (viz tabulka 3).

V prostoru Bosny byl švédský prapor IFOR trvale začleněn do NORDBRIGADE, přičemž pravidelná výměna (rotace) jeho příslušníků byla prováděna jedenkrát za rok.

Příprava příslušníků praporu SWEDENBN IFOR byla zahájena podle časového plánu již v roce 1995 (viz tabulka 4).

Závěrečný výcvik a kontrolní cvičení byla uskutečněna v souladu s časovým plánem (viz tab. 4) v měsíci září v prostoru výcvikového střediska mírových sil BORÅS (60 km východně Göteborg). Svými rozměry (6x5 km) zabezpečuje přípravu příslušníků praporu pro činnost v mnohonárodnostních silách IFOR. Výcviku se pravidelně zúčastňují vybrané jednotky finské armády a BALTBAT, z kterého se nejintenzivněji podílejí litevské ozbrojené síly.

V průběhu závěrečné přípravy příslušníků byla, kromě otázek výcviku, řešena i problematika vlivu prostředí v prostoru působnosti švédského praporu IFOR a pravidel bezpečnosti.

Z pohledu působení prostředí na území působení jednotek IFOR byli příslušníci praporu především seznámeni s jeho historií, geografickými podmínkami, ekonomikou, populací, politickými a náboženskými organizacemi, cílem mise OSN a z toho vyplývajících úkolů a strukturou, se zásadami vojenské prezentace aj.

Z hlediska bezpečnosti byly řešeny zejména problémy vzájemné podpory jednotlivců, skupin a malých jednotek, použití zbraní pouze v sebeobraně, rétorika v rámci vyjadřování mínění a postoje příslušníků jednotek IFOR, zásady hygieny a profylaktiky, OP ZHN, bezpečnosti řidičů, předávání informací, včetně sdělování rádiových zpráv aj.

Příslušníci praporu si museli vštípit do paměti některé zvláštnosti výcviku pro činnost v jednotkách IFOR oproti zásadám, jež se používají v boji. Mezi ně patřily hlavně:

pro boj	pro jednotky v mírové operaci peace keeping (udržování míru)
- být agresivní a převzít iniciativu - maximálně využívat skrytí (úkryt) a maskování - maximální rychlostí z úkrytu do úkrytu - střilet první - palbou ničit protivníka	- být trpělivý a zdrženlivý - vždy být viděn - hlídkování malou rychlostí, pomalá činnost v prostoru operace - palbu zahajovat v sebeobraně - zastavovat palbu

V průběhu závěrečných kontrolních cvičení byly použity zásady činnosti uvedené v části „**Jiné taktické činnosti**“ Bojového řádu. Není cílem tohoto příspěvku se podrobně zabývat touto problematikou, ale přesto je třeba uvést některé skutečnosti, s nimiž se delegace AČR setkala. Mezi ně především patřilo to, že:

a) Hlavní úsilí jednotlivých zaměstnání bylo soustředěno na činnost jednotlivců, skupin a malých jednotek IFOR v separační zóně (Buffer Zone).

b) Pozornost řídících zaměstnání při kontrolních cvičeních byla zaměřena především na činnost jednotky na propouštěcím místě ve vybraném kontrolním bodu (Check Point), výměnu přeběhlíků a zajatců, průzkum minového pole pomocí vycvičených psů, jeho vytyčení a zřizování průchodů.

c) Aktuálně byla procvičována technika evakuace raněných při napadení proudou vozidel s humanitární pomocí s využitím vrtulníků a kolových vozidel.

d) Bylo přihlédnuto i k vysoké pravděpodobnosti toho, že jednotky IFOR budou muset velmi často řešit střety znepřátelených etnických skupin obyvatelstva. Proto byl i jeden z hlavních cílů závěrečného kontrolního cvičení stanoven tak, aby byl procvičen možný obsah takového střetu.

Výcviková střediska švédské armády využívají následující členění forem a metod pro přípravu mírových sil k mírovým operacím peace keeping:

Formy: preventivní diplomacie; tradiční udržování míru; humanitární pomoc; usku-

tečnění úhrad; obnova státní svrchovanosti.

Metody:

• **úsilí o snižování napětí**

- vyjednávání, zprostředkování
- styk se stranami
- ukázka síly
- nestrannost při pobytu mezi stranami

• **pozorování a hlášení**

- místa
- pozorovací stanoviště
- hlídkování (patrolování)
- inspekce
- vyšetřování
- sledování

• **bezpečnost**

- kontrola pohybu
- pozorovací místo (bod)
- střežení
- doprovod
- pátrací (vyhledávací) operace
- odzbrojení
- konfiskace
- kontrola davu

S přihlédnutím k předpokládané činnosti jednotek (skupin) IFOR při závěrečných zaměstnáních byly výše uvedené způsoby, uvedené v členění metod, využívány kombinovaně.

V rámci dalšího zkoumání forem a metod používaných při vedení mírových operací peace keeping dochází představitelé mezinárodního výcvikového střediska SWEDINT po provedených analýzách k závěrům, že pojetí „operací na udržování míru“ doznává v posledních letech značného rozšiřování. Současné dochází i ke gradaci

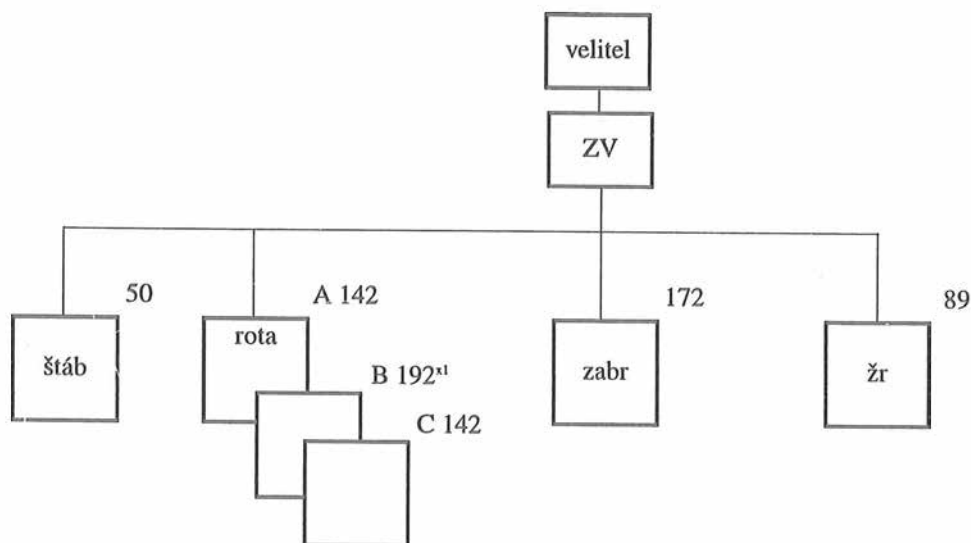
obtížnosti a nebezpečnosti pro činnost příslušníků mírových sil v tomto typu mírových operací. Vyslovují svá mínění ve smyslu toho, že prakticky vždy dochází k souběžné činnosti více smíšených misí, na-

př. vojenské, policejní, monitorování dodržování humanitárních práv, což může mít vliv i na změnu organizační struktury (včetně velitelské struktury) jednotek mnohonárodnostních sil.

Operace k zachování míru (Peace-keeping Operations).

Činnost na podporu míru, přičemž nejsou vyloučeny ani bojové operace. Tento pojem a jeho chápání se postupně vyvíjí a v Chartě OSN není dosud definován. Proto tyto operace sledují zvládnutí, zmírnění nebo ukončení nepřátelství mezi státy a uvnitř státu pomocí intervence třetí, nezúčastněné strany. Intervence zahrnuje použití vojenské síly i civilních osob k podpoře politického procesu pro vyřešení vzniklého konfliktu a k obnovení míru.

(*Vybrané pojmy vojenského umění, terminologický slovník, druhé prozatímní vydání, Ústav obranných studií Armády České republiky, str. 26, Praha 1996*)

Obr. 1. Organizační struktura švédského praporu IFOR (^{x1} V rotě „B“ je započteno 50 příslušníků litévské armády.)

Mezinárodní kurzy skandinávských výcvikových středisek

Tabulka 1

Stát	Zkratka kurzu	Název kurzu pro mírové síly OSN	Kurz
DÁNSKO	UN MIL POC	Military Police Course	vojenské policie
NORSKO	UN LOC	Logistic Officers Course	důstojníků logistiky
FINSKO	UN MOC	Military Observer Course	vojenských pozorovatelů
ŠVÉDSKO	UN SOC	Staff Officers Course	štábních důstojníků
	UN POC	Police Officers Course - civil	civilních policejních důstojníků
	UN JOC	Junior Officers Course	nižších důstojníků

Současné švédské severské internacionální kurzy

Tabulka 2

Název kurzu	Předurčení pro	Doba trvání kurzu	Četnost kurzu za rok	Stát
UNSOC	velitele praporů a důstojníky štábu praporu velitelství pozorovacích misí a mírových operací mjr. - plk.	3 týdny	1x	Švédsko
BALTPOC	příslušníky vojenské policie	2 týdny	1x	Švédsko
UNPOC	příslušníky civilní policie	2 týdny	1x	Švédsko
UNJOC	velitele čet a velitele rot npor. kpt.	2 týdny	1x	Švédsko
	ženy	3 týdny	1x	Švédsko

**Struktura a hlavní dosah práce sekcí štábu praporu
SWEDENBN IFOR**

Tabulka 3

Sekce	Skupina	Oblast práce, života a zabezpečení praporu
S - 1 personální	osobní přepravní humanitní právní	výměna osob, střídání životní potřeby, výměna osob, záložní prostředky vzdělávání, sport, rekreace, volná doba krátkodobého volna potřeby lidí
S - 2 zpravodaj- ství	sběr a analýza informací pro spolupráci s místním etnikem	monitorování informací, ověřo- vání informací bezpečnost vlastních lidí, možná ohrožení míru a spolupráce
S - 3 operační	plánování monitorování velení	organizace činnosti praporu, získávání a analýza zpráv z míst působení vlastních sil a prostřed- ků praporu zabezpečení systému velení praporu
S - 4 logistiky	podpory zdravotní ekonomická dopravní	všestranné zabezpečení praporu, včetně oprav vozidel odsuny a poskytování odborné zdravotnické pomoci účetnictví, služební příjmy, pošta všestranné zásobování praporu
S - 5 součinnos- tní	vojenská civilní	vojenské složky, vojenská poli- cie, místní policie, pozorovatelé z jiných států organizace mezinárodní a místní, humanitární organizace, přeběhlíci

Časový plán a některá opatření přípravy příslušníků švédského praporu IFOR

Tabulka 4

Měsíc	Některá opatření
4/1995	Vytvoření štábu praporu a zahájení náboru na funkce u vojáků v záloze a v aktivní službě
9/1995	Plánování přípravy praporu k použití v mírových silách
1/1996	Zahájení výcviku štábu praporu a velitelů rot
3/1996	Návštěva Bosny důstojníky praporu a rekognoskace prostoru nastávající činnosti ¹²
4/1996	Návštěva balbat (Litva) a provedení součinnosti k obsahu výcviku
5/1996	Verifikace některých poupatků z výcviku v prostoru předpokládaného použití
6/1996	Zahájení práce výběrové komise a ukončení výběru štábu
7/1996	Přezkoušení znalostí příslušníků velitelského sboru (důstojníků)
8/1996	Závěrečná rekognoskace důstojníků prostoru plánovaného použití švédského praporu
9/1996	Závěrečný výcvik a kontrolní cvičení jednotek praporu (vybraní důstojníci a další specialisté absolvovali v přípravě až 35 krátkodobých kurzů)
10/1996	Společný výcvik všech kategorií vojáků praporu (závěrečné zaměstnání - výcvik v nakládání pro přepravu vzduchem)

¹² - Prapor je plánováno použít k činnosti v mírových silách OSN v prostoru Slavonski Brod, mimo Srebrenica, mimo Tuzla, Zavidivici, mimo Dobo, mimo Banja Luka, mimo Bosanski Grad

Citáty známých osobností

Víte, jaká byla poslední slova jednoho z nejvýznamnějších světových hudebních skladatelů Ludwiga van BEETHOVENA, kdž roku 1827 umřel zcela hluchý? Najdete je v tajence křížovky.

VODOROVNĚ:

A. Jihoamerická lama; býv. podnik v Chebu; část ruky; obytná místnost. - B. Dělník hloubící tunel; produkt sopky; zabíjačková pochoutka; umělý člověk. - C. Jihoamerická tropická rostlina; symbol moudrosti; hádka; nejstarší Krokova dcera; popěvek. - D. Kovbojské potřeby; loketní kost; umělecká hvězda; prohry v šachu; klam (bás.). - E. Značka jakosti; Jihoevropan; součást fialkové silice; sloučeniny kyselin a zásad; družka muže. - F. SPZ Sokolova; ??? (tajenka); plošná míra. - G. Obratný kousek; maďarská řeka; alkoholický nápoj; představený kláštera; velké kusy ledu. - H. Rusky „nebo“; německý filozof; dvorana; návštěvník; jemný likér. - I. SPZ Karviné; drobná šelma; naše soukromá TV společnost; spojka souřadící; americký prozaik. - J. Léky zvyšující kyselost; chodba do koupelny; Zolův román; zdatný muž. - K. Stupeň vývoje; truhlík na hašení vápna; španělský malíř; silná lihovina.

SVISLE:

1. Nauka o pohybu střel. - 2. Letecká společnost USA; samice orla. - 3. Švýcarské sport. středisko; římská 7; angl. malé housle. - 4. Tropická rostlina; anglicky „inkoust“; rusky „kam“. - 5. On a ona; cizí ženské jméno; zkr. tatranského nár. parku. - 6. Babylónský bůh vod; tříslo; chem. zn. sodíku. - 7. Chobotnatec; lupen; polévkový knedlíček. - 8. Rozšířený aromatický nápoj; slovenská spojka; kopec. - 9. Druh pepře; stavení z klád; středověký nájezdník. - 10. Dětský pozdrav; hospodářské stavení; chem. zn. niobu. - 11. Surová nafta; základní číslovka; předložka. - 12. Hornina z křemene a slidy; hlas hada; rezavě červené barvivo. - 13. Kavkazský hudební nástroj; přístavní hráz; ochrana zboží. - 14. Povel kočího; společenský tanec z Trinidadu; slabika smíchu. - 15. Kypřil půdu pluhem; oděv; SPZ Staré Lubovni. - 16. Menší domácí přezývka; poslední písmeno abecedy; soudánské město. - 17. Ženský pás ke kimonu; hod; část saka. - 18. Ženské jméno; ranní vydání novin. - 19. Strom s růžovými kvítky.

NÁPOVĚDA: D. ulna 3. kit 4. ink 12. hena 16. Atar

TAJENKA: ɹəʒɪs nɹɒq ɪqəu ʌ

Přenosný raketomet 9P132 GRAD-P ráže 122 mm

Je lehký zbraňový prostředek určený k palebné podpoře jednotek speciálního určení. Vyznačuje se jednoduchou konstrukcí, nízkou bojovou hmotností a poměrně velkou palebnou účinností.

Je zavedený ve výzbroji pozemního vojska Ruské federace. Jednotné raketové náboje mají střelu s tříštivotrhavou hlavicí se zvýšeným střepinovým účinkem na ploše 3 000 m².

Základní takticko - technická data

Bojová hmotnost	95 kg
Obsluha	2
Max. dostřel s raketou 9M22M	10 800 m
Minimální dostřel	2 500 m
Počet raketnic	1
Náměr	0° - 35°
Odměr	+ - 15°
Maximální rychlost střelby	1 raketa za 30s
Doba přípravy ke střelbě	3 minuty

Samohybný raketomet FIROS 25

Je určen k přímé palebné podpoře jednotek ničením živé síly, zodolněných plošných cílů a zřizování protitankových a protipěchotních výbušných zátarasů ve vzdálenosti 8 až 27 km. Je zavedený ve výzbroji pozemního vojska Itálie a Saudské Arábie.

Obsluha vede palbu buď z bojového vozidla nebo z okopu až 50 m mimo vozidlo. Pro střelbu jsou používány rakety s tříštivotrhavými a kazetovými hlavicemi.

Základní takticko - technická data

Bojová hmotnost	2 000 kg
Obsluha	3
Max. rychlost přesunu	80 km.h ⁻¹
Jízdní dosah	500 km
Max. dostřel	27 km
Minimální dostřel	8 000 m
Počet raketnic	40 (2x20)
Náměr	0° - 60°

Raketomety

